

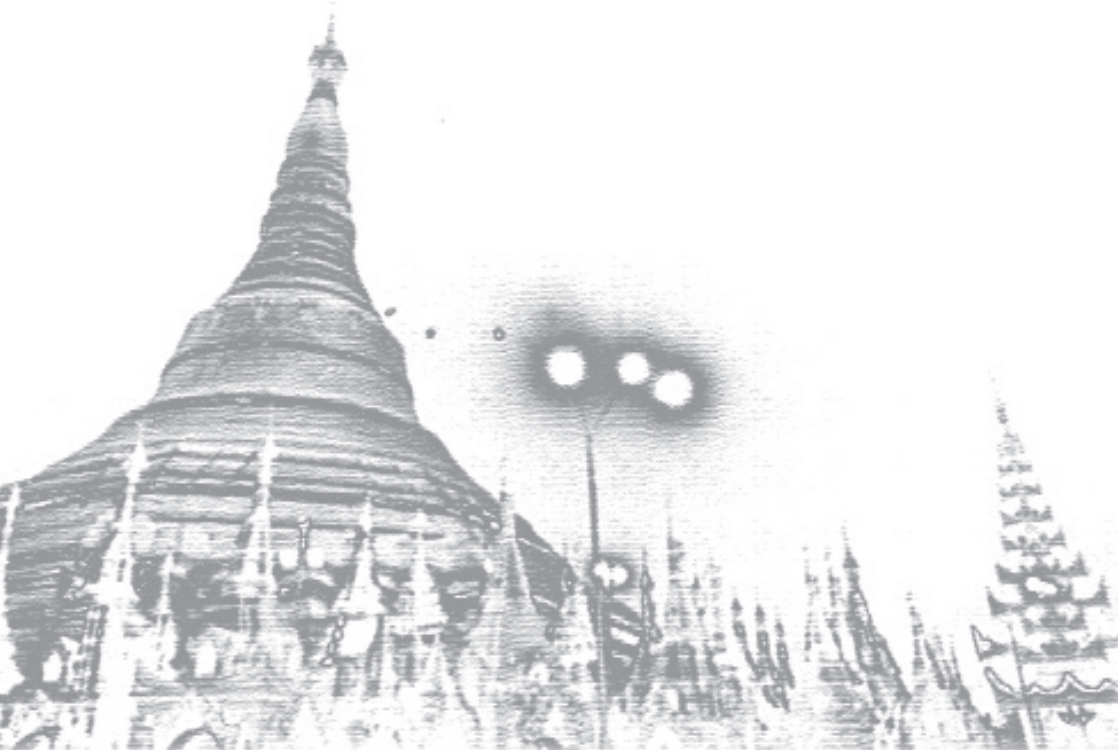

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้า (เกศา ๘ เส้น)

ฉบับโบราณ วัดร่องพองเมืองแพร่

*****

จัดพิมพ์เผยแพร่เนื่องในงานฉลอง ครบรอบ ๓๕ ปี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตำนานพระธาตุตะโด็งเจ้า
(เกศา ๘ เส้น)

ฉบับโบราณ ว่าง่องเมืองแพร่

จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓ จำนวน ๕๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พระธาตุตะโด็งเจ้า

ตำนานพระธาตุตะโด็งเจ้า (เกศา ๘ เส้น) ฉบับโบราณ ว่าง่องเมืองแพร่ - แพร่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563.
104 หน้า.

1. พระธาตุ - ตำนาน. I. ชื่อเรื่อง.

294.3135

ISBN 978-616-568-938-0

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด แพร่ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์

๑๖๔/๖ ถนนยันตรกิจโกศล ต.ในเวียง อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ ๕๔๐๐๐

โทร. (๐๕๔) ๕๑๑๑๔๑, ๕๒๔๒๙๙ โทรสาร. (๐๕๔) ๕๑๑๑๒๔

คำนิยม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ มีนิสัยให้ความสนใจเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก ตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐-๒๕๖๕ ซึ่งจะครบรอบ ๓๕ ปี ในวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕ ตลอดระยะเวลา ๓๕ ปี มหาวิทยาลัยได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่จะต้องเป็นแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ด้วยดีเสมอมา ในคราวครบรอบ ๓๕ ปี วิทยาเขตแพร่ จึงเห็นควรให้มีการเผยแพร่ หนังสือการปริวรรตคัมภีร์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งจังหวัดแพร่ได้มีการสำรวจและรวบรวมคัมภีร์ใบลานตามวัดต่างๆ พบว่ามีจำนวนคัมภีร์ใบลานมากเป็นอันดับต้นของภาคเหนือ วิทยาเขตแพร่ได้เล็งเห็นความสำคัญของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกจารึกในคัมภีร์ใบลาน จึงแต่งตั้งคณะทำงานสำรวจและปริวรรตคัมภีร์ใบลานเพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอน ภายใต้โครงการปริวรรตพระไตรปิฎกภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย ซึ่งมีสำนักวิชาการ วิทยาเขตแพร่ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ภาษาที่สมบัติของท้องถิ่น และหลักธรรมคำสอนที่เป็นสมบัติของพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายสู่สาธารณะต่อไป

ขออนุโมทนา พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตแพร่ และคณะกรรมการปริวรรตคัมภีร์ใบลานวิทยาเขตแพร่ ที่ได้ดำเนินโครงการดังกล่าว และจัดพิมพ์เผยแพร่ องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาสู่สาธารณะ บรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ตลอดถึงเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวรรณกรรมภาษาล้านนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

(พระราชเชมมาร, รศ.ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตแพร่

คำปรารภ

การดำเนินโครงการปริวรรตพระไตรปิฎกภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ วัตถุประสงค์เพื่อปริวรรตคัมภีร์ใบลานพระไตรปิฎกธรรมล้านนาเป็นภาษาไทยเพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมทางภาษา เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีความภาคภูมิใจในวรรณกรรมและภาษาของตนเอง คณะกรรมการปริวรรตคัมภีร์ใบลาน ได้คัดเลือกคัมภีร์ใบลานเรื่องเกศา ๘ เส้น หรือตำนานพระธาตุตะไค้เจ้า มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องการประทานพระเกศาธาตุที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่ตะปุตสะ และพัลลิกะ พ่อค้าชาวพม่าและบริวารที่มีโอกาสได้พบพระพุทธเจ้าและถวายข้าวสละศู ยอมรับนับถือพระพุทธเจ้า ประกาศตนเป็นพุทธมามกะในช่วงแรกตรัสรู้ใหม่ๆ จนถึงการอัญเชิญพระเกศาไปประดิษฐานในพระเจดีย์ที่เมืองสิงคุดตรนครเป็นต้น ซึ่งคัมภีร์นี้ได้รับอนุญาตจากหลวงพ่พระครูบวรธรรมกิติ เจ้าอาวาสวัดร่องพอง ตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีเมตตาให้คณะได้เข้าสำรวจคัมภีร์ใบลานของวัดร่องพอง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลทางการศึกษาแก่นมหาวิทยาลัยฯ และอนุญาตให้ปริวรรตจัดพิมพ์เผยแพร่คัมภีร์ที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ทางคณะทำงานจึงคัดเลือกและขออนุญาตนำคัมภีร์ธรรมเรื่อง เกศา ๘ เส้น มาปริวรรตและจัดพิมพ์จนสำเร็จเป็นรูปเล่มดังที่เห็นอยู่นี้

การปริวรรตคัมภีร์ใบลานที่คณะผู้ปริวรรตได้กำหนดในครั้งนี้ไว้ ๔ ขั้นตอนคือ ๑.ถอดตามตัวอักษรที่ปรากฏในคัมภีร์ ๒. ตรวจชำระอักษร ๓. ตรวจชำระโดยใช้สำนวนพื้นเมืองแพร่ และ ๔. อธิบายเนื้อความด้วยภาษาไทย ในกรณีที่ต้นฉบับไม่ชัดเจนหรือใบลานมีความชำรุดไม่สามารถปริวรรตได้จะเว้นหรือคงไว้หรือเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร เว้นไว้แต่ภาษาบาลีที่ไม่สามารถแปลหรือหาที่เทียบเคียงได้จะคงไว้ตามเดิม หากการปริวรรตเผยแพร่องค์ความรู้ธรรมใบลานนี้จะพึงมีอานิสงส์ประการใด ขออุทิศถวายบุญนี้แก่ผู้สร้างผู้จารึกอักษรบนใบลานที่ได้ปริวรรตผูกนี้ผู้อำนวยความสะดวกและอนุญาตให้ดำเนินการทุกรูป ทุกนาม และจงเป็นปัญญาบารมีธรรมแก่คณะผู้จัดทำ ตลอดจนผู้ศึกษาค้นคว้าในหนังสือเล่มนี้โดยทั่วหน้า หากมีข้อความใดบกพร่องด้วยอรรถพยางค์บางข้อบางตอนก็ คณะผู้จัดทำขอน้อมรับและจะปรับปรุงในโอกาสต่อไป เพื่อจะเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวรรณกรรมทางภาษาให้คงอยู่ตลอดไป

(พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ดร.)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตแพร่
ประธานคณะกรรมการปริวรรตคัมภีร์ใบลาน

มิถุนายน ๒๕๖๓

สารบัญ

คำนิยม

คำปรารภ

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้าปรีวรต

๑

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้าตรวงชำระ

๒๓

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้าตรวงชำระสำเนียงเมืองแพร์

๔๔

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้าอธิบายความ

๖๕

บทสรุป

๗๘

บรรณานุกรม

๘๔

ภาคผนวก

- ตัวอย่างภาพคัมภีร์ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้า

(เก้สา ๘ เส้น) ฉบับวัดร่องฟองเมืองแพร์

๘๗

- ภาพคณะกรรมการดำเนินงานโครงการปรีวรต

พระไตรปิฎกภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตแพร์ ปี๒๕๖๓

๘๘

- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

๙๓

- คณะผู้จัดทำ

๙๔

- บรรณาธิการ

๙๖

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้า ปวิวรรต

๓๖

การปวิวรรตครั้งนี้ คณะผู้ปวิวรรตใช้เกณฑ์โดยการเทียบเคียงอักษรล้านนากับภาษาไทย ตามหลักการเทียบอักษรของศาสตราจารย์ ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี ในหนังสือ พจนานุกรม ล้านนา – ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง^๑

การเทียบพยัญชนะ พยัญชนะวรรค

อัฐี ๓ วรรค กข	ก กั	ข ขั	ค คั	ฅ ฅั (กข)	ง งั	จ จั	ฉ ฉั	
อัฐี ๐ วรรค ฉช	ฉ ฉั	ช ชั	ฌ ฌั (ฉช)	ซ ซั	ฅ ฅั	ญ ญั		
อัฐี ๒ วรรค ฎฐ	ฎ ฎั	ฐ ฐั	ฏ ฏั	ฐ ฐั	ฒ ฒั			
อัฐี ๓ วรรค ฑฒ	ฒ ฒั	ฒ ฒั	ฒ ฒั	ฒ ฒั	ฒ ฒั			
อัฐี ๒ วรรค ปธ	ป ปั	ป ปั	พ พั	ฟ ฟั	บ บั (ปธ)	บ บั	ว วั	ม มั

พยัญชนะเศววรรค

ย	ร	ล	ล	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ย	ร	ล	ล	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด

^๑ วิโรจน์ อินทนนท์, มลิตนพัญญาสำนวนล้านนา, สาขาวิชาภาษาบาลี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จัดเจ็ดยอดพระอารามหลวง, (เชียงใหม่ : ภาคปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑-๑.

หน้า ๑

นโม ตสสตุลา สรีรสัสตี ปฐมโ โพธิปลงกั พุติย อนิมิสสกั ตติย จงกมเสฏฐั จตุตถั รตตนมรวิ
 ปญจมิ มุจจรินทั ฉฏฐั อชปาลนิโครธจ ราชายตนิ สดตมิ นนามิทั จักกล่าวตำนานนิทาน
 พระบาทธาตุตะโค้งเจ้าอันเป็นที่ตั้ง ชินาธาตุ พระพุทธเจ้า ๔ พระอง อันล่วงแล้วคือว่า
 พระเจ้ากฤษณ์เจ้าแล พระเจ้าโกนาคนนเจ้าแลพระพุทธเจ้ากัศสปเจ้าแล พระพุทธะเจ้าโคตมเจ้า
 แห่งเรานี้และ อุปปเทศอันเกิดมาแห่งพระพุทธเจ้าโคตมเรานี้และบุคคลผู้มีปัญญาพึงรู้ด้วย
 ไนยอันกล่าวในคัมภีร์ปถมสัมโพธินนทอะ ที่นี้จักกล่าวอันหัยอันแควบกก่อนแล เมื่อ
 พระโคตมเจ้าเรานี้ ยังเป็นโพธิสัตว์เจ้ามารัทพยากอนได้แล้วแหบบาทแห่งพระพุทธเจ้า
 โบริระนตีปางก่อนปางเมื่อเป็นสุเมธระสีมีปาระมีธัมมิได้ทำเพงมานานได้ ๔ อะสงไขปลาย
 แสนมหากันับแต่พระโบริระนตีปางก่อนเจ้าได้ดำนวนายว่าจักได้เป็นพระเจ้าตนหนึ่งชื่อโค

หน้า ๒

ตมโนโลกปายหน้าปกลาดชะแล ลำดับแต่จาตินันมา ตราบถึงอันเป็นพระยาเวสสันตร
 คัหือลูกรักเมียรักเปนต์านอันมีปาระมีธัมมิ ๓๐ ทัด หากได้ทำเพงบอรวมลกัณจตุตตายกาด
 จากโบริระนตีขันธสันตรอันเป็นพระยาเวสสันตรแล้วคัได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตุสิตาสุวรรณคัได้
 เสวยสุขะสัมปัตติทิพแล้วเมื่อนัน เทวดาอินทาทพรหมอันอยู่ในหมันโลกธาตุตั้งมวลพร้อมกัน
 เปนอันนึ่งอันเดียวแล้วมาขอรานานินมทานหือลงมาเกิดเพื่อจักเปนพระโผดัสตตโลกทั้ง
 มวลหันและ เจ้าคมาเล็งดูโลกนาทใหญ่ ๕ ณะการ คือกาลและเล็งดูยงผู้อันจักควรเปนพ่อ
 แลแม่อันเปนเต้เกิดแห่งพระเจ้าทั้งหลายรู้แจ้งแล้วเจ้าจึงรับนิมนตปฎิญาณขานว่าจักลงมา
 เกิดเปนพระโนโลกเปนใหญ่แก่ท้าวพระยาทั้งหลายในเมืองกับปิลวัตตุบุริราชธานีวันนและ
 ไนเมื่อราชะเทวีทรงคัพได้ ๑๐ เดือนบวมวลแลเจ้าคัประสูตออกจากท้องแม่แล้ว มีพระ
 องคเนื้อตบปริสุทอิ

หน้า ๓

งามหาบุคคลผู้จักเสมอบได้โนโลกนี้และเจ้าคัจำเริญขึ้นใหญ่มาด้วยยัสสบริวานมากนัเจ้า
 ค้อยู่ในฆาว่าสยวเรือนเสวยราชสรีสัมปติเปนพระยาได้ชวแก่ปีแล้ว เจ้าคัเลงหันนิมิต ๕
 ณะการอันเทวดาทักบังคับหือแจ้งคมาหันยังคนเฝ้าคัชรามิหุตาบแจ้งแลชกัจุงกันไปอัน๑
 เจ้าคมาหันยังคนตายแล้วแลหามกันไปเสยอัน๑ เจ้าคมาเล็งหันยังนักบวชอันมีอินทริงาม
 นักอัน๑ เจ้าคหันยังนางนาทสนมทั้งหลายอันนอนหลับหาสติบได้ลางฟองเครื่องนุงคัหลุด
 จากตน บางฟองคัเปอยตณอยู่ บางฟองคัขนดิงอยู่โพโพ บางฟองคัขบเคี้ยวปากเบี้ยวเคี้ยว
 น้ำลายไหลออกจากปาก ดิงพุตพุตเหมือนดิงผีตายอันทานหามไปชัดเสยโนป่าช้าฝีนันและ
 เจ้ามาเล็งหันสนันน ค่นายวัตตสงสารอานิจการบหมัน บ่เที่ยงสักอันหันและ เจ้าคเอาสทธิ
 กัญเขยดาบแก้วแล้วเจ้าคออกไปยืนอยู่ประตูปราสาทแล้วจกับด้วยสันทอามาตว่าดูรา

สันทอมาต มิ่งจูงไปหาล้ำกัณฐักกุมมาพันนั๊กเทอะ เมื่อนั้นสันทอมาตค้หลังมล้ำด้วย พันนั๊กค้นำเอามาถว้ยแก้มหาสัดเจ้าหั้นและ พระมหาสัดเจ้าค้รำเพิง

หน้า ๔

ว่าจักไปชมลูกแห่งตนตั้งอันค้กล้วนางยสันธราชักตั้งแล้ว เจ้าค้จักรำเพิงว่าค้จักบวชเปน พระแล้ว นิงมาเฒตุลกลเมี้ยแห่งค้ควรจะแล มหาสัดเจ้าค้ออกมาซิมล้ำแก้วกัณฐักแล้ว สหอยงขึ้นสู่พื้นประตุละอากาศค้มีหมู่เทวดาทังหลายมารับเอาตีนมล้ำไปปั้นนเอาไต่พระยามาร ค้ลงมาแต่จันฟ้าจื่อว่าปริณมิสสวีสสตีมายืนอยู่เหนืออากาศขวงหน้ามหาสัดเจ้าอยู่ ห้าม ว่าค้ร่าท่านอย่าได้พระบวตเทอะ ยังอยู่ ๗ วันไปพายหน้านี้จักแก้วค้จักเกิดมีแก้วเจ้าค้แล้ว แล พระมหาสัดเจ้าค้กล่าวว้าค้ร่าพระยามารว่าค้บ่มักเพื่ออาสาไหรเชิงด้วยกงจักแก้วสักอัน แลท่านอย่าได้มาห้ามค้ค้จักบวตเปนพระตนบริสุทธิ์จากวิภูฏสงสารตาย ค้ร่าพระยามาร ท่านจูงหลีกฟีกค้พันนั๊กเทอะ เมื่อนั้นพระยามารค้บ้อจจักห้ามมหาสัดเจ้าได้ตั้งอันค้หลีก ฟีกแล้วค้หนีไปหั้นและ ที่นั้นโพธิสัดเจ้าค้ไปรอดไปเถิง โอนมัตตนาที่แล้วค้ลงจากหลังมล้ำ แก้วกัณฐักแล้วค้นั่งอยู่เหนือดอนทรายแล้ว เจ้าค้

หน้า ๕

จาค้บด้วยสันทอมาตว่าค้ร่าสันทอมาตจุงเอามล้ำค้ณฐักนี้ค้คินเมื่อบอกแก่พ่อแห่งเราเทอะ เมื่อนั้นสันทอมาตค้รับเอาค้ำโพธิสัดเจ้าแล้วค้เอามล้ำค้ณฐักค้คินมาบพันรอตค้อกแตกตาย กลางทางที่นั้นหั้นและ ส่วนว่าสันทอมาตค้แก่เอาเครื่องประดับมล้ำทังมวลมาถว้ยแก่ พระยาสรีสุทโธทนมหาราชตนเปนพ่อแห่งโพธิสัดเจ้าชู้อันหั้นและ อด ไนกาลนั้นโพธิสัดเจ้า ค้ตัดเศสเกล้าสรีกัญเชยตาบแก้วแล้วค้ซัดขึ้นไปในอากาศด้วยสัจจอธิฏฐานว่าสันนี้ ผิวว่าค้ จักได้เปนพระแท้เศสเกล้าแห่งคูนี้อย่าหื้อได้ตกลงมาเหนือแผ่นดินนี้เทอะ ไนขณะมีบัตนั้น พระยาอินทค้ได้ชะอุปแก้วมาเอาเหนืออากาศค้นำเมื่อตั้งไว้ในดาวติงสาสวรรค์เทวโลกค้ ผากฎ จื่อว่า พระเกิดแก้วจุฬามณีเจติเปนที่ไหว้แลบุชษาแห่งเทวดาอินทาทพรหมทังหลาย ตราบต่อเท้ากาลบัดนี้และ เมื่อนั้นมหาพรหมค้เอาผาอันมีในดอกบัวแตบถมวัดถัพพัน มาหื้อแก่

หน้า ๖

มหาสัดเจ้าแลค้บวชพำเพ็งนาน ๖ วสานเมื่อเดือนวิสาขาคือว่าเดือน ๘ เพ็ง เม็งวันพุธ พระเจ้าได้รับเอาเข้ามธูปายาส ๔๔ ก้อน อันนางสุชาดาหากประดับใส่ในภาชนะค้ำหื้อช้ำยัง ผู้ ๑ จื่อว่า บุณณาพาสิน่าไปหื้อเปนทานแก่พระพุทเจ้า อันนั่งอยู่แทบค้ำไม้ขอชบาลนัโคธ พระเจ้าสันเข้าแล้วค้ทอดภาชนะค้ำตกลงไปช้อนกายไต่ลแห่งพระเจ้าทังหลายเปนแล้วเมื่อ

ก่อน ๓ ตน นันหันและ ไนขณะบัดนั้นพระยาพลนาคค์สะคั่งตื่นด้วยเสียงไต่ลคำอันนันเป็นอันมากนักมันค้กล่าวว่พระเจ้าทั้งหลายนี้สิ่งเปนอันควรอันพันเกิดมารีอนี้ชา คุณอนหลักค้บได้และไนขณะกาลเมื่อยามตวันเย็นพระเจ้าค้เข้าไปสู่ไม้สร้มหาโพธิแล้วค้นั่งอยู่แทนแก้วอันเกิดแล้ว ด้วยบุญสมพานแห่งพระเจ้าแลลถ ไนกาลเมื่อนัน พระยามารตบไจบาบค้เอาริพลส้พลเสนาอามาต ทั้งหลายกับทั้งบริวารมากนักค้ซึ่งขี้ครีเมกขลาเข้ามา ตินหน้าย่ำช่วงสร้มหาโพธิตั้นหลังย่ำขอบจักรวาลจกเอยยังแทนแก้วพระพุท

หน้า ๗

เจ้าและเมื่อนัน พระพุทเจ้าค้รำเพิงถึงทานปารมีธัมม์แห่งตนอยู่ใ้ๆหันและ ตสมี ขณ ไนขณะบัดนั้นยามนันบารมีธัมม์แห่งพระพุทเจ้าอันได้สร้างมาแต่เนกชาติ ที่นันค้มาปรากฏต่อหน้าแห่งพระสัพัญญเจ้าบัดเดียวนันและนางธรรณค้มาค้ว้ะออกอัยงหมวดเกล้าผมแลมือขว้ารู้ตเปนขระแสม่น้ำค้ค้งค้ไหลถมหมู่มารกับทั้งเสนาอามาตเปนกระจวนไปบัดเดียวนันค้มีและ ด้วยเดชบารมีธัมม์พระพุทเจ้าวันนันค้มีและ ไนเมื่อมีขมิยามแล้วมาถึงพระค้จำริฤทธิพิพจักชญาณระเน็กรู้ยังสันตรอันได้อยู่ได้กินแต่ก่อนแลไนเมื่อปัจฉิมยามแลมาถึงพระรำเพิงดู ปัจจยาการด้วยค้ว่า อวิชชา ปัจจยา สงขารา ดั่งนี้ อนุโลมปฏิโลมาแลไนเมื่อถึงเวลากลางวันขึ้นมาแห่งสายสุริยะอาทิตพระเจ้าตรัสสัพัญญตัญญาณการอันได้เปนพระเจ้าแล้วเจ้าค้ที่นั่งพิพแฉ่งอยู่เหนือแทนแก้วแทบค้่าไม้สร้มหาโพธิไปทันรู้เทื่อเมื่อคว่มสงไสแห่งเวทดาอินทาพรหมทั้งหลายค้เกิดมีด้วย ว่าดั่งนี้

หน้า ๘

เจ้าสิทธาตราชะรอยว่าได้ตรัสประยาสัพัญญเปนพระเทื่ออันชะรือว่าอันอยู่หันและที่นันพระเจ้าค้ตรัสรู้ชาไสหัวใจแห่งเทพดาอินทาพรหมทั้งหลายพระพุทเจ้าสยองขึ้นสู่พื้นประตุระอากาศดูวิลาตองอาจดูงามยิ่งนักแล้วพระเจ้าค้เทียวโจมโขมแก้วไปมาแล้วแลนรมิตเปนตน ๑ เปน ๒ ตน เปน ๓ ตน ค้มีและ เพื่อก้จกตตค้สล้งสันเทแห่งเวทดาอินทาพรหมทั้งหลายหื้อหันแจ้งอัสสจันมากนักเวทดาอินทาพรหมทั้งหลายจิงหาค้สล้งสันเทบได้หันและค้เอากันอุปัฏฐากรักสาแล้วค้กะทำสัการบูชาเสียง ๗ วัน ๗ คีน ค้มีและ พระค้อยุหนอีสานได้ค้่าไม้สร้มหาโพธิด้วยอันปกกลับค้ว่ามินตาอยู่บูชาไม้สร้มหาโพธิเจ้าค้ได้ ๗ วันและ พายลุนนันเวทดาอินทาพรหมทั้งหลายจิงมาก่อเจตยะแล ลำดับถัดแต่นั้นพระพุทเจ้าจิงไปอยู่หนวันตกแห่งไม้สร้มหาโพธิอยู่เรื่อนแก้วค้ได้ ๗ วัน ค้รำเพิงดูยังธัมม์ไนที่นันลวดได้ขินว้ารัตนาว่าสเรื่อนแก้วแล ถัดนันพระเจ้าค้เข้าไปสู่มัจจรินทอยู่หันค้ได้ ๗ วัน ฝนค้ตกลงร้ายมากนักพระยานาคตนอยู่ในสระ

หน้า ๙

ที่นั่นออกมาเลิกฟังพานยอหัวหื้อเปนมุงแก้วควบหัวพระเจ้าไว้บหื้อฝนรำพระเจ้ามาตรา
ว่าลมคบปีวได้เปดตังผาสาทแก้วคมีและ ถัดนั้นพระเจ้าจึงเข้าไปสู่เค้าไม้ราชชายตนอยู่หั้นค
ได้ ๗ วัน พระเจ้าตรัสผญาสัพพัญญุตญาณมาได้ ๔๙ วัน คบได้สันเข้าสีกเพื่อแลเมื่อนั้น
พระยานาคคเอาหมากสมอทิพยลูก ๑ มาเปนยาปลุกแก้พระเจ้าหั้นและ ถัดนั้นเล่าพระยา
อินทาคไปเอาไม้มนอดนำมาเปนไม้สีฟัน ถัดนั้นคไปเอาน้ำอเนมัตตสรมาเปนน้ำช่วยหน้าแก้
พระพุทเจ้าหั้นและ อกในกาลนั้นมายังมีพ่อค้าเกวียน ๕๐๐ เหล้ม นายร้อยเกวียน ๒ คน
พี่น้องผู้ ๑ ชื่อว่าตะปุตสะ ผู้ ๑ ชื่อว่าพลลิก มีเกวียน ๕๐๐ เหล้มเปนบริวานเอาเข้าใส่เต็ม
เกวียนชูล้มคชบเกวียนแต่่อมปรบินครเหตุเข้าเมืองเขตนครแลเมืองปกันครพวงนิก เข้า
ทวง ๑ เงินทอง ๑ หาบुकคลผู้จักขายปได้สีกแห่งและเมื่อพ่อค้าเกวียน ๕ ร้อย เหล้มนั้นค
ไปรอดประเทศดานป่าที่ ๑ บมีและเมืองนั้นยังมีเทวดาตน ๑ อยู่รัก

หน้า ๑๐

ชาดานป่าที่นั้นอยู่ไม่นิโคกคานหนทางพ่อค้าบมีและด้วยมีแต่เทวดาตนนั้นหากเปนญาติกา
พี่น้องแต่ชาติก่อนแห่งชาพี่น้องนั้นตายเทวดาตนนั้นจึงรำเพิงว่าสันนั้นคจกหื้อเปนบุญเปน
คุณอันมาแก่ชาพี่น้อง เทวดาตนนั้นคชกจ้วเกวียนไว้บหื้อไปได้หั้นแล้วพ่อค้าทั้งสองพี่น้อง
จึงจกกันว่าเหตุสันใดเกวียนเราไปปนิชารอยว่าเทวดาอารักอันรักสาดานป่าที่นี้บหื้อไปได้
เพิงมีชะแล มาเราจักปรักมบูชาเลี้ยงดูเสยก่อน อก ในกาลเมื่อนั้น อันว่ารุกชเทวดาตนนั้น
จึงมาสำแดงตนหื้อหั้นแล้วจึงกล่าวว่า ดูราพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องคชกจ้วแลเกวียนเชื่อไว้เพื่อ
จักหื้อเปนบุญเปนคุณอันยิ่งนิกแกยมกาลบัดนี้ พระพุทเจ้าจึงตรัสสัพพัญญุตญาณ ๔๙ วัน
ไปสได้สันเข้าเทือแลท่านทั้งหลายจุงเอาเข้าหื้อเปนทานแก้พระพุทเจ้าที่เอะว่าอันเมื่อนั้น
พ่อค้าเกวียนทั้งหลายได้ยินคำเทวดากล่าวเข้าดงอันคมีโลมนสมขึ้นยินดีมากนิกแก่เขาริบ
แต่งเข้าดาสตุก่อนเข้าสตุยอด้วยอัน

หน้า ๑๑

ควรแลพันแล้วคเอาไปหื้อเปนทานแก้พระพุทเจ้าหั้นและ ยามนั้นบาตพระพุทเจ้ามาหา
กรุณาจึงยกขึ้นยังมีอกล้ำชวาแล้วบมีเทือท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ จึงเอาบาตร ๔ ลูกมีวิณณ
ดงเงินมาแต่ทิสทั้ง ๔ มาหื้อแก้พระพุทเจ้าในขณะบัดนั้นหั้นและ พระพุทเจ้าครับเอาแล้ว
ในขณะบัดนั้นหั้นและพระพุทเจ้าครับเอาแล้วพระคสัจจจริฐานหื้อเปนลูกเตียวมีแคม ๔
อันแล พระครับเอาเข้าอันนั้นจิมพ่อค้ำม้า ๕๐๐ คนนั้นอันมีตะปุตสะแลพะลิกะเปนประธาน
คมีวันนั้นและ ส่วนว่าพ่อค้าทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นเขาคมีปิตินดีเชิงพระพุทเจ้าแล้วคมา
เอาสรณาคม เชิงพระพุทเจ้าว่า ปาณเปต พุทธี สรณิ คจฉามิ สัมมิ สรณิ คจฉามิ ดั่งนี้ตั้งแต่

นั้นไปภายหน้าพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องลวดเอาสรณคมอันเป็นอาทิก่อนนั้นคมีและเขาราชานสีล ๕ สีล ๘ เป็นอุปาสกแห่งพระพุทธเจ้าคมีและที่นั้นพระพุทธเจ้ามีมหากรณायังจึงยกขึ้นยังมี มือกล้าฆ่าแล้วหยุด

หน้า ๑๒

หัวแห่งตนคได้พระเกสาธาตุ ๔ เส้นหื้อแก่ตะปุสสะก่อนหันและแล้วพระพุทธเจ้าคข้าลูป ถ้วน ๒ ที่เล่าคได้เกสาธาตุแถม ๔ เส้นเล่าพระพุทธเจ้าคหื้อแก่พะลิกะผู้น้องเล่าคมีและใน ขณะยามนั้นอัสสจันทั้งหลายมีตนว่าน้ำสมุทรสาครอนคข้าเชือกเยื้องตีฟองแผ่นดินคไหว ละล่องสนั่นลั่นไปมาเขสิเนรราชค่อนน้อมค้อมไปมา เทวดาทั้งหลายคสาธุการมากนคค มีและที่นั้นพ่อค้าทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นมีตะปุสสะพะลิกะเป็นต้นคจึงหื้อพระพุทธเจ้าคตั้ง เกสาธาตุแห่งพระพุทธเจ้าคอันปงใส่หัวแห่งเชือกทั้ง ๒ นี้จักหื้อเพื่อข้าไปผะจุไว้ในฐานะที่ไคขา เมื่อนั้นพระศาสดาตณผาเสริฐจิงบังเกิดรำเพิงคด้วยผะหยาทิพยแห่งตนรู้แจ้งแล้วพระจิง กล่าววว่าวณิไซ ตูราพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องฐานะที่ไคอันพระเจ้าทั้งหลายอันลวงแล้วแต่ก่อน หากปะจุไว้ที่ไคคตั้งอันเชือกจุงเอาเกสาธาตุแห่งตถาคตไป

หน้า ๑๓

ปะจุไว้ในสถานที่นั้นทอะ เมื่อนั้นพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องปออาจจกรู้สถานทีนั้นได้ พระเจ้าจิง กล่าวเปนไคยคาคว่าคังนี้ สิ่งคุดตโล ปพพโต นาม เกสาธาตุ ขเปนโต อุดตมจกล คังนี้ว่า ตูราตะปุสสะพะลิกะอันว่าเกสาธาตุแห่งตถาคตนี้เปนอันประเสริฐจิงนคคดีหลีแลเชือกจุงเอา ไปไว้ฐูนันนาคังไว้ในอมงคคอยสีกุคตตรอันพระเจ้าทั้งหลายหากคังไว้นอยาคลาดทอะเมื่อนั้น พ่อค้าทั้งพี่น้องครับเอาคแห่งพระพุทธเจ้าคด้วยหวัชาคด้วยคาคว่า สาธุ คดีแล้วอันว่าแล้วคาค พาเอาหมู่พ่อค้าคทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นสะพะหาค้างหนทางแล้วคคับเกวียนไปคมีวันนั้น และไคกาลเมื่อนั้นพระยาอินทาทิราชเจ้าคฟาคเนรมิตเกวียนหล่ม ๑ กบคด้วยปราสาทแก้ว หลัง ๑ นำมาคังไว้เหนือเกวียนทิพคคังตั้งขระอุปแก้วอัน ๑ จักใส่เกสาธาตุคันคคามาคังไว้ ทำกลางเกวียนทิพแล้วพระยาคคังจจะอธิฐานเกสาธาตุเข้าอยู่ในขระอุปคันคคเสนนคมี และ พระยาอินทาคกับเทวดา

หน้า ๑๔

มานันจิงสีกการะบูชาคด้วยเครื่องทิพคังมวคแล้วพระยาอินทาคใช้วิสสุคัมมเทวบุตรไปชำระ กวาดแผ้วหนทางคหื้อราบเพียงเรียงงามแล้วคมีและเมื่อนั้นตะปุสสะแลพะลิกะคกับคังหมู่บริวาน ๕๐๐ นันอันเทวดาคังหลายหากนำเอาไปยังธาตุเจ้าคด้วยอันเหล่านมะโหรสพไปเสียง ๗ วัน ๗ คินแล้วไม้คังหลายอันปไซ่เมื่อมีดอกมีลูกคคังเกิดเปนดอกเปนลูกมากนคคแล ในขณะยาม

เมื่อปูชาพระเกสาธาตุคมีและเทวดาพระยาอินทาคำนำพ้อคำทั้งหลายไปเสีย ๗ คีนแล้วคไปรอดไปถึงเมืองเซตนครแล้วคลวดไปถึงท่าสะพานหินและ ในขณะที่ยามนั้นเกเรียนอันพระยาอินทาทิราชเจ้าฟ้าจึงมาเนรมิตสะพานไว้ ๗ เหลี่ยม หื้อแก่พ้อคำทั้งหลายเล่าคมีและเมื่อนั้นพ้อคำทั้งหลายมีตะปุตสะและพะลิกะ เปนประธานคจึงเอาปราสาทแก้วกับตั้งชระอุปแก้วอันใส่เกสาธาตุนั้นไว้ท่ากลางสะพานไว้คมีวันนั้นและเมื่อนั้นพระยาเมืองเซตนครนั้นจึงรำเพิงว่าพ้อคำทั้งหลายมาแต่ก่อนนั้นเพียนยอม

หน้า ๑๕

เข้ามารอดมาถึงเมืองคูนได้ ๖ เดือนจึงรอดตายบัดนี้ได้ยามมารอดได้รอยว่าเขาได้ของวิเสสมาบ่ออย่าชะแลเมื่อนั้นพระยาจึงใช้อามาตผู้ ๑ ไปรอดพ้อคำทั้งหลายฝูงนั้นถามว่าดูราสุทธานมาด้วยเหตุอันใดจากคนใช้จึงกล่าวว่าดูราพ้อคำทั้ง ๒ พระยาเจ้าใจรู้อันเหตุอันมาแห่งสุทธานทั้งหลายบัดนี้และเมื่อนั้นพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงเข้าไปสู่สำนักพระยาหินและ ที่นั้นพระยาจึงถามว่าอันนี้ดูราพ้อคำทั้งหลายสูมารอดเมืองเราที่อันเขียวอันพันนักสนนี้ได้คุณณเสตอันใดมานันชาพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงไหว้พระยาว่า เทว ข้าแค้นหาราชเจ้าผู้ข้าทั้งหลายได้นิพพานมาแลคือว่าผู้ข้าทั้ง ๒ ได้ไหว้สัพพัญญูพระพุทเจ้าทั้งหลายเค้าไม่ราชาพตนพระเจ้าคมีเมตตา กรุณา หื้อเกสาธาตุ ๘ เส้น แก่ผู้ข้าทั้ง ๒ จึงมาด้วยดวงแลพันนักเพ้ออันแลเมื่อนั้นพระยาได้อินคำอันนั้นคยินตีมากนักคหือลากสักการแก่ข้าพ

หน้า ๑๖

น้องมากนักวันนั้นและที่นั้นพระยาจึงกล่าวว่าดูราพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้อง คุดเห็นยังเกสาธาตุเจ้ามากนักแลที่นั้นพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้อง คคจึงไปนำเอามาหื้อพระยาไหว้หินและพระยาอินตีมากนักกว่าจักตัดหัวทั้งชะจมหัวปูชาพระเกสาธาตุเจ้าแลที่นั้นนางเทวีคว่าข้าแค้นหาราชเจ้าอย่าได้รับกะทาก่อนเทอะพายหน้ามหาราชเจ้ายังมีชีวิตยังจักได้ไหว้แลปูชามากนักกว่านี้และะอุปัฏฐากพระเกสาธาตุเจ้าชะแล พระยาคถอดเอาแต่ชะจมหัวปูชาเกสาธาตุเจ้าคมีและ พระยาจึงกล่าวว่าดูราตะปุตสะและพะลิกะของคาสูทั้งมวลนั้นเราคบคได้สังสักอันแลเราเท่าคได้พระเกสาธาตุเจ้าสิ่งเดียวแลเรจักเอาจิมเชื้อทั้ง ๒ บ่อย่าชะแล เมื่อนั้นพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงกล่าวว่าเพ้อข้าทั้ง ๒ จักรับคาสัพพัญญูพระพุทเจ้าเสียบได้เมื่อนั้นพระยา กล่าวว่าตะปุตสะพะลิกะแมนเชื้อทั้ง ๒ หื้อคจัก

หน้า ๑๗

เอาแมนว่าเชื่อบหื้อคุดจักเอาอินหินและ พระยาคไซชระอุปแก้วนั้นแล้วคเอาเกสาธาตุไว้ ๒ เส้นหินและ เมื่อนั้นพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้อง คคทำค้อยน้อยใจมากนักคมีและะ อถ ในกาลเมื่อ

นั้บพ้อค้ำทังหลายค่อว่ายหน้าสะเพาะเชิงสะเพลลาแล้วเอากันลงหนีไปและ ตทาในกาลเมื่อพระยาอเซตนครค้ปาวยังคนทังหลายในเมืองเซตนครทังมวลแปงปราสาทหลัง ๑ ไว้ท่ากลางเจียงแล้วค้เหลันมโหระสพบูชาพระเกสาธาตุเจ้าค้มีในกาลยามนั้บและ เมื่อตั้งอันพ้อค้ำทังหลายค้หนีจากเมืองอเซตนครที่นั้บเสีียง ๗ วัน ๗ คินแล้วค้ไปรอดเกาะที่ ๑ เกาะที่นั้บเปนที่อยู่พระยานาคและ พ้อค้ำทัง ๒ ที่น้อจั้งเอาบริวาน ๗ ร้อยนำเอาสะเพลลา ๗ หล้มไปจอดเกาะที่นั้บอยู่หันและ ไนเมื่อถึงร่วยตริยามกลางคินและเที่ยงคินพระเกสาธาตุเจ้าค้กะทำปฏิหารที่อรุ่งเรื่องคัวยรัสมีส่องแจ้งมากนั้กทัวทิสทังมวลค้มีและ เมื่อนั้บพระยานาคค้ออกมานั้งอยู่เหนือ

หน้า ๑๘

หนีเกาะที่นั้บค้มีค้มาหันเปนอัสจันยังนั้กพระยานาคคร้าเพิงว่านายสะเพลลาพ้อค้ำหมู้ร่อยมีอันวิเสสบ่อยาจะแล้วอันแล้วพระยานาคตัวนั้บค้ลวดมาละเพสตนอันเบนาคันนั้บเสีแล้วค้มากลับเพสเปนคนผู้ ๑ เข้ามาค้หันยังพระเกสาธาตุเจ้าในสะเพลลาหันและ พระยานาคตนนั้บลวดลักเอายังพระเกสาธาตุเจ้า ๒ เส้นแล้วค้เอาหนีไปสู้เมืองนาคพนหันและ เทายังหลอ ๔ เส้นแต่พระเกสาธาตุ ๔ เส้นหันและ ปุนทิวเส ไนวันลุนรุ่งแจ้งแล้วพ้อค้ำทัง ๒ ค้กล่าวเชิงกันว่าสัันนี้ นาคราชาว่าอันพระยานาคตนอยู่เกาะน้ำคือว่าที่นั้บร่อยมาลักเอาเกสาธาตุเจ้าเพิงมีชะแล้วอันแล้วเขาค้ริบลวดเอากันหนีจากเกาะที่นั้บแล้วไปรอดไปถึงเกาะที่ ๑ ชื่อว่าวันซังและ เมื่อนั้บยังมีพ้อค้ำผู้ ๑ มั้นไปค้ำสระเพาแต่ก่อนนั้บสะเพราค้แตกเสีียงหลอแต่มีนผู้เดียวหันและมั้นค้ออกอยู่ที่นั้บหันและหาสังจักกินปได้ที่นั้บพ้อค้ำสระเพา ๗ หล้มนั้บไปรอดเกาะอันชื่อว่าวันซังค้มีและ

หน้า ๑๙

ที่นั้บชายผู้นั้บค้หันพ้อค้ำสะเพลลา ๗ หล้มนั้บมั้นค้ยินตีมากนั้กมั้นค้ไปชอกินเข้าจิมพ้อค้ำทังหลายอันมาใหม่หันหันและมั้นค้ถามวิดยังพ้อค้ำทังหลายยังเอาเครื่องค้ำอันไดมานันชาเมื่อนั้บพ้อค้ำทังหลายมีตะปุสสะพะลิกะเปนประธานกล่าวทัวตุงหลายได้ชองวิเสสค้อินพพานเจ้ามาและชายผู้นั้บมั้นชเวตคคคหมายรู้คัวยชะหยาแห่งตนแล้วมั้นค้ยินตีมากนั้กมั้นค้กล่าวสาธุค้ดีค้อยู่ หันและมั้นค้ลิกเอาผ้าอันมั้นงุนันประหมานว่าได้สอก ๑ แล้วมั้นค้น้อมเข้าป้หัวแห่งมั้นแล้วค้บูชายังพระเกสาธาตุเจ้าคัวยหัวคัวยอันเคารพยามากนั้กค้มีวันนั้บและเมื่อนั้บพ้อค้ำ ๕๐๐ คนนั้บค้สาธุการกัับคัวยชายผู้นั้บมากนั้กและ แม้นว่าเวทดาอินทาทพรหมทังหลายค้ดีค้สาธุการมีมากนั้กค้มีวันนั้บและคัวยเตชผลอันชายผู้นั้บกระทำสักการะบูชาคัวยอันเคารพยาเท่านั้บปราสาททิพหลัง ๑ ค้เกิดมีแก่ชายผู้นั้บบัดเดียวนั้บมั้นค้ลวดได้เสวยสัมปัตติทิพมากนั้กค้มีและ เมื่อนั้บพ้อค้ำ ๕๐๐ คน นั้บค่อว่ายหนาสั้บ

หน้า ๒๓

วตินคร トラบตอเท้าถึงเมืองอุปถนนครด้วยหมู่ชุมแห่งตนคมีวันนั้นและพระยาคหื้อคนทั้งหลายตีป่าวแก่คนทั้งหลาย ๗ วัน ๗ คีน กล่าวว่า บุคคลผู้ไดยังรู้ตอยสิงคุดตระนี้ไถ้ควรประจุไว้ที่ใดที่ ๑ เทอะเมื่อนั้นข้ากกล่าวว่า เผื่อขาปล่งคำพระพุทเจ้าแลที่นั้นพ้อคำทั้ง ๒ ค่ตือกร้องให้หา ตอยสิงคุดตระมากนั๊กหันและไนขณะยามนั้นแผนดินคไหวหวั่นสั้นรอตชุกลำแม่น้ำเขาสิเนโรราชค่ออนน้อมค้อมไปมาน้ำมหาสมุทรที่สศครค่ตีฟองมากนั๊กแล ตสมี่ขณะ ไนขณะยามนั้นหินบัณทุกัมพลสีลาบาทอันเปนอาสนาแห่งอินทาทิราชเจ้าฟ้าค้ำสำแดงอันกระด้างแขงเมื่อนั้นอินทาทิราชเจ้าฟ้าจิงเล็งคูด้วยทิพพจักขุญาณแห่งตนคมีหันพระยาอุปถนนครกับทั้งตะปุตสะพะลิกะทั้ง ๒ ฟีน้อง หาดตอยสิงคุดตระบได้หันและพระยาอินทาทิราชจิงได้รำเพิงวว่าวันนี้อันว่าตอยสิงคุดตระนี้เท่ามีคูอิ

หน้า ๒๔

ผู้เดียวนี้และรู้ชะแล บุคคลผู้ไดยุ ๑ ไนโลกนี้หาบได้สักคนชะแลพระยาอินทาทิจิงหื้อเทวบุตรตนมาเนรมิตเปนตอยสิงคุดตระที่อรบเพียงเรียงงามเปนดั่งหน้ากลองไชยยไว้หันเทอะไนขณะยามนั้นวิสุกัมมเทวบุตรครับเอาคำพระยาอินทาทิหันนั๊กแล้วค่สระเด็ดลงมาหาขาฟีน้องอันร้องไห้อยู่นั้นแล้วจิงกล่าวว่าดูราท่านทั้ง ๒ ให้ด้วยเหตุสนันสนา พ้อคำทั้ง ๒ กล่าวว่า พระสัพพัญญูหื้อพระเกสาธาตุเจ้า ๘ เส้น แก่เผื่อข้าหื้อเอามาประจุไว้ในตอยสิงคุดตระว่าอันเผื่อข้าทั้ง ๒ ฟีน้องบ่อาจจกรู้ที่ใดลวดเปนทุกมกนั๊กแลเมื่อนั้นวิสุกัมมเทวบุตรตนสลาดรู้ด้วย ประญารู้แจ้งแล้วจิงกล่าววว่าวันพรุกยามเช้าเราหากจักบอกแก่เจ้าทั้ง ๒ ชะแลไนรวายตริกกลางคีนนั้นวิสุกัมมเทวบุตรคไปนเนรมิตแต่งแปงที่ตอยสิงคุดตระที่อรบเพียงงามเปนดั่งหน้ากลองไชยนั้นคมีและ ยามจักไกรุ่งตะปุตสะผู้ฟีนหันพราหมผู้ ๑ ถือเอาดอกบัว ๓ ดวงมาแต่ทิสहनวันออกอยู่หันและพะลิกะผู้ฟีน้องฝินว่าไถ้ลง

หน้า ๒๕

ไปพืดแผ่นดินแล้วตุ้มไว้ด้วยมือทั้ง ๒ แห่งตนอยู่หันและขาคแก่ค้ำฝินต่อกันผู้ฟีน้องแก่หื้อผู้ฟีน้องว่าเจ้าคฝินหันพราหม ถือดอกบัวแต่ทิสहनวันออกอยู่หันและ พะลิกะผู้ฟีน้องฝินว่าไถ้ไปพืดแผ่นดินแล้มตุ้มไว้ด้วยมือทั้ง ๒ เจ้าคจักมีอายุหมั้นยืนดั่งดอกบัวนั้นมิชะแลคื่อว่าพระเกสาธาตุเจ้า ๘ อันราทั้ง ๒ ไถ้รักษามากนั๊กชะแลผู้ฟีน้องพระแก่น้องว่าเจ้าคฝินไถ้ลงไปตุ้มแผ่นดินไว้ด้วยมือทั้ง ๒ นั้นด้วยผลกสลบุญกัมมอันมีไนชั้นธันตระแห่งตนเจ้าพายหน้านี้จักได้โปรดสัตตโลกทั้งมวลชะแล้วอันแล้วคมีและถึงเมือคีนมาเทียงแห่งพระอาทิตข้าทั้ง ๒ ฟีน้องค้เลงแลคูดหันตอยสิงคุดตระนั้นด้วยเตชอานาภาพแห่งวิสุกัมมเทวบุตรแผ่นดินที่นั้นคราบเพียงเปนดั่งหน้ากลองนั้นและไนกาละเมื่อนั้นพะลิกะผู้ฟีน้องจิงกล่าววว่านิมิตรฝินแห่งรานี้แมนนั๊กอันนี้เหมือนดั่งพระสัพพัญญูเจ้าสังรวาวันนั้นและค

หน้า ๒๖

หากแมนเป็นดอยสิงคุดตระแท่ชะแล ขาทั้ง ๒ ลวดปูชานานะที่มากนักแลที่นั่นพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องจึงเมื่อไหว้พระยาอุบลปนครว่า เทว ข้าแต่มหาราชเจ้าบัดนี้ดอยสิงคุดตระเมื่อข้าค้ หั้นแท่แล้วแลที่นั่นพระยาไต่ยินคำขาพี่น้องมากกล่าวดังอันพระยาคบ่เชื่อบฟังสักอันหั้นและ พระยากล่าวว่าดูราตะปุสสะแลพะลิกะงุผลสุนพิตเชื่อทั้ง ๒ จักมาเหล่านสังขาอัน ๑ ถ่านไฟ แดงเชื่อจักเอามาเหล่านสังขาอัน ๑ ชื่อว่าเจ้าสมณพราหมแลท้าวพระยาเสนาอามาตทั้งหลาย ฟุ้งนี้เชื่อทั้ง ๒ บ่ควรมากกล่าวว่ตัวว่าสักอันเหตุตั้งอันเชื่อทั้ง ๒ เชื่อพระคุณอันน้อยตายบ่ ควรมาเหล่านทุกสิ่งสักอันพระยาก่ตีว่ามากนักหั้นและเมื่อนั้นพ่อค้าทั้ง ๒ กล่าวว่คำเผื่อ ข้าทั้ง ๒ มีเพียงแท่และจึงให้สัสมพราหมหาราชเจ้าแลเมื่อนั้นพระยาจึงใช้อามาต ๒ คนไปเเลง แลดูแต่หั้นและคนพระยาค่รับเอาคำอาชญาแล้วค้ไปเสียบเลงดูค้หั้นมีสภาวะดังขาพี่น้อง กล่าวชื้อนหั้นและ

หน้า ๒๗

อามาตกล่าวเชิงกันว่ถานะที่นี่เปันอันราบเพียงเชียงคานยั้งนั้กแลควรตั้งศาสนาประจุไว้ยั้ง พระเกสาธาตุดพระพุทธเจ้าแท่และเข้าค้มีปีติเชิ่งสิฐฐานที่นั่นมานักเขาจึงจากันว่าสนันนี้ราทัง หลายชาติว่เปันคนใช้ท้าวพระยานี้ทองเทียรยอมได้ร่างวันทุกเมื่อและพระยาเจ้าหล่างปัง ปันแกเราบ่อย่าชะแลเขาค่ลวดเอาผ้าสะไบฝืน ๑ ออกมาบูชาที่อันประเสริฐนนั้นแล้วค้ปรารณา ว่ด้วยบุญอันข้าทั้งหลายได้เอาผ้าสะไบบูชาสถานทีนี้ขออย่าหื้อผู้ข้าได้เปันคนทุกไรร่เชนใจ สักชาติเทอะขอหื้อพี่แก้วน้องแก้วมิตสหายแก้วมากนั้กเทอะว่ข้าค้คีนเมื่อไหว้พระยาว่าข้าแต่ มหาราชเจ้าอันว่าสถานทีดอยสิงคุดตระนั้นค้มีเปันดังขาพี่น้องมากกลาวนนั้นแท่และหั้นและ พระยาไต่ยินคำคนใช้ตนมากกลาวมีแท่ตั้งอันพระยาก่ยินดีมากนั้กจึงหื้ออบานอันใหญ่ ๑ มี ส้อยโรแลปลี ๕ แสนหื้อเปันของร่างวันแกคนทั้งหลายฟุ้งนี้ค้มีและพระยาก่หื้อปาวเชิญคน ทั้งหลายห้างช้างมั่งคิลตัวประ

หน้า ๒๘

เสริฐมาแล้วค้ไปด้วยยสบริวานมากนั้กค้ไปที่อันประเสริฐแท่ พระยาก่ลงจากค้อข้างแห่ง ตนแล้วค้กล่าวสักการบูชาบ่ทักขิม ๓ รอบแล้วค้อยู่เสียบแลดูค้ควรังดีอัสสจันยั้งนั้กแมน ว่าคนทั้งหลายแสน ๑ แปงค้ค้ค้บ่ามปลานดั่งนี้ดีสิแลพะพระยาก่ถอดพระโจอมหัวแห่งตนอัน ประดับด้วยยอดพัน ๑ ค่ลวดบูชาสถานทีอันประเสริฐยั้งนั้กค้มีและแมนคนทั้งหลายค้บูชา บ่ลอสักคนค้มีเมื่อนั้นพระยาจึงใช้คนไปเอาตะปุสสะพะลิกะทั้ง ๒ พี่น้องมาหั้นและเมื่อนั้น พระยาจึงจากันด้วยตะปุสสะพะลิกะ ดูราเชื่อทั้ง ๒ พี่น้องเกสาธาตุดพระพุทธเจ้านี้เล่าค้รูปน ประจุไว้สถานทีนี้บ่ชาเมื่อนั้นขาพี่น้องไหว้พระยาว่าข้าแต่มหาราชเจ้าจุงยังอยู่ห้อย ๑ ก่อน

เทอะพระพุทเจ้าสั่งเผื่อข้าทั้ง ๒ มาว่าสำเนาที่ใดพระเจ้าทั้งหลายอันนิพพานไปแล้วเมื่อก่อนยอมไว้ธาตุที่เดียวกันและบัดนี้หาที่ยังไปได้เพื่อผู้ข้าแลพระยาไต่ยื่นคำขาพี่น้องกล่าวสนี้แล้วพระยาไต่ไปเอาคนผู้มีอายุกว่าคนทั้งหลายมาเห็นและพระยากล่าวว่าดูราผู้ชายท่านมีอายุยืนนักท่าน

หน้า ๒๙

ยังรู้ที่ไว้ธาตุพระพุทเจ้าตั้งหลายไนที่ใดชาไนขณะบัดนั้นพระยาอินทาคัจจ์หื้อวิสุกัมมเทวบุตรถามว่าคนผู้มียายุยืนกว่าข้านี้รู้ยังรับรู้เห็นและเมื่อนั้นพระยากน้อยใจมากนั้กแม้ว่าตะปุสะพะลิกะทั้ง ๒ พี่น้องค้อยใจมากนั้กค้ตอกตบร้อ้งให้มากนั้กหันและไนขณะบัดพระยาอินทาคัจจ์หื้อวิสุกัมมเทวบุตรตีกลองป่าวเทวบุตรเทวดาทังหลายไน ๒ สวรรชั้นฟ้าทั่วทิศทั้งมวลแล้วค้ลงมาเหล่านมโหสพที่ตอยสิงคุดตระที่นั่นอันจักภูษาธาตุพระพุทเจ้าไว้วันนหันและเมื่อพระยาอินตนเป็นเจ้าแก่ลเทวบุตรเทวดาทังหลายค้ชี้ข้างเอราวัดลงมาค้บด้วยเทวบุตรเทวดาหลายหากเปนปริวารมากนั้กแม้ว่าจาพระยาพรหมค้ลงมาเติมจักขวารเมื่อนั้นค้มีและไนโลกทั้งมวลเปนมิตมวอนกรมากนั้กอยู่หันและะคนทังหลายไนโลกนี้ลวดสะค้ดุงค้ใจกั้วมากนั้กแลเมื่อนั้นพระยาอินรู้เหตุอันคนย่านกั้วนันจิงหื้อเทวบุตรตน ๑ ลงมาบอกแก่คนทังหลายอย่หื้อไต่ย่านกั้วค้มีและส่วนตนพระยาอินลงมารอดแล้วค้ลงจากหลังข้างเอราวัดแล้วค้นั่งอยู่เหนือ

หน้า ๓๐

อาสนาที่นั้งแห่งตนวันนันและไนกาลยามนันอินทาทิราชค้หื้อตะปุสะพะลิกะทั้ง ๒ มา นั้งอยู่ค้บด้วยตนค้มีและที่นั่นขาทั้ง ๒ จิงให้หื้อพระยาอินว่าเทวข้าค้แต่มหาราชเจ้าตนเปนเจ้าเปนใหญ่แก่เทวดาทังมวลมหาราชเจ้ายังรู้ที่อุตมิงค้ลฐุษาธาตุพระพุทเจ้า ๓ ตน อันนิพพานไปแล้วแต่ก่อนบ้ข้าเมื่อนั้นพระยาอินกล่าวอายุเรานี้เท่ามีพันป्लीทิบ ๑ แลค้ว่าจักนับเปนป्लीทิบในเมืองคนเรานี้ได้ ๓ ตือปลาย ๖ ล้านป्लीทิบแลเหตุดั่งอันเรารู้เพื่ออันแลผู้รู้ผู้หันค้ยังมีบ้อย่าชะแลเมื่อนั้นพระยาอินทาคัจจ์หื้อไปหาขังเทวบุตรตน ๑ มีอายุยืนกว่าตนมาถามดูหันและ เทวบุตรตนนันให้หื้อพระยาอินทาค้กับนี้มาผ่าเปน ๓ ส่วนอายุผู้ข้าค้ได้ส่วน ๑ แลเหตุดั่งอันข้าบู้เพื่ออันและเท่ายังมีเท่ายังมีเทวบุตรตนอื่น ๑ มีอายุยืนกว่าข้านี้ยัง ๒ ตนตน ๑ ชื่อว่าอินทสรตน ๑ ชื่อว่าโควินทาแลเมื่อนั้นพระยาอินทาค้หามายังเท

หน้า ๓๑

วบุตร ๒ ตน นันมาแล้วพระยาก้ถามว่าเทวบุตรพระเจ้า ๓ ตน อันนิพพานไปแล้วเมื่อก่อนนันมาประจุไว้ไนที่นี้เจ้าทั้ง ๒ ยังได้รู้ได้หันบ้ข้าเมื่อนั้นเทวบุตร ๒ ตน นันกล่าวว่าอายุเผื่อข้าทั้ง ๒

เข้ายืนเพ็งกับ ๑ แลรับรู้บ่หั้นและเมื่อนั้นยังมีเทวบุตร ๔ ตน เลาดน ๑ อยู่ ป่าไม้กรม ตน ๑ อยู่ป่าไม้หมากส้มสุกชื่อว่าโรหิณีเทวบุตร ตน ๑ ทักขณะอยู่ดอยเหล่าแลเทวบุตรตนนี้อายุนั้นกว่าเทวบุตรผู้อื่น และเมื่อนั้นพระยาอินทาค์หื้อหามาทั้ง ๔ ตนนั้นแล้วค้ถามว่าดูราเจ้าทั้งหลายยังรู้ที่ฐูปนาตั้งไว้ธาตุพระเจ้า ๓ ตน นั้นแต่กอรันนบ่พาเทวบุตรทั้งหลายค้ให้พระยาอินทว่าเทวข้าแต่มหาราชเจ้าผู้ข้าทั้งหลายค้ยังรู้ชุนดีลีแลผู้ข้าค้ได้ประจู้ไว้ในที่นั้นและเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้ากุกสันธแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าโกณาคมณแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้ากัสสะปะแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าโคตมเจ้านี้เมื่อหื้อพระเกสา

หน้า ๓๒

ธาตุเจ้าแก่ตะปุสะพะลิกะแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าเมตเตยยตนจักลงมาพายนหานันท์่านจักไว้ธาตุหน้าผากมาฐูปนาประจู้ไว้ในดอยสิงคุดตระที่นี้และผู้ข้าทั้งหลายยังจักได้อุปฐูกรากรักสา ทรายต่อเท้าเสียงกบอันนี้และเมื่อนั้นยังมีเทวบุตรตน ๑ ชื่อว่าโลหะโลกากลางหมู่เทวดาทั้งหลายกล่าวว่ธาตุพระเจ้าโนสถานทีพายนหานันท์จักได้กอกวม ๓ ที ชะแล ข้าค้จักกรักสาธาตุพระเจ้าทีสฬีพิพพันแล เมื่อพระยาอันไดยินเทวบุตร ๔ ตนนั้นมากล่าวค้มีค้ายินดี มากนักค้มีวินันนและในกาละเมื่อนั้นเทวบุตร ๔ ตนนั้นจึงถือเอาเสียมขุดลงเล็ก ๕๐ สอกจึงหันโขงอุมองคลคลายเพียงรามถึงกอนดิแลอิฐ ๓ กอนันนหันและหนาสอก ๑ กวางได้ ๔ สอก ร่องกอน ๑ ปกบนไว้โน ๔ ด้านนั้นและกอนทั้งมวลมี ๖ ปองแลในกาลยามันนท้าวพระยาทั้งหลายค้เอาเข้าของเงินค้ำแก้วแหวน ๗ ประกานใส่ไว้พื้นแก้ว ๔ แห่งและกลางไว้จักขูธอันแปงแล้วจึงเอาปราสาทแก้ว

หน้า ๓๓

กับทั้งโขงแก้วอันใส่ธาตุนั้นไว้เหนือแท่นแก้วพระยาอินทาค์เนรมิตรูปตนกับเทวดา ๕๐๐ ตนกำตุ้มตื่นปราสาทพระเกสาธาตุกับทั้งรูปพระยาอุปลนครแลรูปเทวบุตรเทวดาทั้งหลายมากนักแลพระยาพรหมกับเทวบุตรเทวดาแลพระยาอุปลนครแลตะปุสะพะลิกะว่าเราทั้งหลายจักเอาน้ำอโนมตสระอันหาจอกหาแหนบได้แลสายลายบได้เอามาสรงรงค์บตีจักเอาน้ำแม่ใหญ่ทั้ง ๕ มาสรงรงค์บตีประเสริฐจักเอาน้ำสระใหญ่ทั้ง ๗ นั้นมาสรงรงค์บตีประเสริฐเหตุพระเจ้าบหื้ออนุญาต อันว่าพระเกสาธาตุเจ้านีหากประเสริฐยิ่งกว่าน้ำทั้งหลายฝุ่นนี้และเมื่อนั้นพระยาอินค์เนรมิตน้ำอัน ๑ ไว้ลุ่มน้ำอันนั้นเล่า บ่เท่าแต่นั้นพระยาอินค์เนรมิตสระยาขันไว้ลุ่มน้ำ บ่เท่าแต่นั้นเล่าสระและอันมีน้ำให้แก้ว ๗ ลูก เมื่อนั้นเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายค้จึงไปเอามาสรงหดพระเกสาธาตุเจ้าค้มีโน

หน้า ๓๔

กาลยามนั้นและพระเกสาธาตุเจ้าค้กระทำปฏิหาริย์ขึ้นสู่พื้นประตูอากาศประหมาน ๗ เช่น ต้นตาลแล้วค้ลงมาเป็นพระพุทเจ้ารูป ๔ ตนอยู่ที่สระทั้ง ๔ ดานแลค้เป้นรัสมิ่ฟ่งขึ้นถึง พรหมโลกบู้นค้มีและรัสมิ่ค้แปรไปเล็งขอบจักรวาร์พายไปใต้ค้แปรไปเล็ง อวีจีชุกำชูปาย และสั้ตทั้งหลายอยู่ในนารกแลเผตทั้งหลายค้หันกันเล็งค้มีในกาลยามนั้นและแม้นว่าคน ตาบอดหูหนวกค้ดีค้แจ้งไสส่องหันเล็งแลหูค้แจ้งคนเป้นเปี้ยหลังหักค้ดีค้เกิดเป้นคนดีเล็ง ด้วยเตชแห่งพระเกสาธาตุแห่งพระพุทเจ้าอันรูปนาตั้งไว้ยังคตยสิงคุดตรนันค้มีและยามนั้น อัสจันทั้งหลายค้เกิดมีมากนักเป้นต้นว่าแผนดินไหวหวั่นสนันก้องร้องไปมาชุกล้ำชูปาย แม่น้ำ มหาสมุทสาครค้เข้าเอือกเอือกตีฟองนองมากนักเขาสีเนโรราชปัพพตาอันเป้นพระยาแก้คตย ทั้งหลายค้อ่อนน้อมค้อมไปมาท่าผนชลธาราค้ไหลหลังถั่งตกลงมาปู

หน้า ๓๕

ชาธาตุพระพุทเจ้ามากค้มีในกาลยามนั้นและแม้นว่าไม้ทั้งหลายอันบู้ช่กาลเมื่อเป้นดอก เป้นลูกค้เกิดมาเป้นดอกเป้นลูกมากนักบู้ชาพระเกสาธาตุเจ้ามากนักและเหตุว่าพระเจ้าโคตม เรานี้ยามเมื่อเป้นโพธิสั้ตได้หื้อททานหาประหมานบู้ได้มียามโนหื้อททานยามนั้นและดอกบัว อันมากกว่าแสนค้เกิดมีมาปูชาธาตุเจ้ามากนักยามนั้นและในกาละนั้นนางฟ้าทั้งหลายหมยมี ต่นว่าเมียพระยาอินเป้นเคล้านางสุชาดาได้มาปูชาเกสาธาตุเจ้าด้วยขระจมห้วค่านางสุธัม มาได้ปูชาธาตุเจ้าด้วยกนทนแก้วแลแหวนกับผ้าเอกแลนางสุจิตตาได้ปูชาธาตุพระพุทเจ้า ด้วยเครื่องประหมอากรอันประดับแล้วด้วยแก้วแลนางสุนันทาได้ปูชาธาตุพระเจ้ากนทนแก้ว กับสร้อยสังวอันและตะปุสสะพะลิกะทั้ง ๒ ฟัน้องค้ปรารธนาเป้นพระเจ้าแม้นว่าพระยาอุปลป็น นคร

หน้า ๓๖

ค้ ปรารธนาเป้นพระเจ้าในกาลอันจักมาพายนันค้มีและเทวบุตเทวดาอินทาพรหมทั้งหลาย ค้สักการปูชายังพระเกสาธาตุพระเจ้ามากนักบ้อาจจักคณนาสังขยาได้ค้มีในกาลเมื่อนั้นและ ธาตุพระเจ้าทั้งมวลอันมีในเมืองเรานี้และเมืองนาคทั้งมวลจักเสมอตั้งคตยสิงคุดตระเจ้าค้มี และเมื่อนั้นพระเกสาธาตุเจ้าทั้ง ๘ เส้นค้สรเต็จลงมาตั้งอยู่เหนือผากอแห่งข้าฟัน้องคือว่า ตะปุสสะพะลิกะหื้อปรากฎแก่คนแลเทวดาอินทาพรหมทั้งมวลค้มีในยามนั้นและรัสมิ่ธาตุ พระพุทเจ้ามีวิณณะงามเป้นดังแก้วพะลิกะนั้นและชาทั้ง ๒ ค้ยินดีมากนักแลเมื่อจักเอา ธาตุไสโขตแก้วอุบาสกทั้งหลายอันรักษาธาตุพระพุทเจ้านันกล่าว่าเมื่อข้าค้ได้ทุนสานไว้ เหนือหัวแหงเพื่อชาแล้วข้าค้ตืออกร้องให้มากนักวันนั้นและจักธูปนาเกสาธาตุพระพุทเจ้า

หน้า ๓๓

เมื่อนั้นเมื่อนั้นวันพุทธานุอยู่สิงห์และเมื่อนั้นพระยาอินคเอนาคำมาพอกเปนแทนทั้งมวลพายหลังบนอุมง ๑ นั้นพระยาอินคเอนาเจติหลัง ๑ สูงได้ ๑๔ สอกตั้งไว้เหนืออุมงนั้นแล้วคู้บูชาเวดไปด้วยแก้วแลนาคเงินค่าทั้งมวลและชั้นนอกนั้นแล้วด้วยดินละอิดทั้งมวลแลชั้นในสิ่งคุดตระนันและ อถ ไนกาลนั้นอินทราชาเจ้าฟ้าตนเปนเจ้าแก่เทวดาทังสวรรค์ชั้นฟ้าและพรหมทังหลายพระยาอุปราชและตะปุตสะพะลิกะและคนทังหลายอันมากนักบอจจักคณาสังขยาอ่านันได้ค้เหล่านมโหรสบเสียง ๗ วัน ๗ คีน สงเสพียงพระเกสาธาตุเจ้าอันรูปณาตั้งไว้ตราบต่อเท้าถึงศรีพระอริยเมตเตยัตนจักลงมาพายหน้ามากนักคมีและที่นั้นพระยาอินคเอนาเทวบุตรตนมีอายุยืนนันว่าดูราเทวบุตรเหตุใดแลเจ้ามารู้แจ้งนันชาเทวบุตรตนนันกล่าวว่ปางเมื่อพระเจ้ากุกสันธเกิดมาซ้าคได้เปนนัยกตัว ๑ แลซ้า

หน้า ๓๔

กินข้างเสียงวันตัวจิงอิมแลยังมีวัน ๑ ซ้าหากันสังบได้ผู้ซ้าคมาหันพระพุทเจ้าจรเดินบิณฑบาตซ้าคได้เออว่าจักกินคบได้กินและเมื่อนั้นพระพุทเจ้าคียนอยู่ซ้าคแลนรสมัสไปมาคเปนอันอิดหิวมากนักบอจจักเอาได้หันและเมื่อนั้นพระพุทเจ้าตนนันคร้องว่าดูราทานผู้ร่ามึงบรูจักคูหรือว่าอันซ้าคลวดสลบอยู่และพระพุทเจ้าจิงกล่าวว่คจักใส่ทันพกมมอันใหญ่แกมึงแลผู้ซ้าคว่าทณทกมมอันหนักดังรือชวาอันพระเจ้ากล่าวว่คจักหื้อมึงรักสาสิล ๕ ตราบต่อเท่าอันมีชีวิตเทอะว่าอันผู้ซ้าคว่ารักษาบได้แลพระเจ้าจิงกล่าวว่ผ็อันมึงจุงรักสา ๗ ปลีเทอะผู้ซ้าคว่าบได้แลผ็อันมึงจุงรักสาปลี ๑ เทอะผู้ซ้าคว่าบได้ผ็อันมึงจุงรักสา ๗ เดือนเทอะผู้ซ้าคว่าบได้ผ็อันมึงจุงรักสาเดือน ๑ เทอะซ้าคว่ารักษาบได้ที่นั้นพระสัพพัญญู

หน้า ๓๕

เจ้ามีมหากรุณาว่าผ็อันมึงจุงรักสา ๗ วันอย่าคลาดเทอะผู้ซ้าจิงรับเอาปฏิญาณขานคำพระพุทเจ้าว่าสาธุจิกและผู้ซ้าคได้รักสาสิล ๗ วันหันและที่นั้นเจ็ยผู้ซ้าพ้นออกจากปากันลวดหล่อนเสียงและพระพุทเจ้ากุกสันธคมีเมตตากรุณาหื้ออัมมชรอกหน่วย ๑ แกซ้าครับเอาประจุไว้ที่นึและฐานะที่นึซ้ารับเอาสิลนันชื่อว่าพรหมแลภาษาไทเราว่าพระเจ้าโผดยักสืบมาต่อเท่ากาลบัดนี้และที่ซ้ารับเอาอัมมชรอกนันชื่อว่าคหว่าอันคำไทเราว่าที่ยักคหหัวเข้าเออนันและพระพุทเจ้าเทศนาว่าที่นึถัดประคูปาไม้มิหมพานเปนที่เพ็งแกสัดทังหลายตราบต่อกาลบัดนี้และอันว่าตอยสิ่งคุดตระนันมีที่สโรละแวกล้อมอยู่แลยังมีเมืองอันอยู่ที่สะ ๔ ด้าน คือว่าอันได้ซา หิดด้วยมีแต่และพายทิสะตอยสิ่งคุดตระนกล่าวันออกนันได้ชื่อว่ารัมมนครพายทิสะวันตคตอยสิ่งคุดตระนันได้ชื่อว่ารณูตี

หน้า ๔๐

นครและทิสะหนได้สิงคุดตระนันชื่อว่าธฤตินครและทิสะหนเหนือนันได้ชื่อว่าอุปลนคร และยังมีแม่น้ำ ๔ อันตั้งอยู่ที่สะแลแม่ ๑ ชื่อว่าจตุร ๑ แลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนวันออกันนั้นชื่อว่านิโดนทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนไต้ันนั้นชื่อว่าอัสธัญทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนวันตกันนั้นชื่อว่าสุณณนาทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนเหนือนิมชื่อ ๔ ประการจักสำแดงหื้อปรากฏทั้ง ๗ ประการนั้นอันไคชาบุคคผลผู้มีประญาพิงรู้ตั้งนี้เทอะอันว่าหิตคุมมนันชื่อ ๑ แลสัตตภัมมินันชื่อว่าธฤตินันชื่อแลสีหพานันชื่อ ๑ แลสิงคุดตระนันชื่อ ๑ แลผู้โจทนาปุจสาว่าเหตุได้เลวาทิหคุมมานันชาแก้ว่าแท้และที่นินเปนประตูป่าหิมพานอันมารอดที่นินและได้ชื่อว่าตีหคุมม เพ้ออันและเหตุใด ๑ ได้ชื่อว่าสัตตภัมมินันชาแก้ว่าแผนดินที่นี้ ๗ จำพวกคือว่าตาน ๑ ชาวดาน ๑ แดงคารหาดาน ๑ ดังค้ำันดาน ๑ หอมอัน

หน้า ๔๑

๑ สัมคัมัตังนี้และจึงได้ชื่อว่าภมมีเพือนันและเมื่อนันพระยาอินทคถามเทวบุตตนอยู่ป่าไม้พินันเล่าเทวบุตตนันนิงกล่าวว้าข้าแต่มหาราชเปนเจ้าผู้ข้าได้เกิดเปนยักตัว ๑ ปางเมื่อพระพุทเจ้าตนชื่อว่าโกนาคมนเมื่อนันข้าเปนยักไปจรเดินหากินใจ่จวบพระเจ้าที่จอมดอยอัน ๑ ผู้ข้าค้ไล่ว่าจักเอาเปนอาหารแห่งข้าแท้เมื่อนันพระพุทเจ้าตนนินไปขึ้นอยู่จอมดอยที ๑ แล้วยังอยู่หันและพระเจ้าหันข้าค้กล่าวว้ามิงปู้จักคูหรือว่าอันผู้ข้าค้ว่าจักย้ายตีนเข้าไปได้เปนอันอดิหวนมากนิกหันและที่นินพระโกนาคมนเจ้าจิงจกร้าร้องถามว้ามิงปู้จักคูหรือว่าอันผู้ข้าค้ลวดอัยันกัวมานิกพอเสั้นชนลูกหันและพระพุทเจ้าตนนินค้ลวดมาสั่งสอนข้าแล้วจิงมีเมตตากรุณาผู้ข้าหื้อรักสาสีล ๕ อยู่ใจ่ๆ หันและที่นินเขี้ยวผู้ข้าอันเปนยักนันค้ลวดหล่อนตกละเสี้ยงแล้วผู้ข้าค้ลวดอิงดอยอันนินอยู่หันและดอยอันนันค้ได้ชื่อว่าดอยอิงคำตราบต่อเท้าในกาลบัดนี้และดอยอันพระพุทเจ้าอยู่นันชื่อว่า

หน้า ๔๒

วิวาโชปรากฏมาตราบต่อเท้ามาในกาลบัดนี้และพระเจ้าโกนาคมนลวดหื้อไม้เท้าแหล้ม ๑ แก่ข้าและผู้ข้าค้รับเอาด้วยหิวแห่งข้าแล้วค้ปะจุไว้ในที่นี้และพระยาอินทถามเทวบุตตนชื่อว่าโลทธิณื่อนอยู่ป่าไม้สัสมุคค้สันเดียววันนินเล่าเทวบุตตนนินไหว้พระยาอินทว่าเทวข้าแต่มหาราชเปนเจ้าในกาลเมื่อพระพุทเจ้าก้สสปะเกิดมาเปนพระโศคสัตตโลกวันนินผู้ข้าค้ได้เปนยักตัว ๑ พระพุทเจ้าก้สสปะค้เที่ยวมาสั่งสอนข้าใจ่ๆเพ้อว่าบหื้อข้าสัตตผู้มีชีวิตกินหันและข้าค้รับเอาค้สอนพระพุทเจ้าค้เอาค้พระพุทเจ้าตนนินข้าค้รับเอาด้วยหิวแห่งข้าสิ่งเดียวและพระเจ้าก้สสปะตนนินค้มีค้เมตตาลวดหื้อผ้าสังฆาผีน ๑ ค้มีและผู้ข้าค้รับเอามาปะจุไว้ในฐานะที่นี้ดอยสิงคุดตระที่นี้เมื่อนันพระยาอินททาแลเทวดา

หน้า ๔๓

ทั้งหลายพรหมทั้งหลายได้ยื่นคำเทวบุตรตน ๑ มาสำแดงพระเจ้าอันล่วงแล้วมาที่อั้งแกคนแลเทวดาทั้งหลายสี่ปุมตราบต่อเท้ากาลบัดนี้และ ที่นี้จักกิตตนายังทิสะทั้งหลาย ๕ แห่งนั้นนักปราชญ์เจ้าผู้มีประญาเป็ญรู้ดั่งนี้เทอะอันว่าสัตตกมุมนั้นแผ่นดินที่นั่นมีดิน ๗ จำพวกคือว่าขาวจำพวก ๑ เหลืองจำพวก ๑ แดงจำพวก ๑ ส้มจำพวก ๑ หอมจำพวก ๑ เปนดั่งคำจิงว่าสัตตกมุมนิเพื่ออันและอันว่าธัญวตินชเมืองอันนั้นเพียนยอมสมฤทธิด้วยเข้าเปือกเข้าสารแก้วแหวนเงินค่าเสื้อผ้าเครื่องบัวโรคมากนักแลประกอบไปด้วยทานสิลจิงได้ชื่อธัญวติเพื่ออันและเหตุใดได้ชื่อว่าไปกขรวตินั้นจาแท้และที่นั่นมีทิสะทั้งหลาย ๔ อันแวดล้อมอยู่ประดุจดังพวงดอกไม้อันหากนอมมาด้วยตนแล้วบานงามเมื่อเที่ยงวันนั้นและเหตุดั่งอันได้ชื่อว่าไปกขรวตติเพื่ออันและดั่งรือได้ชื่อว่าสีหททาแท้และที่นั่นมีลักขณเปนดั่งหนังรา

หน้า ๔๔

ขสีหั้นและจิงได้ชื่อว่าสีหททาเพื่ออันแลเหตุดั่งรือแล้วดอยสิงคุดตรนั้นชาแท้และปางเมื่อพระพุทธเจ้าตนชื่อว่ากุกสันธปนพระโศคสัตตโลกวันนั้นยังมีจักเขบตัว ๑ ใหญ่หนักมันกินข้างเสียงวันตัวมันกินแล้วมันค้คาบเองข้างอันนั้นมากองไว้ที่ ๑ ที่เดียวกันทั้งมวลจิงได้ชื่อว่าดอยสิงคุดตรเพื่ออันแล อด ในกาลนั้นยังมีพระยาตน ๑ ค้เสวยราชสัมปัตติในเมืองพาราณสีค้บังเกิดพยาธิเจ็บหัวมากนักค้มีและแม่น้หมอกุมมาราแพททั้งหลายมายาเท่าได้เกิดค้ป่วยหันและยังมีอามาตผู้ ๑ จิงให้พระย่าวามหาราชาเจ้าจุงเอาเข้าตอกดอกไม้บูชาเทวดาแลขอเอาพรเทอะ เมื่อนั้นพระยาพลิกัมมบูชาตามคำอามาตชุประการแท้และไนคั้นนั้นและรุ่งพระยาค้ฝืนหันเทวดามากกล่าวว่ส้นนั้นมหาราชาจุงหื้อคนทั้งหลายเอาสะพาแหล้ม ๑ มา ด้วยควนแลพนักเทอะแล้วจุงเอาแก่นจันแดงใส่หื้อตามทัง ๗ เหลี่ยมนั้นแล้ววันได้อันประกอบด้วยนักชัตฤกตีแล้วเอาสะพาไปเทอะหากจักหันยัง

หน้า ๔๕

เจ้ารสิตน ๑ อยู่ดอยสิงคุดตรพั้นและเจ้ารสิตนนั้นหากบอกแก่มหาราชาบ่อย่าชะแลที่นั้นพระยาพาราณสีหากจกรู้แจ้งชุประการชะแลค้หื้อคนทั้งหลายบ่าวเพินทังหลายแต่งด้วยพั้นแล้วค้เอาแก่นจันแดงใส่สะพาหื้อเต็มทัง ๗ เหลี่ยมนั้นแล้ววันชอบนักชัตฤกตบอรวลแล้วพระยาค้เอาสะพาแลบริวารแห่งตนไปสู่ท่าสะพาแล้วค้ออกจากเมืองไปวันนั้นและบนานเท่าใดพระยาค้ไปเล็งดอยสิงคุดตรอันเจ้ารสิตนนั้นแท้หั้นและคั้นรอดจอดแล้วพระยาค้หื้อคนทั้งหลายเอาแก่นจันออกจากสะพาแล้วพระยาค้เข้าไปสู่สำนักเจ้าแล้วค้ให้เจ้ารสิตแล้วค้ตั้งอยู่ที่ควนแกค้มีและเมื่อนั้นเจ้ารสิตนพระยาค้รู้จักแจ้งนักจิงกล่าวว่มหาราชาดูรา

มหาราชมาตินักแลมหาราชเปนครูแก่เราดีหลีตายเมื่อนั้นพระยาไต้ยีนเจ้ารสีกล่าวตั้งอัน
พระยาจึงถามเจ้ารสีว่าเหตุใดแลเจ้าคู

หน้า ๔๖

แลรู้ว่าข้าเปนครูแก่เจ้าคูนั้นชาที่นั่นเจ้ารสีจึงกล่าวว่าดูรามหาราชในอดีตอนล่วงข้ามพันปี
เสี่ยงจิกรารนานักวันนั้นยังมีเจ้ารสีทั้งหลาย ๓๓ ตนค้พากันไปสร้างสมณธัมม์กับด้วยกัน
อยู่ฐานที่นั่นวันนั้นล้าเจ้ารสี ๓๓ ตนนั้นมหาราชได้เปนใหญ่กว่าเจ้ารสีทั้งหลายหันและในกาล
เมื่อนั้นพยาธอัน ๑ ค่เกิดมีแก่มหาราชมากนักเหตุเปนท้าวพระยาแต่ก่อนและมวลเข้าของ
สัมปัตตเสียแล้วมาบวชเปนรสีเหตุตั้งอันตายบ่ได้เมื่อเกิดในพรหมโลกค้เหตุเพื่อโลกธัมม์อัน
กัตติรักยินดีในราชสัมปัตตเปนตั้งหรือค้เปนตั้งผีตายไหลค้ำงน้ำนั้นมันค้แล่นไปนำลงขึ้นมา
เหนือนันค้แล่นไปแลเหตุว่าโลกธัมม์ตัวนั้นมันเอามหาราชไว้บ่หื้อได้เกิดในพรหมโลกเพื่ออัน
และพระยาไต้ยีนคำเจ้ารสีกล่าวตั้งอันค้ลวดยินดีกับด้วยเจ้ารสีมากนักค้มีและพระยาจึง
กล่าวเจ้ารสีว่าสันนี้ ฆนเต ชา

หน้า ๔๗

แต่พระรสีเลยเปนเจ้าผู้ข้าเข้ามาสู่สำนักรสีเจ้านี้ค้เหตุพยาธีเจ็บหัวแห่งข้านี้เปนทุกขเวทนา
มากนักผู้ข้าค้ถามคนทั้งหลายว่าผู้ใดผู้ ๑ แลจ้กรูว่ายากค้หาบได้สักคนดีหลีแลผู้ข้าค้จึงมา
พลิกมัมปูชาเทวดาททั้งหลายเทวดาจึงมาบอกแก่ข้าแลว่าสันนี้มีว่าพระยาไคร้หายพยาธอัน
เจ็บหัวแท้หื้อหาสะพา ๗ เหล้มแล้วแก่นจันใส่หื้อเต็มทั้ง ๗ เหล้มแล้วจ้เอาไปไว้จิมเจ้ารสี
ตนอันอยู่ตอยสิงคุดตระพุ่นเทอะว่าสันนี้ดีหลีข้าค้เข้ามาและบัดนี้ผู้ข้าค้จึงมาไหว้เจ้าคูเพื่อ
อันแลเมื่อนั้นเจ้ารสีไต้ยีนพระยาหากมากล่าวแก่ตนตั้งอันเจ้ารสีค้จึงบอกแก่พระยาว่าดูรา
มหาราชมีเปนสันนั้นแท้มหาราชจ้งฝนแก่นจันอันนั้นใส่เทอะหากจ้กหายชะแลที่นั้นพระยาค้
ไต้ยีนคำเจ้ารสีหากกล่าวแก่ตนสันนั้นพระยาค้เอามาฝนใส่หัว

หน้า ๔๘

แห่งตัวแท้นั้นและที่นั่นพยาธอันเจ็บหัวนั้นค้หายไปเสี่ยงค้มีวันนั้นและส่วนว่าพระยาค้อยู่
กับด้วยเจ้ารสีในสถานทีนั้นเสี่ยง ๒ วัน ๓ วัน ค้หายพยาธอันเจ็บหัวตนค้อยู่ส่วสดีแก่ตน
ชูประการแล้วพระยาจ้ค้นิงใส่ใจสันนั้นค้จ้กไปเสียบเลงคุดอยสิงคุดตระพุ่นนั้นเทอะว่าอันแล้ว
ค้จ้เอาบริวารแห่งตนไปเสียบเลงแผ่ผ้อคุดอยสิงคุดตระพุ่นนั้นชู่แห่งชู่ที่แท้และหันและเมื่อนั้น
พระยาค้ไปหันงาซางอันจ้กเข็บหากเอามากองไว้ไ้ฐานที่เดียวกันมีสงสถานเปนตั้งตอยนั้น
และพระยาจ้ล่ำเพิงว่าางข้างอันนี้พ้อยมากองกันอยู่สันนี้หาเจ้าผู้เฝ้าแหนรักสาบได้ไ้ปา

ที่นั่นและค่างกลางเพนของคุษะแลพระยาคี้อบาวเพนทั้งหลายเกบเอาไปใส่สะเพราแห่ง
ตนนันเสี้ยบค่างบ่หลอสิกอันหันและพระยาจิงไหว้เจ้ารสีแล้วสั่งอำลาเจ้ารสีจุประการแล้ว
คั่งล่งสู่ท่าสะเพรา

หน้า ๔๙

กับด้วยปริวารแห่งตนมี่วันนันและ อถ ในกาลนันจักเข็บตัวนันมันไปหากินที่ไกลนันมันค้
คีนมาหาที่อยู่แห่งมันแล้วค้บ่หันงาข้างสีกแหล่มมันจิงกล่าวว่เหตุสนโดงข้างคูนี่พ้อยหายไป
ซาจักเข็บตัวนันมันค้แล่นขึ้นสู่จอมดอยที่สูงด้วยกำลังแห่งตนมันสับพันน้ค้เลงดูทิสทั้งมวล
ค้หันหมู่พระยารารานสีอันซีสะเพราอยู่ท่ากลางน้ำสมุทหันและมันค้ใส่ใจว่าชาวสะเพรา
หมูนี่หลังว่มาลักเองาข้างแห่งคูนี่เพ็งมีชะและว่าอันแล้วมันค้เคียดมากน้ค้คั่งจกจากจอม
ดอยแล้วค้ปลงน้ำสมุทพันน้ค้ด้วยกำลังแห่งมันอันเคียดมากน้ค้น้ำสมุทค้ตีฟองพุ่มเพือกอกเอือก
ไปมาดังไปด้วยเสียงอันพริตสเพิง

หน้า ๕๐

กัวมักน้ค้มีวันนันและเมื่อนันหมู่ปริวารแห่งพระยารารานสีหันจักเข็บตัวนันมาไว้น้ค้เพน
ดังปีนหน้าไม้อันข้าเสิกหากยิงมานันและ

หน้า ๕๑

ชาวสะเพราหันเข้าค้หย่านกัวมักน้ค้จิงไหว้พระยาว่ เทว ข้าแด่มหาราชเพนเจ้าเราทั้งหลาย
บ่หลังจักแพมันและปางนี้เทียงจักสิบหายปางนีย่อยาชะแลที่นันพระยาค้เลงหันยังโบก
ขรวัดต้อัน ๑ พระยาจิงหื้อปริวารทั้งหลายเข้าไปสู่เมืองโบกขรวัดติที่นันเขาค้ไปตามค้
พระยาค้หันและสะเพรา ๗ เหลี่ยมแลคนทั้งมวลนันเข้าไปจอดยังโบกขรวัดติหันเสี้ยบคี้มีและ
เหตุบ่ไซ่กัम्मแห่งเขาจิงพันที่ตายค้จิงมีชีวิตหันและเมื่อนันจักเข็บตัวนันมันเคียดเท่าใดมันค้
เร้งรีบด้วยค้เคียดแลกำลังแห่งมันมากน้ค้เสียงแห่งมันไปนันเพนอันดังมากน้ค้ทัวท่องสมุท
ทั้งมวลและในกาลเมื่อนันยังมีปุต้ว ๑ อยู่พื้นเมืองโบกขรวัดติพายได้ค้ได้ยินเสียงจักเข็บตัว
นันค้อออกมาอ้าคิมไว้หันและเมื่อนันจักเข็บตัวนันไปด้วยค้เคียดแห่งมันนันน้ค้เข้าถูกหว่าง
คิมปุต้วนันค้สะคั่งลวดคิบจักเข็บ

หน้า ๕๒

ตัวนันปุดทางไปวันนันและค้เหตุค้เคียดนันและจักเข็บตัวนันตายด้วยโจรค้เคียดนัน
และที่นันส่วนว่ค้เคียดตราบต่อเท่าบัดนี้และอันว่าตินจักเข็บนันมี ๙๙ ติน ค้บังเกิดเพน

พายน้าจุงขงขวยหาแถมเขียนไว้ให้ไว้สักการบูชาแลฟังเทอะค้เสมียดังได้ไว้คู่ศกต
เมื่อยังธรมานันและสมณพราหมแลพรหมค้แลครหัดแลน้กบขผู้งโดค้ดีมีสัทธาได้สร้าง
ได้เขียนยังตำนานนิทานมหาเสธาธาตุหะค้เง้าอันพระพุทเจ้าหากฐปนาตั้งไว้ที่ดอยสิงคุด
ตระนันด้วยสัทธาแท้ดองัน เสมอดังได้สร้างเจดีย์หลัง ๑ อันสูงประหมานได้ร้อยโยชนะนัน
และอจจกน่านแห่งบุคลยงชายทั้งหลายผู้งน้หือถึงสุข ๓ ประการมีนิพพานเปนที่แล
อันเปนที่เวียงแก้วแห่งอริยเจ้าทั้งหลายชะแลเม้นว่าได้กระทำปาปกรรมอันเปนปาปดั่งหรือ
คือว่าเหล่านซู้ผู้เมียท่านค้ดีเม้นผู้ยงเหล่านซู้จากผัวตนค้คืออจจกร้างกับภัยเสียเสียดแลหับ
ประตูปบายทั้ง ๔ มีนารก

หน้า ๕๖

เปนต้นแก่บุคลผู้ได้สร้างได้เขียนตำนานพระธาตุนั้น ๓ ค้เง้าไว้กับศาสนาพระพุทเจ้านัน
และเม้นว่าบุคลผู้งน้เกิดมาชาติใดค้ดีเทอะยอมมีรูปโสมโนมพันวันณะอันงามแลประกอบ
ไปด้วยสัทธิประญาอันสลาดองอาจมากน้กว่าคนทั้งหลายในโลกน้และค้เหตุอันสงผลอัน
ได้สร้างตำนานนิทานพระธาตุนั้นและกล่าวนิทานตำนานมหาธาตุนั้นตั้งดอย
สิงคุดตระค้สมเร็จสรเต็ดแล้วบอรวลกาลควรแก่ธัมมเทสนาเท่านีก่อนแล ธิจนาแล้วยาม
ตอนแก่ข้าแลเจ้าเหยอหังนามปัญญาดีซื่อว่าสิทธิสามเนรปลางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัตรดีสูงแก้ว
กว้างท่าทางดงสงัดต้นน้และเจ้าเหย ทูที่พระพี่พองจะไปด่าข้าให้เช่นเนอะตัวบงามสักหน้อย
ตัวหน้อยเท่าตาไก่ ตัวใหญ่เท่าตาควาย พองจะไปถ่มน้ำลายใส่ตัวหนังสือข้าให้เช่นเนอะตัว
ไหนพองใส่หื้อข้าพองเทอะข้าแต่ธัมมผู้งน้ขอหื้อบุญค้ำชูตัวข้าทั้งพ่อแม่พี่น้องซู้ผู้คนแท้ดี
หลีเทอะ หน้าทับเกล้าตำนานธาตุนั้นค้เง้าแล

ขยสิทธิ ภิกขุ ปวิวรรตเมื่อ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓ จ.ศ.๑๓๘๒ (ปีที่มีโรคระบาดชื่อ
ไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙)

ตำนานพระธาตุตะไค้เจ้า ตรวจชำระ

หน้า ๑

นโม ตสสตุฎา สรีสวัสดิ สตี ปฐม โปธิปลลงกั ทุติย อนิมิสสกั ตติย จงกมเสฏฐิ จตุตถิ
 รัตนขมร์ ปณจมิ มุจจรินท ฏฐิ อชปาลนิโคธณจ ราชายตนิ สตตมิ นนามิหิ^๑ จักกล่าว
 ตำนานนิทานพระบาทธาตุตะไค้เจ้าอันเป็นที่ตั้งชินาธาตุ พระพุทธเจ้า ๔ พระอง อันล่วงแล้ว
 คือว่าพระเจ้ากกุสันธเจ้าและ พระเจ้าโกนาคมนเจ้าแลพระพุทธเจ้ากัสสปเจ้าแล พระพุทธเจ้า
 โคตมเจ้า แห่งเรานี้แล อุปเพทอันเกิดมาแห่งพระพุทธเจ้าโคตมเรานี้แลบุคคลผู้มีปัญญาเพิง
 รู้ด้วยในยอกล่าวในคัมภีรภมสัมโพธิ์นั้นเดอะ ที่นี้จักกล่าวอันห้อยอันควบก่อนและ เมื่อ
 พระโคตมเจ้าเรานี้ ยังเป็นโพธิสัตว์เจ้ามารัทพยากอนได้แล้วแหบบาทแห่งพระพุทธเจ้า
 โโบราณะติปางก่อนปางเมื่อเป็นสุเมธระสีมีปาระมีธัมมิได้ทำเพงมานานได้ ๔ อะสงไขปลาย
 แสนมหาภักปันบแต่พระโบราณะติปางก่อนเจ้าได้ตำนว่าจักได้เป็นพระเจ้าตนหนึ่งชื่อโค

หน้า ๒

ตมในโลกพายหน้าปกลาดชะแล ลำดับแต่จาดินันมา トラบเลิงอันเป็นพระยาเวสสันดร ก็
 ที่้อลูกรักเมียรักเป็นตานอันมีปารมีธัมมิ ๓๐ ทัด หากได้ทำเพงบอรวมลกันจตุตถายกาตจาก
 โโบราณะขันธสันดรอันเป็นพระยาเวสสันดรแล้วก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตูลิตาสาวรรค ก็ได้เสวย
 สุขะสัมปัตติทิพยแล้วเมื่อนั้น เทวดาอินทาทพรหมอันอยู่ในหมื่นโลกธาตุตั้งมวลพร้อมกันเป็น
 อันนึ่งอันเดียวแล้วมาขอธาธานิมนทานที่้อลมาเกิดเพื่อจักเป็นพระโผตสัตโลกทั้งมวล
 หั้นแล เจ้าก็มาเล็งดูโลกนาทใหญ่ ๕ ะการ คือกาลและเล็งดูยังผู้อันจักควรเป็นพ่อแลแม่
 อันเป็นเต้เกิดแห่งพระเจ้าทั้งหลายรู้แจ้งแล้วเจ้าจึงรับนิมนตปฏิญาณขานว่าจักลงมาเกิดเป็น
 พระโนโลกเป็นใหญ่แก่ท้าวพระยาทั้งหลายในเมืองกบปิลวัตฤปุรีราชธานีวันนั้นแล ในเมื่อ
 ราชะเทวีทรงคัพได้ ๑๐ เดือนบรมวลและเจ้าก็ประสูตออกจากท้องแม่แล้ว มีพระองคเนื้อ
 ตนบริสุทธิ์

^๑ ปฐม โปธิรุกขณจ อนิมิสสณจ เจติย จงกมิ รัตนนเจว จตุตถิ รัตนขมร์ ปณจมิ อชปาลณจ มุจจลินทณจ ฏฐิมิ สตตมิ ราชายตณจ สตต สตตาดิ วุจจเรติ. (วัดบวรนิเวศวิหาร, ชินมหาทาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาภูมิภควาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘).

หน้า ๓

งามหาบุคคลผู้จักเสมอบ่ได้ในโลกนี้แลเจ้าก็จำเจริญขึ้นใหญ่มาด้วยยศบริวารมากนักเจ้าก็อยู่ในช่าวุ่สยวเรื่อนเสวยราชศรีสมบัติเป็นพระยาได้ชาวเก่าปีแล้ว เจ้าก็เลงหั้นนิมิต ๕ ฆะการอันเทวดาหากบังคับหื้อแจ่งก็มาหั้นยังคนเกล้าคำชรามิหุดาบแจ่งแลชักจูงกันไปอัน ๑ เจ้าก็มาหั้นยังคนตายแล้วแลหามกันไปเสียอัน ๑ เจ้าก็มาเล็งหั้นยังนักบวชอันมีอินทริงามนักอัน ๑ เจ้าก็หั้นยังนางนาทสนมทั้งหลายอันนอนหลับหาสติบได้กลางฟ่องเครื่องนุ่งก็หลุดจากตน บางฟ่องก็เปอยตนอยู่ บางฟ่องก็ชนตั้งอยู่โพโพ บางฟ่องก็ชบเคี้ยวปากเปี้ยวเคี้ยว น้ำลายไหลออกจากปาก ดังพุดพุดเหมือนดังผีตายอันท่านหามไปซัดเสียในป่าซำผืนนั้นและเจ้ามาเล็งหั้นสนั่น ก็หน่ยวัดตตสงสารอานิการบ่หมั้น บ่เที่ยงสักอันหั้นและ เจ้าก็เอาสหรักัญเขยตบแก้วแล้วเจ้าก็ออกไปยืนอยู่ประตูปราสาทแล้วจากบ่ด้วยสันทอามาตว่าดูราสันทอามาต มิ่งจูงไปหำงมล้ำกัณฐักกุมมาพันนักเทอะ เมื่อนั้นสันทอามาตก็หล้ำมล้ำด้วยพันนักก็นำเอามาถว้ยแก้มหาสัดเจ้าหั้นแล พระมหาสัดเจ้าก็รำพึง

หน้า ๔

ว่าจักไปชมลูกแห่งตนตั้งอันก็กลัวนางยสินธราจกตื่นเล่า เจ้าก็จกรำพึงว่าจกบวชเป็นพระแล้ว หนึ่งมาเฒดลูกแลเมียแห่งกูควรจะแล มหาสัดเจ้าก็ออกมาซิมล้ำแก้วกัณฐักแล้วสของขึ้นสู่พื้นประตูละอากาศมิหู่เทวดาทั้งหลายมารับเอาตีนมล้ำไปบนานเท่าใดพระยามารก็ลงมาแต่จันพ้ำจื่อว่าปรินิมมิสสวัสตีมายืนอยู่เหนืออากาศขวางหน้ามหาสัดเจ้าอยู่ ห้ามว่าดูราท่านอย่าได้พระบวชเทอะ ยังอยู่ ๗ วันไปพายหน่นิ่งจกแก้วก็จกเกิดมีแก้วเจ้ากูแล้วและ พระมหาสัดเจ้าก็กล่าวว่าจะดูราพระยามารว่ากูบ่มีกเพื่ออาสไหรเชิงด้วยกจกแก้วสักอันแลท่านอย่าได้มาห้ามกุกักบวชเป็นพระตนบริสุทธิจากวิภูฏสงสารตาย ดูราพระยามารท่านจูงหลีกฟีกกพันนักเทอะ เมื่อนั้นพระยามารก็บ่อาจจกห้ามมหาสัดเจ้าได้ตั้งอันก็หลีกฟีกแล้วก็หนีไปหั้นแล ที่นั้นโพธิสัดเจ้าก็ไปรอดไปเถิง โอนมัตตนาทีแล้วก็ลงจากหล้ำมล้ำแก้วกัณฐักแล้วก็นั่งอยู่เหนือดอนทรายแล้ว เจ้าก็

หน้า ๕

จากบ่ด้วยสันทอามาตว่าดูราสันทอามาตจุงเอามล้ำคัณฐักนี้คินเมื่อบอกแก่พ่อแห่งเราเทอะ เมื่อนั้นสันทอามาตก็รับเอาคำโพธิสัดเจ้าแล้วก็เอามล้ำกัณฐักคินมาบ่ทันรอดก็อกแตกตายกลางทางที่นั้นหั้นและ ส่วนว่าสันทอามาตก็แก้อาเครื่องประดับมล้ำทั้งมวลมาถว้ยแก่พระยาสิริสุทโธทนมหาราชตนเป็นพ่อแห่งโพธิสัดเจ้าชุนั้นหั้นและ อด ในกาลนั้นโพธิสัดเจ้าก็ตัดเศเกล้าสิริกัญเขยตบแก้วแล้วก็ซัดขึ้นไปในอากาศด้วยสัจจอธิภูฏานว่าสนั่น ผิวากู

จักได้เป็นพระแท่งเกล้าแห่งภูนี้อย่าหื้อได้ตกลงมาเหนือแผ่นดินนี้เทอะ ในขณะที่บัดนั้น พระยาอินทก็ได้ขะอุปแก้วมาเอาเหนืออากาศก็นำเมื่อตั้งไว้ในดาวติงสาสวรรคตเวทโลกก็ผากฎ จื่อว่า พระเกตแก้วจุฬามณีเจดีย์เป็นที่ไหว้และบูชาแห่งเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายตราบ ต่อเท่ากัลบัดนี้และ เมื่อนั้นมหาพรหมก็เอาผาอันมีในดอกบัวแต่บปถมวัตถัพพันนั้นมาหื้อแก่

หน้า ๖

มหาสัดเจ้าและกั๊วขพาเพ็งนาน ๖ วสาในเมื่อเดือนวิสาขา คือว่าเดือน ๘ เพ็ง เม็งวันพุธ พระเจ้าได้รับเอาเข้ามาอุปายาส ๔๙ ก้อน อันนางสุชาดาหากประดับใส่ในภาชนะคำที่อชัยยัง ผู้ ๑ จื่อว่า ปุณณาทาสีนำไปหื้อเป็นทานแก่พระพุทเจ้า อันนั่งอยู่แทบเค้าไม้ชอลาณีโครธ พระเจ้าสันเข้าแล้วก็ทอดภาชนะคำตกลงไปช้อนกายโตลแห่งพระเจ้าทั้งหลายเป็นแล้วเมื่อก่อน ๓ ตน นั้นหันแล ในขณะที่บัดนั้นพระยาพลนาคก็สะดุ้งตื่นด้วยเสียงโตลคำอันนั้นเป็นอันมากนั๊กมันก็กล่าวพระเจ้าทั้งหลายนี้สิ่งเป็นอันควรอันพันเกิดมารือนี่ชา ภูนอนหลักก็ บ่ได้และในขณะกาลเมื่อยามตาวันเย็นพระเจาก็เข้าไปสู่มัสมัสมหาโพธิแล้วก็นั่งอยู่แทนแก้ว อันเกิดแล้ว ด้วยบุญสมพานแห่งพระเจ้าและอด ในกาลเมื่อนั้น พระยามารตนใจบาปก็เอา ริพลสัพลเสนาอามาต ทั้งหลายกับทั้งบริวารมากนั๊กก็ชี่ข้างคีรีเมกขลาเข้ามา ตีนหน้าย่าช่วง สรัสมหาโพธิ ตีนหลังย่อขอบจักรวาล จักเอาอย่างแทนแก้วพระพุท

หน้า ๗

เจ้าและเมื่อนั้น พระพุทเจ้าก็รำเพิงถึงทานปารมีธัมม์แห่งตนอยู่ใจๆหันแล ตสมิ ขณ ในขณะบัดนั้นยามนั้นบารมีธัมม์แห่งพระพุทเจ้าอันได้สร้างมาต่อเนกชาติ ที่นั้นก็มาปรากฏ ต่อหน้าแห่งพระสัพพัญญูเจ้าบัดเดียนั้นแลนางธรรณีกั๊วมาคะออกยังหมวดเกล้าผมและมือ ขวารู้ตเป็นขระแสม่น้ำคังคาไหลกลมหมู่มารกับทั้งเสนาอามาตเป็นกระจวนไปบัดเดียนั้น ก็มีและ ด้วยเดชบารมีธัมม์พระพุทเจ้าวันนั้นก็มีและ ในเมื่อมีขมิ้มยามแล้วมาถึงพระก็ จำเรียวทิพพจักขุญาณระนิกูรัยยังสันตรอันได้อยู่ได้กินแต่ก่อนและในเมื่อปัจฉิมยามและมา ถึงพระรำเพิงดู ปัจจยาการด้วยคำว่า อวิชชา ปัจจยา สงขารา..^๒ ดังนี้ อนุโลมปฏิโลมา และในเมื่อถึงเวลากลางวันขึ้นมาแห่งสายสุริยะอาทิตพระเจ้าตรัสสัพพัญญูญาณการอัน ได้เป็นพระเจ้าแล้วเจ้าก็นั่งพิพพเนงเชิงอยู่เหนือแทนแก้วแทบเค้าไม้สมัสมหาโพธิไปทัญรู้เพื่อ เมื่อความสงไสแห่งเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายก็เกิดมีด้วย ว่าดังนี้

^๒ วิ.มท. (บาลี) ๑/๑/๑.

หน้า ๘

เจ้าสิทธิธาตราชะรอยว่าไปได้ตรัสประยาสาัพัญญูเป็นพระเพื่ออันชะรือว่าอันอยู่หั้นและที่นั่น พระเจ้าก็ตรัสรู้ซาใส่หัวใจแห่งเทพดาอินทาทพรหมทั้งหลายพระพุทเจ้าสยองขึ้นสู่พื้นประตู ระอากาศดุวิลาดองอาจดงามยิ่งนักแล้วพระเจ้าก็เที่ยวโถมโถมแก้วไปมาแล้วและเนรมิตเป็น ตน ๑ เป็น ๒ ตน เป็น ๓ ตน ก็มีและ เพื่อจักตัดคำสลังสันเทหแห่งเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายหื้อหั้นแจ้งอัสสัจจนมากนักเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายจึงหาคำสลังสันเทหบได้หั้นและ ก็เอากันอุปภูฏากรักษาแล้วก็กะทำสักการบูชาเสียง ๗ วัน ๗ คืน ก็มีแล พระก็อยู่หนอีสาน ได้เค้าไม้สริมหาโพธิ์ด้วยอันปลับคือว่ามีนตาอยู่บูชาไม้สริมหาโพธิ์เจ้าก็ได้ ๗ วันและ พายลุนั้นเทวดาอินทาทพรหมทั้งหลายจึงมาก่อเจตียะและ ลำดับถัดแต่นั้นพระพุทเจ้าจึงไป อยู่หนวันตงแห่งไม้สริมหาโพธิ์อยู่เรือนแก้วก็ได้ ๗ วัน ก็รำเพิงดุยงัธมมิในที่นั้นลวดได้ชื่อ ว่ารัตนาวาสเรือนแก้วและ ถัดนั้นพระเจ้าก็เข้าไปสู่มัจจรินที่อยู่หั้นก็ได้ ๗ วัน ฝนก็ตกลง ร้ายมากนักพระยานาคตนอยู่ในสระ

หน้า ๙

ที่นั่นก็ออกมาเล็กฟังกพานยอหื้อหือเป็นอุมงแก้วควบหื้อพระเจ้าไว้บหื้อฝนรำพระเจ้ามาตรา ว่าลมกับปีวได้เป็นดังผาสทแก้วก็มีและ ถัดนั้นพระเจ้าจึงเข้าไปสู่เค้าไม้ราชายตนอยู่หั้น ก็ได้ ๗ วัน พระเจ้าตรัสผญาสาัพัญญูตญาณมาได้ ๕๔ วัน ก็บได้สันเข้าสักเพื่อและเมื่อนั้น พระยานาคก็เอาหมากสมอทิพยลูก ๑ มาเป็นยาปลุกแก่พระเจ้าหั้นแล ถัดนั้นเล่าพระยาอินทาก็ไปเอาไม้หนอดน้ำมาเป็นไม้สีพื้น ถัดนั้นก็ไปเอาน้ำอเนมัตตสระมาเป็นน้ำช่วยหน้าแก่ พระพุทเจ้าหั้นแล อดในกาลนั้นมายังมีพ่อค้าเกวียน ๕๐๐ เหล่ม นายร้อยเกวียน ๒ คน พี่น้องผู้ ๑ ชื่อว่าตะปุสะ ผู้ ๑ ชื่อว่าพลลิก มีเกวียน ๕๐๐ เหล่มเป็นบริวารเอาเข้าใส่เต็ม เกวียนชูเหล่มก็ขับเกวียนแต่่อมปรป็นครเหตุเข้าเมืองเซตนครและเมืองปกันนครแพงนัก เข้า ทวง ๑ เงินทอง ๑ หาบुकคลผู้จักขายไปได้สักแห่งและเมื่อพ่อค้าเกวียน ๕ ร้อย เหล่มนั้นก็ ไปรอดประเทศดานป่าที่ ๑ บ่มีและเมื่อนั้นยังมีเทวดาตน ๑ อยู่รัก

หน้า ๑๐

ชาดานป่าที่นั้นอยู่มีนิโคกคานหนทางพ่อค้าบ่มีและด้วยมีแต่เทวดาตนนั้นหากเป็นญาติก พี่น้องแต่ชาติก่อนแห่งชาพี่น้องนั้นตายเทวดาตนนั้นจึงรำเพิงว่าสันนั้นถูกจักหื้อเป็นบุญเป็น คุณอันมาแก่ชาพี่น้อง เทวดาตนนั้นก็ชกจัวเกวียนไว้บหื้อไปได้หั้นแล้วพ่อค้าทั้งสองพี่น้อง จึงจักกันว่าเหตุสันใดเกวียนเราไปป็นีชารอยว่าเทวดาอารักอันรักสาดานป่าที่นี้บหื้อไปได้

เพ็งมีชะแล มาเรจักปริกัมมปุชาเลี้ยงดูเสียก่อน ออ ในกาลเมื่อนั้น อันว่ารุกขเทวดานั้น จึงมาสำแดงตนหือหั้นแล้วจึงกล่าวว่า ดูราพอคำทั้ง ๒ พี่น้องกูซังงัวและเกวียนเขือไว้เพื่อ จักหือเป็นบุญเป็นคุณอันยิ่งนักแกยมกาลบัดนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสสัพพัญญุตัญญาณ ๔๙ วัน ไปแล้วได้สันเข้าเทือและทำนทั้งหลายจุงเอาเข้าหือเป็นทานแก่พระพุทธเจ้าเทือว่าอันเมื่อนั้น พอคำเกวียนทั้งหลายได้ยินคำเทวดากล่าวเข้าตั้งอันก็มีโสมนัสสมชื่นยินดีมากนักแก่เขาเรียบ แต่งเข้าดาสตุก้อนเข้าสตุย้อยด้วยอัน

หน้า ๑๑

ควรและพันแล้ก็เอาไปหือเป็นทานแก่พระพุทธเจ้าหั้นและ ยามนั้นบาตรพระพุทธเจ้ามหา กรุณาจึงยกขึ้นยังมีมือกล่าว่าแล้วบมีเทือทำวจตุโลกบาลทั้ง ๔ จึงเอาบาตร ๔ ลูกมีวิณณ ดั่งเงินมาแต่ทีสทั้ง ๔ มาหือแก่พระพุทธเจ้าในขณะบัดนั้นหั้นและ พระพุทธเจ้าก็รับเอาแล้ว ในขณะบัดนั้นหั้นและพระพุทธเจ้าก็รับเอาแล้วพระก็สัจจอธิฐานหือเป็นลูกเดียวมีแคม ๔ อัน และ พระก็รับเอาเข้าอันนั้นจิมพอคำมา ๕๐๐ คนนั้นอันมีตะปุสสะและพัลลิกะเป็นประธาน ก็มีวันนั้นและ ส่วนว่าพอคำทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นเขาก็มีปีติยินดีเชิงพระพุทธเจ้าแล้วก็มา เอาสรณาคม เชิงพระพุทธเจ้าว่า ปาณูปเต พุทธิ สรณิ คจฉามิ สัม สรณิ คจฉามิ^๓ ดังนี้ ตั้งแต่นั้นไปภายหน้าพอคำทั้ง ๒ พี่น้องลวดเอาสรณคมอันเป็นอาทิก่อนนั้นก็มีและเขารธนา สีส ๕ สีล ๘ เป็นอุปาสกแห่งพระพุทธเจ้าก็มีแลที่นั้นพระพุทธเจ้ามีมหากรุณายังจึงยกขึ้น ยังมีมือกล่าว่าแล้วหุขุบ

หน้า ๑๒

หัวแห่งตนก็ได้พระเกสาธาตุ ๔ เส้นหือแก่ตะปุสสะก่อนหั้นและแล้วพระพุทธเจ้าก็เข้าลูบ ถ้วน ๒ ทีเลากก็ได้เกสาธาตุแถม ๔ เส้นเล่าพระพุทธเจ้าก็หือแก่พัลลิกะผู้น้องเลากมีและ ในขณะยามนั้นอัสสจันทั้งหลายมีตนาว่าน้ำสมุทสาคอนก็เข้าเชือกเยืองตีฟองแผ่นดินก็ไหว ละล่องสนั่นลั่นไปมาเขาสีเนรุราชก็อ่อนน้อมค้อมไปมา เทวดาทั้งหลายก็สาธุการมากนักก็ มีและที่นั้นพอคำทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นมีตะปุสสะพัลลิกะเป็นต้นก็จึงไหวพระพุทธเจ้าตั้ง เกสาธาตุแห่งพระพุทธเจ้าอันปงใส่หัวแห่งเขือทั้ง ๒ นี้จักหือเพื่อเข้าไปพะจู้ไว้ในฐานะที่ใด ขาเมื่อนั้นพระศาสดาตนาผาเสริฐจึงบังเกิดราเพ็งดูด้วยพะหยาทิพยแห่งตนรู้แจ้งแล้วพระจึง กล่าว่าว่าวณิโซ ดูราพอคำทั้ง ๒ พี่น้องฐานะที่ใดอันพระเจ้าทั้งหลายอันลวงแล้วแต่ก่อน หากปะจู้ไว้ที่ใดตั้งอันเขือจุงเอาเกสาธาตุแห่งตาคตไป

^๓ ภควนต์ สรณิ คจฉาม ธรรมณจ อุปาสก โน ภควา ธาเรตุ อชตคเค ปาณูปเต สรณิ คเต. วิมพา. (บาลี) ๑/๖/๘.

หน้า ๑๓

ปะจู่ไว้ในสถานที่นั้นแหละ เมื่อนั้นพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องบ่อาจจ้กฐัดสถานที่นั้นได้ พระเจ้าจึงกล่าวเป็นนัยคาถาว่าดังนี้ สิ่งสุดโหด ปุพพโต นาม เกสาธาดู ชเปนโต อุตตมมงคล ดังนั้นว่า ดูราตะปัสสะพัลลิกะอันว่าเกสาธาดูแห่งกุตถาคคณีนี่เป็นอันประเสริฐยิ่งนักดีหลีและเชื่อจ้กเอาไปไว้ฐูปนนาตั้งไว้ในอุโมงค์ดอยสีกุตตรอันพระเจ้าทั้งหลายหากตั้งไว้ให้น้อย่างกลาดเทอะ เมื่อนั้นพ่อค้าทั้งพี่น้องก็รับเอาค่าแห่งพระพุทธรเจ้าด้วยหัวขาดด้วยคำว่า สาธุ ดีดีและว่าอันว่าแล้วเขาก็พาเอาหมู่พ่อค้าทั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นสะพะพะหน้าเชิงหนทางแล้วก็ขับเกวียนไปก็มีวันนั้นและในกาลเมื่อนั้นพระยาอินทราชาเจ้าฟ้าก็เนรมิตเกวียนเหล็ก ๑ กับด้วยปราสาทแก้วหลัง ๑ นำมาตั้งไว้เหนือเกวียนทิพกับตั้งพระอุปแก้วอัน ๑ จักใส่เกสาธาดูนั้นก็เอามาตั้งไว้ท่ากลางเกวียนทิพแล้วพระยาก็สั่งจะอริฐานเกสาธาดูเข้าอยู่ในพระอุปหั้นทั้งคเสนนั้นก็มีและ พระยาอินทากับเทวดา

หน้า ๑๔

มานั้นจึงสักการะบูชาด้วยเครื่องทิพทั้งมวลแล้วพระยาอินทาก็ใช้วิสุกัมมเทวบุตรไปชำระกว่าดแผ้วหนทางที่อราบเพียงเรียงงามแล้วก็มิแลเมื่อนั้นตะปัสสะและพัลลิกะกับทั้งหมู่บริวาร ๕๐๐ นั้นอันเทวดาทั้งหลายหากนำเอาไปยังธาตุเจ้าด้วยอันเหล่านมะโหรสพไปเสีย ๗ วัน ๗ คืนแล้วไม้ทั้งหลายอันบิไซ่เมื่อมีดอกมีลูกก็บังเกิดเป็นดอกเป็นลูกมากนักแล ในขณะยามเมื่อบูชาพระเกสาธาดูก็มีแลเทวดาพระยาอินทาก็นำพ่อค้าทั้งหลายไปเสีย ๗ คืนแล้วก็ไปรอดไปถึงเมืองเซตนครแล้วก็ลวดไปถึงท่าสะพานและ ในขณะยามนั้นเกวียนอันพระยาอินทราชาเจ้าฟ้าจึงมาเนรมิตสะพานไว้ ๗ เหล่ม ท้อแก่พ่อค้าทั้งหลายเล่าก็มีและเมื่อนั้นพ่อค้าทั้งหลายมีตะปัสสะและพัลลิกะ เป็นประธานก็จึงเอาปราสาทแก้วกับตั้งพระอุปแก้วอันใส่เกสาธาดูนั้นไว้ท่ากลางสะพานไว้ก็มีวันนั้นและเมื่อนั้นพระยาเมืองเซตนครนั้นจึงรำพึงว่าพ่อค้าทั้งหลายมาแต่ก่อนนั้นเพียนยอม

หน้า ๑๕

เข้ามารอดมาถึงเมืองนี้ได้ ๖ เดือนจึงรอดตายบัดนี้ได้ยามมารอดได้ร่อยว่าเขาได้ของวิเสสมาบ่อย่าชะแลเมื่อนั้นพระยาจึงใช้อำมาตย์ ๑ ไปรอดพ่อค้าทั้งหลายฝูงนั้นถามว่าดูราสุท่านมาด้วยเหตุอันใดจากคนใช้จึงกล่าวว่าดูราพ่อค้าทั้ง ๒ พระยาเจ้าไชยอันเหตุอันมาแห่งสุท่านทั้งหลายบัดนี้แลเมื่อนั้นพ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้องจึงเข้าไปสู่สำนักพระยาหั้นแล ที่นั้นพระยาจึงถามว่าอันนี้ดูราพ่อค้าทั้งหลายสุมารอดเมืองเราที่อันเขียวอันพันนักสนันนี้ได้คุณเสตอัน

โตมานั้นข้าพเจ้าทั้ง ๒ พี่น้องจึงไหว้พระยาว่า เหว ข้าแต่มหाराชเจ้าผู้ข้าทั้งหลายได้นิพพาน มาและคือว่าผู้ข้าทั้ง ๒ ได้ไหว้สัพพัญญูพระพุทธเจ้าทั้งหลายแล้วไม่ราชาพตพระเจ้าก็มี เมตตา กรุณา หือเกสาธาตุ ๘ เส้น แก่ผู้ข้าทั้ง ๒ จึงมาด้วยดวงและพันนิกเพื่ออันและเมื่อนั้นพระยาได้ยินคำอันนั้นก็ยินดีมากนิกก็หือลากสักการแก่ข้าพเจ้า

หน้า ๑๖

น้องมากนิกวันนั้นและที่นั้นพระยาจึงกล่าวว่ครุาพ่อคำทั้ง ๒ พี่น้อง ูกุ่หั้นยังเกสาธาตุเจ้า มากนิกและที่นั้นพ่อคำทั้ง ๒ พี่น้อง ก็จึงไปนำเอามาหือพระยาไหว้หั้นและพระยายินดีมาก นิกว่าจักตัดหัวทั้งชะจมหัวบูชาพระเกสาธาตุเจ้าและที่นั้นนางเทวีก็ว่าข้าแก่มหाराชเจ้าอย่า ได้รับกะทำก่อนเทอะพายหน้ามหाराชเจ้ายังมีชีวิตยงจักได้ไหว้และบูชามากนิกกว่านี้และ อุปัฏฐากพระเกสาธาตุเจ้าชะแล พระยาก็ถอดเอาแต่ชะจมหัวบูชาเกสาธาตุเจ้าก็มีและ พระยาจึงกล่าวว่ครุาตะปุสสและพัลลิกะของคำสุทังมวลนั้นเราก็บ่ไค่ได้สังสักอันและ เรา เท้าไค่ได้พระเกสาธาตุเจ้าสิ่งเดียวและเราจักเอาจิมเชื้อทั้ง ๒ บ่อย่าชะแล เมื่อนั้นพ่อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงกล่าวว่เผื่อข้าทั้ง ๒ จักรับคำสัพพัญญูพระพุทธเจ้าเสียบ่ได้เมื่อนั้นพระยากล่าว ว่ตะปุสสพัลลิกะแมนเชื้อทั้ง ๒ หือก็จัก

หน้า ๑๗

เอาแมนว่าเชื้อบ่หือก็จักเอาอันหั้นและ พระยาก็ไซ้พระอุปแก้วนั้นแล้วก็เอาเกสาธาตุไว้ ๒ เส้น หั้นและ เมื่อนั้นพ่อคำทั้ง ๒ พี่น้อง ก็ทำค้อยน้อยใจมากนิกก็มีและ อถ ในกาลเมื่อนั้นพ่อคำ ทั้งหลายก็อ่วยหน้าสะพะเซเชิงสะเพลแล้วเอากันลงหั้นไปและ ตทาในกาลเมื่อพระยาเซตนคร ก็ปาวยังคนทั้งหลายในเมืองเซตนครทังมวลแปงปราสาทหลัง ๑ ไว้ท่ากลางเวียงแล้วก็หลั่น มโหโรสบูชาพระเกสาธาตุเจ้าก็มีในกาลยามนั้นแล เมื่อตั้งอันพ่อคำทั้งหลายก็หั้นจากเมื่อ งอเซตนครที่นั้นเสีย ๗ วัน ๗ คีนแล้วก็ไปรอดเกาะที่ ๑ เกาะที่นั้นเป็นที่อยู่พระยานาค และ พ่อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงเอาบริวาร ๗ ร้อยนำเอาสะเพล ๗ หล่มไปจอดเกาะที่นั้นอยู่หั้น แล ในเมื่อเถิงร่วยตริยามกลางคีนและเที่ยงคีนพระเกสาธาตุเจ้าก็กะทำปฏิหารที่หือรุ่งเรื่อง ด้วยรัสมีส่องแจ้งมากนิกทั่วทิศทังมวลก็มีแล เมื่อนั้นพระยานาคก็ออกมาตั้งอยู่เหนือ

หน้า ๑๘

หั้นเกาะที่นั้นก็มีกัมาหั้นเป็นอัสนัยนิกพระยานาคก็รำเพิงวารายสะเพลพ่อคำหมู่นี้ร่อย มีอันวิเสสบ่อย่าจะแล้วอันแล้วพระยานาคตัวนั้นก็ถวมลอะเพสตนอันเป็นนาคันเสียแล้ว ก็มากลับเพสเป็นคนผู้ ๑ เข้ามาก็หั้นยังพระเกสาธาตุเจ้าในสะเพลหั้นและ พระยานาคตนนั้น

ลวดลักเอาัยพระเกสาธาตุเจ้า ๒ เส้นแล้ก็เอาหนีไปสู่มืองนาคนหั้นและ เท่ายงหลอ ๔ เส้น แต่พระเกสาธาตุ ๔ เส้นหั้นแล ปุนทิวเส ในวันลุนรุ่งแจ้งแล้พ้อค้ำทั้ง ๒ ก็กล่าวเชิงกันว่า สันนี้ นาคราชาว่าอันพระยานาคตนอยู่เกาะน้ำคือว่าที่นั้รอยมาลักเอาเกสาธาตุเจ้าเพิงมีชะ แลว่าอันแล้เขาก็รีบลวดเอากันหนีจากเกาะที่นั้นแล้ไปรอดไปเถิงเกาะที่ ๑ ชื่อว่าวันขัง และ เมื่อนั้นยังมีพ้อค้ำผู้ ๑ มันไปค้ำสระเพาแตกอนั้นสระเพาก็แตกเสียยังหลอแต่มัน ผู้เดียวหั้นและมันก็ออกอยู่หั้นหั้นแลหาสังจักกินบได้ที่นั้นพ้อค้ำสระเพา ๗ เหล้มนั้นไป รอดเกาะอันชื่อว่าวันขังก็มีแล

หน้า ๑๙

ที่นั้นชายผู้้นั้นก็หั้นพ้อค้ำสระเพลา ๗ เหล้มนั้นมันก็ยินติมากนั้มันก็ไปขอกินเข้าจิมพ้อค้ำ ทั้งหลายอันมาใหม่หั้นหั้นและมันก็ถามวิดูยงพ้อค้ำทั้งหลายยังเอาเครื่องค้ำอันใดมานั้นชา เมื่อนั้นพ้อค้ำทั้งหลายมีตะปุตสพัลลิกะเป็นประธานกล่าวว่ตู่ทั้งหลายได้ของวิเสสคืออินพิพาน เจ้ามาและชายผู้้นั้นมันแหวดกตหมายรู้ด้วยพะยาแห่งตนแล้มันก็ยินติมากนั้มันก็กล่าว ว่าสาธุดีดีอยู่ หั้นและมันก็สึกเอาฝ้าอันมันนุ่นนั้นประหมานว่าได้สอก ๑ แล้มันก็น้อมเข้าไป หัวแห่งมันแล้ก็ปูชายังพระเกสาธาตุเจ้าด้วยหัวด้วยอันเครพยามากนั้ก็มีวันนั้นและเมื่อนั้นพ้อค้ำ ๕๐๐ คนนั้นก็สาธุการกับด้วยชายผู้้นั้นมากนั้และ แม้นว่าเทวดาอินทาพรหม ทั้งหลายก็ดีก็สาธุการมีมากนั้ก็มีวันนั้นและด้วยเตขผลอันชายผู้้นั้นกระทำสักการะบูชา ด้วยอันเครพยาเท่านั้นปราสาททิพหลัง ๑ ก็เกิดมีแก่ชายผู้้นั้นบัดเดียวนั้นมันก็ลวดได้สวอย สัมปัตติทิพมากนั้ก็มีและ เมื่อนั้นพ้อค้ำ ๕๐๐ คน นั้นก็อว้ยหนาลับ

หน้า ๒๐

เพราะเชิงเมืองธญวติ อันเป็นอนารถเมืองอุปราชาปกครองแลในเมื่อพ้อค้ำทั้งหลาย ๕๐๐ คน ไปรอดเมืองธญวตินครแล้เขาก็ยกออกแล้ยังปราสาทแก้วนำมาตั้งไว้เหนือเกาะที่ ๑ แล ลวดกะทำสร้างไว้เป็นเจดีย์ชายหลัง ๑ หื้อชาวเมืองทั้งหลายสักการบูชามากนั้เสีย ๗ วัน ๗ คืน แล้ส่วนว่ตะปุตสพัลลิกะทั้ง ๒ ที่นั้นก็เข้าไปไหว้พระยาอุปรนนครว่าข้าแด่มหาราชเจ้า ผู้ข้าทั้งหลายได้ไหว้พระสัพพัญญูเจ้าแท็บเค้าไม้ราชายตนพแล้ผู้ข้าทั้งหลายได้ไหว้ พระสัพพัญญูเจ้าแท็บเค้าไม้ราชายตนพและผู้ข้าทั้งหลายก็หื้อทานเข้านำโภชนอาหาร แก่พระพุทเจ้าแลพระพุทเจ้าก็มีเมตตากรุงมาหื้อยังพระเกสาธาตุเจ้าแก่ผู้ข้าทั้งหลายก็เอา มารอดเมืองขอเขต นครพระยาภิเษก ๒ เส้น แล้ข้ามารอดเกาะที่ ๑ พระยานาคก็มาลักเอา ๒ เส้น บัดนี้เท่ายงหลอ ๔ เส้น แล้ผู้ข้าทั้งหลายก็นำมารอดเมืองมหาราชเจ้านั้นแล

หน้า ๒๑

เมื่อนั้นพระยาไต้ยีนคำพ่อค้ำกล่าวคำอันนั้นพระยาอินติมากนักแลพระยากี้หื้อหมายังเสนาอาตแล พรหมณบุโลหิตทั้งหลายแต่งแ่งย้วยานสรีวิกายทั้งหลายประดับแลวกี้หื้อชีชุนก้หื้อไปก่อนหน้าส่วนตนพระยากี้หื้อชีข้างมิ่งคละตัวประเสริฐแลวกี้ไปหั้นและคั้นว่าไปรอดแลวกี้ลวดกะทำ ปักขิม ๓ รอบแลวกี้สักการบูชามากนักก้มีวันนั้นแลส่วนว่าพระยาตนประกอบด้วยทสราชธัมม์สิบประการนั้นจึงสัจจอธิฐานพระเกสาธาตุพระพุทเจ้าพระหากปลงเมตตากรุณาหื้อผู้ข้าทั้งหลายมารูปร่างตั้งไว้แท้ตั้งอันผู้ข้าทั้งหลายไค้ได้ชระอุปแก้วพระเกสาธาตุเจ้านิจจังหื้อผู้ข้าทั้งหลายได้หั้นยังพระเกสาธาตุทั้ง ๘ เส้นนั้นเทอะว่าอันแล้วพระก้จึงได้หั้นหั้นแลเมื่อพระยากี้จิงหั้นยังพระเกสาธาตุเจ้า ๘ เส้นแท้หั้นแลพระยากี้มีปิติโสมนัสชื่นชมยินดีมากนักพระยากี้ว่าจักตัดหัวกับทั้งขระจมห้วอันประดับด้วยแก้ว

หน้า ๒๒

บูชาพระเกสาธาตุเจ้าแลที่นั้นนางเทวีไต้ยีนคำพระยาว่าจักตัดหัวบูชาตั้งอัน นางเทวิกี้ห้ามเสียว่ามหาราชเจ้ายังมีชีวิตก้ยังจักได้อุปัฏฐากรักษาบูชาพระเกสาธาตุเจ้ายิ่งกว่านี้แล ที่นั้นพระยาไต้ยีนค่านางเทวิกี้ห้ามตั้งอัน พระยากี้จิงถอดขระจมห้วบูชาหั้นแลเมื่อนั้นพระยากี้กล่าวว่าดูราตะปัสสะแลพัลลิกะสุทธานกล่าววว่าพระเกสาธาตุเจ้ามี ๔ เส้น ว่าอัน บัดนี้ยังพร้อมทั้ง ๘ เส้น ดายพ่อค้ำทั้ง ๒ พี่น้องจิงให้ว้พระยาว่า เทวะ ข้าแต่มหาราชเจ้าบุญสมภารมหาราชเจ้ามีมากนักพระเกสาธาตุเจ้าจิงมาพร้อมทั้ง ๘ เส้นด้วยเดชบุญมหาราชเจ้าเพ็งมีชะแลพระยาอุลนครนั้นก้ยินดีมากนักเชิงตะปัสสะแลพัลลิกะทั้ง ๒ พี่น้องก้จิงปลงเมืองเพ็ง ๑ หื้อเป็นรางวัลแก่ข้าพี่น้องแล อด ในกาละเมื่อนั้นพระยาอุปรนครก้นำเอาพระเกสาธาตุเจ้าด้วยสะปริวารอันมากนมาแต่เมือง ธญ

หน้า ๒๓

วตินคร トラบต่อเท้าเถิงเมืองอุปลนครด้วยหมู่ขุมแห่งตนก้มีวันนั้นแลพระยากี้หื้อคนทั้งหลายตีป่าวแก่คนทั้งหลาย ๗ วัน ๗ คีน กล่าววว่า บุคคลผู้ไค้ยังรู้ตอยสิงคุดตระนี้เล่าควรประจู้ไว้ที่ใดที่ ๑ เทอะเมื่อนั้นข้ากล่าววว่า เพื่อขบปล่งคำพระพุทเจ้าแลที่นั้นพ่อค้ำทั้ง ๒ ก้ตีอกร้องให้หา ตอยสิงคุดตระมากนหั้นแลในขณะยามนั้นแผนดินก้ไหวหวั่นสิ้นรอดชุกล้ำแมนเขาสิเนโรรราชก้อ่อนน้อมค้อมไปมาน้ำมหาสมุทรที่สครก้ตีฟองมากนแล ตสมิขณ ในขณะยามนั้นหินบัมทุกัมพลสีลาบาทอันเป็นอาสนาแห่งอินทาทิราชเจ้าฟ้าก้สำแดงอันกระด้างแวงเมื่อนั้นอินทาทิราชเจ้าฟ้าจิงเล็งดูด้วยทิพพจักชุก्यानแห่งตนก้มีหั้นพระยา

อุปสรรคกับทั้งตะปุตตะพัลลิกะทั้ง ๒ พี่น้อง หาดอวยสิงคุดตระปะได้เห็นแลพระยาอินทาทิราช จึงได้รำพึงว่าวันนี้อันว่าอวยสิงคุดตระปะนี้เท่ามิคูอิ

หน้า ๒๔

ผู้เดียวนี้แลรัฐชะแล บุคคลผู้ใดผู้ ๑ ในโลกนี้หาบได้สักคนชะแลพระยาอินทาทิราชที่อเทวบุตร ตนมามาเนรมิตเป็นอวยสิงคุดตระปะหื้อราบเพียงเรียงงามเป็นตั้งหน้ากลองไชยไวยั้หันเทอะใน ขณะยามนั้นวิสุกัมมเทวบุตรก็รับเอาคำพระยาอินทาทิราชนั้นแล้วก็สระเต้ดลงมาหาขาพี่น้อง อันร้องให้อยู่ที่นั่นแล้วจึงกล่าวว่าดูราท่านทั้ง ๒ ให้ด้วยเหตุสนั้นชา พ้อคำทั้ง ๒ กล่าวว่า พระสัพพัญญหื้อพระเกสาธาตุเจ้า ๘ เส้น แก่เผื่อข้าหื้อเอามาประจุไว้ในอวยสิงคุดตระปะว่า อันเผื่อข้าทั้ง ๒ พี่น้องบ่อาจจู้ที่ใดลวดเป็นทุกมากนักแลเมื่อนั้นวิสุกัมมเทวบุตรตนมาสลาด รู้ด้วย ประญารู้แจ้งแล้วจึงกล่าวว่าวันพรุกยามเช้าเราหากจักบอกแก่เจ้าทั้ง ๒ ชะแลใน รว่ายตริกกลางคืนนั้นวิสุกัมมเทวบุตรก็ไปเนรมิตแต่งแบ่งที่อวยสิงคุดตระปะหื้อราบเพียงงามเป็น ตั้งหน้ากลองไชยไยนั้นก็มีแล ยามจักไก่อรุ่งตะปุตตะผู้พี่ผั้นหันพราหมผู้ ๑ ถือเอาดอกบัว ๓ ดวง มาแต่ที่สหวันออกอยู่หันแลพัลลิกะผู้น้องผั้นว่าได้ลง

หน้า ๒๕

ไปพืดแผ่นดินแล้วตุ้มไว้ด้วยมือทั้ง ๒ แห่งตนอยู่หันแลเขาก็แก้คำผั้นต่อกันผั้นองแกหื้อผู้พี่ ว่าเจ้ากูผั้นหันพราหม ถือดอกบัวแต่ที่สหวันออกอยู่หันแล พัลลิกะผู้น้องผั้นว่าได้ไปพืด แผ่นดินแล่มตุ้มไว้ด้วยมือทั้ง ๒ เจ้ากูจักมีอายุหมั้นยืนดังดอกบัวนั้นมีชะแลคือว่าพระเกสา ธาตุเจ้า ๘ อันราทั้ง ๒ ได้รักชามากนักชะแลผู้พี่หื้อพรแก่นองว่าเจ้ากูผั้นได้ลงไปตุ้มแผ่นดิน ไว้ด้วยมือทั้ง ๒ นั้นด้วยผลกุสลบุญกัมมอันมีในขันธสันตระแห่งตนเจ้าพายหน้าจักได้ โปรดสัตตโลกทั้งมวลชะแลว่าอันแล้วก็มีแลถึงเมื่อคืนมาที่แย่งแห่งพระอาทิตย์ข้าทั้ง ๒ พี่น้อง ก็เลงแลดูก็หันอวยสิงคุดตระปะนั้นด้วยเดชอาณาภาพแห่งวิสุกัมมเทวบุตรแผ่นดินที่นั้นก็ราบ เพียงเป็นตั้งหน้ากลองนั้นแลในกาลเมื่อนั้นพัลลิกะผู้น้องจึงกล่าววานิมิตรผั้นแห่งรานั้นแมน นิกอันนี้เหมือนดังพระสัพพัญญเจ้าสังรวานนั้นแลก็

หน้า ๒๖

หากแมนเป็นอวยสิงคุดตระปะแท้ชะแล ข้าทั้ง ๒ ลวดปูชานาณะที่มากนักแลที่นั้นพ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องจึงเมื่อไหว้พระยาอุปลปนครว่า เทว ข้าแต่มหाराชเจ้าบัดนี้อวยสิงคุดตระปะเผื่อข้าก็ หันแท้แล้วแลที่นั้นพระยาไดยินคำขาพี่น้องมากล่าวตั้งอันพระยาก็บ่เชื่อฟังสักอันหันแล

๒ ทำยีนพิงกับ ๑ แลบรู๊บ่หั้นแลเมื่อนั้นยังมีเทวบุตร ๔ ตน เลาดน ๑ อยู่ ป่าไม้ถรม ตน ๑ อยู่ป่าไม้หมากส้มสุกชื่อว่าโรหิณีเทวบุตร ตน ๑ ทักขณะอยู่ตอยเหล่าแลเทวบุตรตนนี้อายุยืนกว่าเทวบุตรผู้อื่น และเมื่อนั้นพระยาอินทาก็หื้อหามาทั้ง ๔ ตนนั้นแล้วก็ถามว่าดูราเจ้าทั้งหลายยังรู้ที่ฐุปนาตั้งไว้ธาตุพระเจ้า ๓ ตน นั้นแต่กอนนั้นบ่ชาเทวบุตรทั้งหลายก็ให้พระยาอินทว่าเทวข้าแต่มหาราชาเจ้าผู้ข้าทั้งหลายก็ยังรู้ชุนตีสี่แลผู้ข้าก็ได้ประจุไว้ในที่นี้แลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้ากฤษณ์ธแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าโกณาคมนแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้ายักสสปะแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าโคตมเจ้านี้เมื่อหื้อพระเกสา

หน้า ๓๒

ธาตุเจ้าแก่ตะปุสสะพัลลิกะแลเทวบุตรตน ๑ รู้พระเจ้าเมตเตยยตนจักลงมาพายนหานี้ท่านจักไว้ธาตุหน้าผากมารฐุปนาประจุไว้ในตอยสิงคุดตระที่นี้แลผู้ข้าทั้งหลายยังจักได้อุปัฏฐากรักสา トラบต่อเท่าเสี่ยงกับอันนี้แลเมื่อนั้นยังมีเทวบุตรตน ๑ ชื่อว่าโลหะโลมากกลางหมู่เทวดาทั้งหลายกล่าวว่าธาตุพระเจ้าในสถานที่พายนหานี้จักได้กอกวม ๓ ที ชะแล ข้าก็จักรักสาธาตุพระเจ้าที่สทธิพิพอันแล เมื่อพระยาอันไคยีนเทวบุตร ๔ ตนนั้นมากลาก็มีคำยินดีมากนักก็มีวันนั้นแลในกาละเมื่อนั้นเทวบุตร ๔ ตนนั้นจึงถือเอาเสียมชุดลงเล็ก ๕๐ สอกจึงหันไขฏอุโมงกลายเพียงรามถึงกอนดีแลอิฐ ๓ ก้อนนั้นหันแลหนาสอก ๑ กว้างได้ ๔ สอรองกอน ๑ ปกบนไว้ใน ๔ ด้านนั้นแลกอนทั้งหมดมี ๖ ปองแลในกาลยามนั้นท้าวพระยาทั้งหมดก็เอาเข้าของเงินคำแก้วแหวน ๗ ประกานใส่ไว้พื้นแก้ว ๔ แห่งแลกลางไว้จักชวูอันแบ่งแล้วจึงเอาปราสาทแก้ว

หน้า ๓๓

กับทั้งไขฏแก้วอันใส่ธาตุนั้นไว้เหนือแท่นแก้วพระยาอินทาก็เนรมิตรูปตนกับเทวดา ๕๐๐ ตน กำตุ้มดินปราสาทพระเกสาธาตุกับทั้งรูปพระยาอุปนครแลรูปเทวบุตรเทวดาทั้งหมดมากนักแลพระยาพรหมกับเทวบุตรเทวดาแลพระยาอุปนครแลตะปุสสะพัลลิกะว่าเราทั้งหลายจักเอาน้ำอมตสระอันหาจอกหาแหนบ่ได้แลสายลายบ่ได้เอามาสรงกับบตีจักเอาน้ำแม่ใหญ่ทั้ง ๕ มาสรงกับบตีบ่ประเสริฐจักเอาน้ำสระใหญ่ทั้ง ๗ นั้นมาสรงกับบ่ประเสริฐเหตุพระเจ้าบ่ที่อนุญาติ อันว่าพระเกสาธาตุเจ้านิหากประเสริฐยิ่งกว่าน้ำทั้งหลายผู้นี้แลเมื่อนั้นพระยาอินทก็เนรมิตน้ำอัน ๑ ไว้ลุ่มน้ำอันนั้นเล่า บ่เท่าแต่นั้นพระยาอินทก็เนรมิตสระยาขันไว้ลุ่มน้ำ บ่เท่าแต่นั้นเล่าสระแลอันมีน้ำให้แก้ว ๗ ลูก เมื่อนั้นเทวดาอินทาพรหมทั้งหลายก็จึงไปเอามาสรงหุดพระเกสาธาตุเจ้าก็มีใน

หน้า ๓๔

กาลยามนั้นและพระเกสาธาตุเจ้าก็กระทำปฏิหารย์ขึ้นสู่พื้นประตูอากาศประหมาน ๗ เช่น ต้นตาลแล้วก็ลงมาเป็นพระพุทธรูป ๔ ตนอยู่ที่สระทั้ง ๔ ดานแลก็เป็นรัสมิ์พุ่งขึ้นถึง พรหมโลกปุณก็มีและรัสมิ์ก็แปรไปเถิงขอบจักรวารพวยไปใต้ก็แปรไปเถิง อวีจีชุกาชูปายแล สัตว์ทั้งหลายอยู่ในนรกแลแต่ทั้งหลายก็หิ้นกันเสียงก็มีในกาลยามนั้นแลแม้ว่าคนตาบอด หูหนวกก็ดีก็แจ้งใสส่องเห็นเสียงแลหูก็แจ้งคนเป็นเปี้ยหลังหักก็เกิดเป็นคนดีเสียงด้วยเดช แห่งพระเกสาธาตุแห่งพระพุทธรูปเจ้าอันรูปนาตั้งไว้ยังดอยสิงคุดตรนั้นก็มีแลยามนั้นอัสจันทั้งหลาย ก็เกิดมีมากนักเป็นต้นว่าแผ่นดินไหวหวั่นสนั่นก้องร้องไปมาชุกล้ำชูปาย แม่น้ำมหาสมุทรศากร ก็ข้ามเอือกเอือกตีฟองนองมากนักเขาสีเนโรราชปีพพาอันเป็นพระยาแก่ดอยทั้งหลายก็ อ่อนน้อมค้อมไปมาท่าผนชลธาราก็ไหลหลังถั่งตกลงมาปู

หน้า ๓๕

ชาธาตุพระพุทธรูปเจ้ามากก็มีในกาลยามนั้นแลแม้ว่าไม้ทั้งหลายอันบไซกาลเมื่อเป็นดอกเป็น ลูกก็เกิดมาเป็นดอกเป็นลูกมากนักบูชาพระเกสาธาตุเจ้ามากนักแลเหตุว่าพระเจ้าโคทมเรานี ยามเมื่อเป็นโพธิสัตว์ได้หื้อทานหาประหมานบได้มียามในหื้อทานยามนั้นแลดอกบัวอัน มากกว่าแสนก็เกิดมีมาปูชาธาตุเจ้ามากนักยามนั้นแลในกาลนั้นนางฟ้าทั้งหลายหมายมี ตนว่าเมียพระยาอินเป็นเคล้านางสุชาดาได้มาบูชาเกสาธาตุเจ้าด้วยขจรจมห้วค่านางสุธัมมา ได้บูชาธาตุเจ้าด้วยกนทแก้วแลแหวนกับผ้าเอกแลนางสุจิตตาได้บูชาธาตุพระพุทธรูปเจ้าด้วย เครื่องประหมานอารอันประดับแล้วด้วยแก้วแลนางสุนันทาได้บูชาธาตุพระเจ้านกนทแก้ว กับสร้อยสังวาลและตะปัสสะพัลลิกะทั้ง ๒ ฟัน้องก็ปรารถนาเป็นพระเจ้าแม้ว่าพระยาอุปล ปันนคร

หน้า ๓๖

ก็ ปรารถนาเป็นพระเจ้าในกาลอันจักมาพายหน้าก็มีแลเทวบุตรเทวดาอินทพรหมทั้งหลาย ก็สักการบูชายังพระเกสาธาตุพระเจ้ามากนักบ่อจจักคนนาสังขยาได้ก็มีในกาลเมื่อนั้นแล ธาตุพระเจ้าทั้งมวลอันมีในเมืองเรานี้แลเมืองนาคทั้งมวลจักเสมอดั่งดอยสิงคุดตรเจ้าก็มี แลเมื่อนั้นพระเกสาธาตุเจ้าทั้ง ๘ เส้นก็สรเด็ดลงมาตั้งอยู่เหนือผากอแห่งข้าพนี้้องคือว่า ตะปัสสะพัลลิกะหื้อปรากฏแก่คนแลเทวดาอินทพรหมทั้งมวลก็มีในยามนั้นแลรัสมิ์ธาตุ พระพุทธรูปเจ้ามีวันณะงามเป็นดั่งแก้วพลิกะนั้นแลชาทั้ง ๒ ก็ยินดีมากนักแลเมื่อจักเอาธาตุ ใส่ขีดแก้วอุบาสกทั้งหลายอันรักษาธาตุพระพุทธรูปเจ้านั้นกล่าวว่เพื่อข้าก็ได้ทุนสานไว้เหนือ หัวแห่งผือชาแล้วข้าก็ต้อกลร้องให้มากนักวันนั้นแลจักษุปนาเกสาธาตุพระพุทธรูปเจ้า

หน้า ๓๗

เมื่อนั้นเมื่อนั้นวันพฤษภาอยู่สิงห์แลเมื่อนั้นพระยาอินท์เอาคามาพอกเป็นแท่นทั้งมวลพายุ
 หลังบนอมง ๑ นั้นพระยาอินท์ก็แบ่งเจดีย์หลัง ๑ สูงได้ ๑๔ สอกตั้งไว้เหนืออมงนั้นแล้วก็บูชา
 แวดไปด้วยแก้วแลนาคเงินค่าทั้งมวลแลชั้นนอกนั้นแล้วด้วยดินละเอียดทั้งมวลแลชั้นในสิ่งคุด
 ตระนั้นแล อด ในกาลนั้นอินทราชาเจ้าฟ้าตนเป็นเจ้าแก้วเทวดาทังสวรรค์ชั้นฟ้าแลพรหม
 ทั้งหลายพระยาอุปราชแลตะปัสสะพัลลิกะแลคนทั้งหลายอันมากนักบ่อาจจักคณนาสังขยา
 อำนับได้ก็เหล่านมโหระสบเสียง ๗ วัน ๗ คืน สงเสพียงพระเกสราธาตุเจ้าอันรูปลนามตั้งไว้ตราบ
 ต่อเท้าถึงศรีพระอริยมตเตยต์นจักลงมาพวยหน้ามากนักก็มีแลที่นั้นพระยาอินท์ก็ถามเทวบุ
 ตนมียอายุยืนนั้นว่าคوراเทวบุเหตุใดแลเจ้ามารู้แจ้งนั้นชาเตวบุตตนนั้นกล่าวว่าปางเมื่อพระ
 เจ้ากฤษณ์เกิดมาข้าก็ได้เป็นยักตัว ๑ แลข้า

หน้า ๓๘

กินข้างเสียงวันตัวจึงอิมแลยังมีวัน ๑ ข้าหากันส่งไปให้ผู้ข้าก็มาหั้นพระพุทเจ้าจรเดินบิณฑบาต
 ข้าก็ไล่เอาว่าจักกินกับได้กินแลเมื่อนั้นพระพุทเจ้าก็ยืนอยู่ข้าก็แลนรศัสไปมากก็เป็นอันอด
 หิวมากนักบ่อาจจักเอาได้หั้นแลเมื่อนั้นพระพุทเจ้าตนนั้นก็ร้องว่าคอราท่านผู้ร้ายมึงบรูจัก
 กูหรือว่าอันข้าก็ลวดสลบอยู่แลพระพุทเจ้าจึงกล่าวว่ากูจักใส่ทัณฑ์มอันใหญ่แก่มึงแล
 ผู้ข้าก็ว่าทัณฑ์มอันหนักดังหรือชาวอันพระเจ้ากล่าวว่าการุจักที่อิมึงรักสาสี่ล ๕ ตราบต่อ
 เทออันมีชีวิตเทอะว่าอันผู้ข้าก็ว่ารักษาบได้แลพระเจ้าจึงกล่าวว่าผิอันมึงจุงรักสา ๗ ปลีเทอะ
 ผู้ข้าก็ว่าบได้แลผิอันมึงจุงรักษาปลี ๑ เทอะผู้ข้าก็ว่าบได้ผิอันมึงจุงรักสา ๗ เดือนเทอะผู้
 ข้าก็ว่าบได้ผิอันมึงจุงรักสาเดือน ๑ เทอะข้าก็ว่ารักษาบได้ที่นั้นพระสัพพัญญู

หน้า ๓๙

เจ้ามิมหารุณาว่าผิอันมึงจุงรักสา ๗ วันอย่าคลาดเทอะผู้ข้าจึงรับเอาปฏิญาณขานคำ
 พระพุทเจ้าว่าสาธุคิแลผู้ข้าก็ได้รับรักสาสี่ล ๗ วันหั้นแลที่นั้นเขี้ยวผู้ข้าพันออกจากปากนั้น
 ลวดหล่อนเสียแลพระพุทเจ้าก็กฤษณ์ก็มีเมตตากรุณาให้อิมมชรอกหน่วย ๑ แก่ข้าก็รับเอา
 ประจุไว้ที่นี้แลฐานะที่นี้ข้ารับเอาสี่ลนั้นชื่อว่าพรหมแลภาษาไทเราว่าพระเจ้าโผดยักสืบมา
 ต่อเทอกาลบัดนี้แลที่ข้ารับเอาอิมมชรอกนั้นชื่อว่าคหว่าอันคำไทเราว่าที่ยักคหว่าเข้าเอนั้นแล
 พระพุทเจ้าเทศนาว่าที่นี้ถัดประตุบ่าไม่หิมพานเป็นที่เพ็งแก่สัดทั้งหลายตราบต่อกาลบัดนี้
 แลอันว่าตอยสิงคุดตระนั้นที่มีที่สรละแวกล้อมอยู่แลยังมีเมืองอันอยู่ที่สะ ๔ ด้าน คือว่าอันได้
 ชา หิตด้วยมีแต่แลพายุที่สะตอยสิงคุดตระกล้าวันออกนั้นได้ชื่อว่ารามนครพายุที่สะวันตค
 ตอยสิงคุดตระนั้นได้ชื่อว่าธฤตี

หน้า ๔๐

นครแลทีสะหนได้สิ่งคุดตระนั้นชื่อว่าธฤตินครแลทีสะหนเหนื่อนั้นได้ชื่อว่าอุปลปนครแลยังมีแม่น้ำ ๔ อันตั้งอยู่ที่สะแลแม่ ๑ ชื่อว่าจตุร ๑ แลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนวันออกนั้นชื่อว่านิโตนทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนใต้้นชื่อว่าสิธยุนทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนวันตกนั้นชื่อว่าสุณณนาทีแลแม่ ๑ ตั้งอยู่หนเหนือมีชื่อ ๔ ประการจักสำแดงท้อปรากฏทั้ง ๗ ประการนั้นอันใดซาบุคคลผู้มีประญาเพ็งรู้งดนี้เทอะอันว่าหิตกุ่มมนั้นชื่อ ๑ แลสัตตภมมีนั้นชื่อว่าธฤตินั้นชื่อแลสิททหานั้นชื่อ ๑ แลสิ่งคุดตระนั้นชื่อ ๑ แลผู้ใจทนาปุจสาวาเหตุได้แลวาติหูกุ่มมานั้นซาแก้วว่าแทแลทีนั้นเป็นประตุปาหิมพานอันมารอดทีนั้นแลได้ชื่อว่าตีหูกุ่ม เพื่ออันแลเหตุใด ๑ ได้ชื่อว่าสัตตภมมีนั้นซาแก้วว่าแผ่นดินที่นี้ ๗ จำพวกคือว่าดาน ๑ ชาวดาน ๑ แดงคารทรดาน ๑ ดั่งค้ำนั้นดาน ๑ หอมอัน

หน้า ๔๑

๑ สัมคมีดงนี้และจึงได้ชื่อว่าภมมีเพื่อนั้นแลเมื่อนั้นพระยาอินทกัถามเทวบุตรตนอยู่ป่าไม้พินนั้นเล่าเทวบุตรตนนั้นจึงกล่าวว้าข้าแต่มหาราชเป็นเจ้าผู้ข้าได้เกิดเป็นยักตัว ๑ ปางเมื่อพระพุทเจ้าตนชื่อว่าโกนาคมนเมื่อนั้นข้าเป็นยักไปจรเดินหากินไ้จ้จวบพระเจ้าที่จอมดอยอัน ๑ ผู้ข้าก็โล้วจักเอาเป็นอาหารแห่งข้าแต่เมื่อนั้นพระพุทเจ้าตนนั้นไปขึ้นอยู่จอมดอยที ๑ แลก็ยังอยู่หั้นแลพระเจ้าหั้นข้าก็กล่าวว้ามึงปู้จักกูหรือว่าอันผู้ข้าก็ว่าจักยายตีนเข้าไปบได้เป็นอันอดหิวมากนั้หั้นแลทีนั้นพระโกนาคมนเจ้าจึงจ้กร้าร้องถามว้ามึงปู้กูหรือว่าอันผู้ข้าก็ลวดอัยานกัวมานักพอเส้นขนลุกหั้นแลพระพุทเจ้าตนนั้นก็ลวดมาสั่งสอนข้าแล้วจึงมีเมตตากุณผู้ข้าที่รักสาสิล ๕ อยู่ไ้จ้ๆ หั้นแลทีนั้นเขี้ยวผู้ข้าอันเป็นยักนั้นก็ลวดหล่อนตกเสียเสียงแล้วผู้ข้าก็ลวดอิงดอยอันนั้นอยู่หั้นแลดอยอันนั้นก็ได้ชื่อว่าดอยอิงคำตราบต่อเท่าไ้ในกาลบัดนี้แลดอยอันพระพุทเจ้าอยู่นั้นชื่อว่า

หน้า ๔๒

วิวาไซปรากฏมาตราบต่อเท่ามาในกาลบัดนี้แลพระเจ้าโกนาคมนลวดท้อไม้เท่าแหลม ๑ แก้วข้าแลผู้ข้าก็รับเอาด้วยห้วแห่งข้าแล้วก็ปะจุไว้ในทีนี้แลพระยาอินทกัถามเทวบุตรตนชื่อว่าโลหิณีอันอยู่ป่าไม้สัมสุกกัสน์เดียนั้นเล่าเทวบุตรตนนั้นไหว้พระยาอินทว่าเทวข้าแต่มหาราชเป็นเจ้าในกาลเมื่อพระพุทเจ้ากัสสะปะเกิดมาเป็นพระโผดสัตตโลกวันนั้นผู้ข้าก็ได้เป็นยักตัว ๑ พระพุทเจ้ากัสสะปะก็เที่ยวมาสั่งสอนข้าไ้จ้ๆ เพื่อว่าบ่ท้อข้าสัตตผู้มีชีวิตกินหั้นแลข้าก็รับเอาคำสอนพระพุทเจ้าก็เอาคำพระพุทเจ้าตนนั้นข้าก็รับเอาด้วยห้วแห่งข้าสิ่งเดียวแลพระเจ้า

กัสสปะตนนั้นก็มีค่าเม็ดตาลวดหือผ้าสังฆาฬีน ๑ ก็มีแลผู้ซำก็รับเอามาปะจุไว้ในฐานะที่นี้
ดอยสิงคุดตระที่นี้เมื่อนั้นพระยาอินทาแลเทวดา

หน้า ๔๓

ทั้งหลายพรหมทั้งหลายได้ยินคำเทวบุตรตน ๑ มาสำแดงพระเจ้าอันลวงแล้วมาท้อแจ้แก่
คนแลเทวดาทั้งหลายสืบๆมาตราប់ต่อเท้ากาลบัดนี้แล ที่นี้จักกิตตนาัยกัสีะทั้งหลาย ๕ แห่ง
นั้นนักปราชญ์เจ้าผู้มีประญาเป็ญรู้งดนี้เหอะอันว่าสัตตกมุณินั้นแผ่นดินที่นี้มีดิน ๗ จำพวก
คือว่าขาวจำพวก ๑ เหลืองจำพวก ๑ แดงจำพวก ๑ ส้มจำพวก ๑ หอมจำพวก ๑ เป็นดั่ง
คำจิงว่าสัตตกมุณินเพื่ออันแลอันว่าธูวดินขเมืองอันนั้นเทียนยอมสมฤทธิด้วยเข้าเปือกเข้า
สารแก้วแหวนเงินค่าเสื่อผ้าเครื่องบัวโรคมกานักแลประกอบไปด้วยทานสิลจิงได้ชื่อธูวดี
เพื่ออันแลเหตุใดได้ชื่อว่าโปกขรวดินนั้นจาแท้แลที่นั้นมิทีสีะทั้งหลาย ๔ อันแวดอยู่ประจูดัง
พวงดอกไม้อันหากนอมมาด้วยตนแล้วบานงามเมื่อเที่ยงวันนั้นแลเหตุดั่งอันได้ชื่อว่าโปกขร
วัตตีเพื่ออันแลดั่งรือได้ชื่อว่าสีหทษาแท้แลที่นั้นมีลักขณเป็นดั่งหนังรา

หน้า ๔๔

ขสีที่นั้นแลจิงได้ชื่อว่าสีหทษาเพื่ออันแลเหตุดั่งรือแล้วาดอยสิงคุดตระนั้นขาแท้แลปางเมื่อ
พระพุทเจ้าตนชื่อว่ากกุสนธเป็นพระโศคสัตตโลกวันนั้นยังมีจักเขบตัว ๑ โใหญ่่นักมันกิน
ข้างเสียงวันตัวมันกินแล้วมันก็คาบเอางาข้างอันนั้นมากองไว้ที่ ๑ ทีเดียวกันทั้งมวลจิงได้ชื่อ
ว่าดอยสิงคุดตระเพื่ออันแล อด ในกาลนั้นยังมีพระยาตน ๑ ก็เสวยราชสัมปัตติในเมืองพา
ราณสีก็บังเกิดพยาธิเจ็บหัวมากนักก็มีแลแมนหมอกุมมาราแพททั้งหลายมายาเท่าได้เกิดก็
บ่หายหันแลยังมีอามาตผู้ ๑ จิงให้ว่าพระยาว่ามหาราชาเจ้าจุงเอาเข้าตอกดอกไม้บูชาเทวดา
แลขออาพรเทอะ เมื่อนั้นพระยาพลิกัมมบูชาตามคำอามาตชูประการแท้แลในคินนั้นแลรุ่ง
พระยาที่ผั้นหันเทวดามากกล่าวว่สันนั้มหาราชาจุงหื้อคนทั้งหลายเอาสะพาแหล้ม ๑ มา ด้วย
ดวนแลพันนักเทอะแล้วจุงเอาแกนจันแดงใส่หื้อตามทัง ๗ เหลี่ยมนั้นแล้ววันได้อันประกอบ
ด้วยนักชัตฤกดีแล้วเอาสะพาไปเทอะหากจักหันยัง

หน้า ๔๕

เจ้ารสิตน ๑ อยู่ดอยสิงคุดตระพันและเจ้ารสิตนนั้นหากบอกแก่มหาราชาบ่อยาชะแลที่นั้น
พระยาพาราณสีหากจกรู้งแจ้งชูประการชะแลก็หื้อคนทั้งหลายบ่าวเพินทั้งหลายแต่งด้วยพัน
แล้วก็เอาแกนจันแดงใส่สะพาหื้อเต็มทัง ๗ เหลี่ยมนั้นแล้ววันขอบนักชัตฤกบอรวมลแล้ว

หน้า ๔๘

แห่งตัวแท้นั้นแลทีนั้นพยาธอินเจ็บหัวนั้นก็หายไปเสี้ยงก็มีวันนั้นแลส่วนว่าพระยาก็อยู่กับ
ด้วยเจ้ารสีในสถานที่นั้นเสี้ยง ๒ วัน ๓ วัน ก็หายพยาธอินเจ็บหัวตนก็อยู่สวัสติแก่ตนชุ
ประการแล้วพระยาจึงคินงใสใจสันนั้นกุจักไปเสียบเลงดูดยอสิงคุดตระทีนั้นเทอะว่าอันแล้ว
ก็จึงเอาปริวารแห่งตนไปเสียบเลงแผ่ผ่อดูดยอสิงคุดตระนั้นชุแห่งชุทีแท้แลหันแลเมื่อนั้น
พระยาก็ไปหันงาชางอันจักเข็บหากเอามากองไว้ในฐานะที่เดียวกันมีมัสสถานเป็นดังดอย
นั้นแลพระยาจึงลำเพิงว่างข้างอันนี้พ้อยมากองกันอยู่สันนี้หาเจ้าผู้เฝ้าแหนรักสาบได้ในป่า
ทีนั้นแลก็หากกลางเป็นของกุชะแลพระยาก็หื้อบาวเพินทั้งหลายเก็บเอาไปใส่สะเพาแห่ง
ตนนั้นเสี้ยงบ่ค่างบ่ลอสักอันหันแลพระยาจึงไหวเจ้ารสีแล้วส่งอำลาเจ้ารสีจุประการแล้ว
ก็ลงสู่ท่าสะเพา

หน้า ๔๙

กับด้วยปริวารแห่งตนก็มีวันนั้นแล อล ในกาลนั้นจักเข็บตัวนั้นมันไปหากินที่ไกลนั้นมันก็
คินมาหาที่อยู่แห่งมันแลก็บ่หันงาชางสักแหล่มมันจึงกล่าวว้าเหตุสันใดงาชางกูนี้พอยหาย
ไปนี้ชางจักเข็บตัวนั้นมันก็เล่นขึ้นสู่จอมดอยที่สูงด้วยกำลังแห่งตนมันสับพันน้กก็เลงดูทิสทั้ง
มวลก็หันหมู่พระยารารานสีอันชีสะเพาอยู่ท่ากลางน้ำสมุทหันแลมันก็ใส่ใจว่าชื่อว่าชาว
สะเพาหมู่นี้หลังกว้ามาลักเอางาชางแห่งกูนี้เพิงมีชะแล้วอันแล้วมันก็เคียดมากน้กก็ลงจาก
จอมดอยแลก็ปะลงน้ำสมุทพันน้กด้วยกำลังแห่งมันอันเคียดมากน้กน้ำสมุทก็ตีฟองฟุ่มเฟือก
อูกเอือกไปมาดังไปด้วยเสียงอันพริตสเพิง

หน้า ๕๐

กัวมานักก็มีวันนั้นแลเมื่อนั้นหมู่ปริวารแห่งพระยารารานสีหันจักเข็บตัวนั้นมาไว้นักเป็น
ดังป็นหน้าไม้อันข้าเล็กหากยิงมานั้นแล

หน้า ๕๑

ชาวสะเพาหันเข้าก็หย่านกัวมานักก็จึงไหวพระยาว่า เทว ข้าแด่มหาราชเป็นเจ้าเราทั้งหลาย
บ่หลังกจักแพมันแลปางนี้เที่ยงจักสิบหายปางนีย่อยาชะแลทีนั้นพระยาก็เลงหันยังโบกขร
วัตตอัน ๑ พระยาจึงหื้อปริวารทั้งหลายเข้าไปสูเมืองโบกขรวัตตทีนั้นเขาก็ไปตามคำพระยา
หันแลสะเพา ๗ แหล่มแลคนทั้งมวลนั้นเข้าไปจอดยังโบกขรวัตตหันเสี้ยงก็มีแลเหตุบ่ใช้กัम्म
แห่งเขาจึงพันที่ตายก็จึงมีชีวิตหันแลเมื่อนั้นจักเข็บตัวนั้นมันเคียดเท่าใดมันก็เร่งรีบด้วยคำ

คตึงใหญ่่น้อยลวงสูง ๓ วาหูทั้ง ๒ สอกกัมม ๗ วาอ้อมกลาง ๒ วาสอกหน้าอยู่ด้วยทองทั้งมวลแลยนดาบนั้นเมื่อพระยาอินชาระแผ้วถางป่าที่นั่นด้วยดาบหมดใส่แล้วจึงรูปนาเกสาธาตุเจ้าแลพระยาอินชเอายนดาบอันนั้นมาเป็นสัตบุชาพระเกสาธาตุเจ้าแลลวงกว้างสั้นนั้นได้ว่าสอกหนา ๒ อยู่แลคตึงลูกน้อยปากกว้าง ๓ คืบ

หน้า ๕๕

หนา ๔ นิ้วมีเอกลินแก้วลูกอันไหลมาแต่น้ำมหาสมุทรขึ้นมาตั้งอยู่ในขวงพระเกสาธาตุเจ้าลวงกว้างได้ ๒ สอกก้าแลหนา ๔ นิ้วมีอขวางบุคลิงชายฝูงใดใครปรารถนาถึงสุข ๓ ประการพายหน้าจูงขงขวยหาแต่มีเขียนไว้ให้ไว้สักการบูชาแลฟังเทอาก็เหมือนตั้งได้ไว้กุดถาคตเมื่อยังธรมานนั้นแลสมณพราหมแลพรหมก็ดีแลครหัตแลนกับวขฝูงใดก็ได้มีสัทธาได้สร้างได้เขียนยังตำนานนิทานมหาเกสาธาตุทะโค่งเจ้าอันพระพุทเจ้าหากฐนาตั้งไว้ที่ตอยสิงคุดตระนั้นด้วยสัทธาแท้ตั้งอัน เสมอตั้งได้สร้างเจตยหลัง ๑ อันสูงประหมาณได้ร้อยโยชนะนั้นแลอาจจักนำตนแห่งบุคลิงชายทั้งหลายฝูงนั้นหือถึงสุข ๓ ประการมีนิพพานเป็นที่แล้วอันเป็นที่เวียงแก้วแห่งอริยเจ้าทั้งหลายชะแลแมนว่าได้กระทำปาปกัมมอันเป็นปาปตั้งหรือคือว่าเหล้นซู้สุเมียทานก็ดีแมนผู้ยิงเหล้นซู้จากผัวตนก็ต้ออาจจักร้างกับภัยเสียเสียงแลหับประตือบายทั้ง ๔ มีนารก

หน้า ๕๖

เป็นต้นแก่บุคลผู้ได้สร้างได้เขียนตำนานพระธาตุ ทะโค่งเจ้าไว้กับศาสนาพระพุทเจ้านั้นแลแมนว่าบุคลผู้้นั้นเกิดมาชาติใดก็ดีเทอจะยอมมีรูปโสมโนมพวันฉณะอันงามแลประกอบไปด้วยสัตติประญาอันสลาดองอาจมากนกว่าคนทั้งหลายในโลกนี้แลก็เหตุอันสงผลอันได้สร้างตำนานนิทานพระธาตุทะโค่งเจ้านั้นแลกล่าวนิทานตำนานมหาธาตุเจ้าอันตั้งตอยสิงคุดตระก็สมเสร็จสรเด็ดแล้วบอรวมลกาลควรแก่ฉัมมเทศนาเท่านั้นก่อนแล วจินาแล้วยามตอนแก่ข้าแลเจ้าเหยอทั้งนามปัญญาตติชื่อว่า สิทธิสามณेरปลางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัดสี่ปงแก้วกว้างท่าทางดงสังคตันนั้นแลเจ้าเหย พุทีพระที่พอจะไปด่าข้าให้เช่นเอนะตัวบ่งามสักหน้อยตัวหน้อยเท่าตาไก่ ตัวใหญ่เท่าตาควาย พอจะไปถ่มน้ำลายใส่ตัวหนังสือข้าให้เช่นเอนะตัวไหนพอใส่หื้อข้าพองเทอจะข้าแต่ฉัมมผู้คนนี้ขอหื้อบุญค้ำชูตัวข้าทั้งพ่อแม่พี่น้องผู้ชุนคนแท้ดีหลีเทอจะ หน้าทับเกล้าตำนานธาตุทะโค่งเจ้าแล

ขยสิทธิ ภิกขุ ปวิรรตเมื่อ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓ (จ.ศ.๑๓๘๒) (ปีที่มิโรคระบาดชื่อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙)

ตำนานพระธาตุตะไค้งเจ้า ตรวจชำระสำเนียงเมืองแพร์

๕๕

หน้า ๑

นโม ตสสตุฎา สรีสวัสดิ สัทธัม โพธิปลลงกั ทุตติยั อนิมิสสกั ตตติยั จงกมเสฏฐั จตุตถั รตตณฆร
ปถจมี มุจจรินทึ ฉฐฐั อชปาลนึโคธยจ ราจายตณั สตตมึ นนามิทึ จักกล่าวตำนานนิตาน
พระบาทธาตุตะไค้งเจ้าอันเป็นที่ตั้ง ชินาธาตุ พระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ อันล่วงแล้วก็ว่า
พระเจ้ากุสันธะเจ้าแล พระเจ้าโก้นาคะมะนะเจ้าแลพระพุทธเจ้ากัสสปะเจ้าแล พระพุทธเจ้า
โคตมะเจ้า แห่งเรานี้และ อุปปะเทศะอันเกิดมาแห่งพระพุทธเจ้าโคตมะเรานี้และปุคคะ
ผู้มีฌณาเป็งรู้ด้วยนัยอันกล่าวในคัมภีร์ปถมสัมโพธิณั้นเตอะ ตันจักกล่าวอันย่ออันแควบก่อนแล
เมื่อพระโคตมะเจ้าเรานี้ ยังเป็นโพธิสัตว์เจ้ามารทผลญัก่อนได้แลแล้วทบบาทแห่งพระพุทธเจ้า
โบราณะตีปางก่อนปางเมื่อเป็นสุเมธระสีมีปาระมีธัมมิได้ป่าเป็งมานานได้ ๔ อะสงไขปล้าย
แสนมหากัปันบแต่พระโบราณะตีปางก่อนเจ้าได้ตำนานว่าจักได้เป็นพระเจ้าตนหนึ่งจื่อ โค

หน้า ๒

ตมะในโลกปายหน้าปกลาดจ๊ะแล ลำดับแต่จาตั้นนี้มา トラบเลิงอันเป็นพระยาเวสสันตระ
ก็หือถูกรักเมียรักเป้นตานอันมีปาระมีธัมมิ ๓๐ ทัต หากได้ป่าเป็งบรมวลกันจตุตถายกาดจาก
โบราณะชั้นธะสันตระอันเป็นพระยาเวสสันตระแล้วก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตูลิตาสุวรรณกั ก็ได้
เสวยสุขะสัมปัตติตตียแล้วเมื่อนั้น เทวดาอินตาพรหมอันอยู่ในหมื่นโลกธาตุตั้งมวลพร้อม
กันเป้นอันหนึ่งอันเดียวแล้วมาขอรานานาไมนตัต่านหือลงมาเกิดเปือจักเป้นพระโผตสัตต
โลกตั้งมวลหันและ เจ้าก็มาเลิงดูโลกนถใหญ่ ๕ ะการ กือกาลและเลิงดูยังผู้อันจักกรเป้น
ปอแลแม่อันเป้นตเกิดแห่งพระเจ้าตั้งหลายรู้แจ้งแล้วเจ้าจึงรับนิมนตัปฏิญาณขานว่าจักลง
มาเกิดเป้นพระในโลกเป้นใหญ่แก่ตัวพระยาตั้งหลายในเมืองกัปลิวตฤปุรราชธานีวันนั้น
และ ในเมื่อราจ๊ะเตวีทรงคัพะได้ ๑๐ เดือนบรมวลแลเจ้าก็ประสูตออกจากตองแม่แล้ว มี
พระองค์เนื้อตันบริสุทธิ์

หน้า ๓

งามหาปุละผู้จักเสมอบ่ได้ในโลกนี้และเจ้าก็จำเจริญขึ้นใหญ่มาด้วยยศสบริวารมากนักรู้
ก็อยู่ในฆราวาส ยาวเรือนเสวยราชศรีสัมปติเป็นพระยาได้ชาวเก่าปีแล้ว เจ้าก็เล็งเห็นนิมิต
๕ พระการอันเตวดาทหากบังคับหื้อแจ่งก็มาเห็นยังคนเฝ้าคำขรามีหื้อต่าบแจ่งแลจักจูงกันไปอัน
๑ เจ้าก็มาเห็นยังคนตายแล้วแลหามกันไปเสียอัน ๑ เจ้าก็มาเล็งเห็นยังนักบวชอันมีอินทรีย์
งามนักอัน ๑ เจ้าก็เห็นยังนางนาถสนมตั้งหลายอันนอนหลับหาลาสติบ่ได้กลางฟองเครื่องนุ่งก็
หลุดจากต้น บางฟองก็เปื้อยต้นอยู่ บางฟองก็ขนดั่งอยู่โพโพ บางฟองก็ขบเคี้ยวปากเปี้ยว
เคี้ยวน้ำลายไหลออกจากปาก ดั่งพุดพุดเหมือนดั่งผีตายอันต่านหามไปซัดเสียในป่าซำนั้น
และ เจ้ามาเล็งเห็นสนั่นนั้น ก็หน่ายวิภูฏสงสารอานิจการบ่หมั้น บ่เที่ยงสักอันหั้นและ เจ้าก็
เอาสหรีกัญจายดาบแก้วแล้วเจ้าก็ออกไปยืนอยู่ประตู่ผาสารทแล้วจักกับด้วยสันทอมาตย์
ว่าดูราสันทอมาตย์ มิงจูงไปห้ำงมำกัณฐกะกุม่าบันนักรู้เตอะ เมื่อนั้นสันทอมาตย์ก็หลั่งมา
ด้วยป็นนักรู้นำเอามาถวายเป็นมหาสัตรีเจ้าหั้นและ พระมหาสัตรีเจ้าก็ร่ำเปิง

หน้า ๔

ว่าจักไปจมลูกแห่งต้นดั่งอันก็กลัวนางสนธราชักตื่นแล้ว เจ้าก็จกร่ำเปิงว่าจักบวชเป็นพระแล้ว
จึงมาไผดลูกแลเมียบ่แห่งกุกวระจะแล มหาสัตรีเจ้าก็ออกมาซี้มำแก้วกัณฐกะแล้วสหยองขึ้นสู่
ป็นประตู่ระอากาศมีหมู่เตวดาตั้งหลายมารับเอาตื่นมำไปบ่นานเต่าไผ่พระยามารก็ลงมาแต่
จันฟ้าจื่อว่าปริณิมมิสสวัสตีมายืนอยู่เหนืออากาศ ขว้างหน้ามหาสัตรีเจ้าอยู่ ห้ามว่าดูรา
ต่านอย่าได้พระบวชเตอะ ยังอยู่ ๗ วันไปพายหน้านังจักรแก้วก็จักเกิดมีแก้วเจ้ากูแล้วแล
พระมหาสัตรีเจ้าก็กล่าวว่าดูราพระยามารว่ากูปมังกเปื้ออาสไหรเชิงด้วยงจักรแก้วสักอันแล
ต่านอย่าได้มาห้ามกุกักบวชเป็นพระต้นบริสุทธิจากวิภูฏสงสารตาย ดูราพระยามารต่าน
จูงหลีกฟีกูปันนักรู้เตอะ เมื่อนั้นพระยามารก็บ่อาจจักห้ามมหาสัตรีเจ้าได้ดั่งอันก็หลีกฟีก
แล้วก็หนีไปหั้นและ ตื่นนั้นโพธิสัตว์เจ้าก็โปรดไปเถิง โอนมัตตนาตีแล้วก็ลงจากหลังมำแก้ว
กัณฐกะแล้วก็นั่งอยู่เหนือดอนทรายแล้ว เจ้าก็

หน้า ๕

จักกับด้วยสันทอมาตย์ว่าดูราสันทอมาตย์จูงเอามำกัณฐกะนี้คินเมื่อบอกแก่บ่อแห่งเรา
เตอะ เมื่อนั้นสันทอ มาตย์รับเอากำโพธิสัตว์เจ้าแล้วก็เอามำกัณฐกะคินมาบ่ตันรอดก็ออก
แตกต่ายกลางตางตั้นหั้นและ ส่วนว่าสันทอมาตย์ก็แก่เอาเครื่องประดับมำตั้งมวลมา
ถวายเป็นพระยาสิริสุทโธทนมหาราชตนเป็นบ่อแห่งโพธิสัตว์เจ้าจื่ออันหั้นและ อะระ ในกาลนั้น
โพธิสัตว์เจ้าก็ตัดเศเกล้าสิริกัญจายดาบแก้วแล้วก็ซัดขึ้นไปในอากาศด้วยสัจจอิच्छูฐานว่า

สันนี้ ฅึว่ากูจักได้เป็นพระแต่เกสเกล้าแห่งกูนี้อย่าหื้อได้ตกลงมาเหนือแผ่นดินนี้เตื่อะ
ในขณะมีบัดนั้นพระยาอินทก็ได้ไชยะอุปแก้วมาเอาเหนืออากาศก็นำเมือตั้งไว้เนิตาวติงสา
สวรรคทวโลกก็ผากฎ จื่อว่า พระเกดแก้วจุฬามณีเจตีเปนต์ให้แลปุจาแห่งเตวดาอินตา
พรหมตั้งหลายตราบต่อต้าวกาลบัดนี้และ เมื่อนั้นมหาพรหมก็เอาผ้าอันมีเนิดอกบัวตบ
ปถมวัตถพับนั้นมาหื้อแก่

หน้า ๖

มหาสัตว์เจ้าแลก็บวชป่าเป็งนาน ๖ วสาในเมื่อเดือนวิสาขา ก็ว่าเดือน ๘ เป็ง เม็งวันบุด
พระเจ้าได้รับเอาข้าวมธุปายาส ๔๙ ก้อน อันนางสุจาดาทากประดับใส่ในภาชนะคำหื้อ
ข้าหญิงผู้ ๑ จื่อว่า ปุณณาทาสีนำไปหื้อเปันตานแก่พระพุทธเจ้า อันนั่งอยู่แทบเก้าไม้ขอชบาล
นิโครธ พระเจ้าฉั้นข้าวแล้วก็ทอดภาชนะคำตกลงไปซ้อนกายไตลแห่งพระเจ้าตั้งหลายเปัน
แล้วเมือก่อน ๓ ตน นั้นหั้นและ ในขณะบัดนั้นพระยาพลนาคก็สะดุ้งต้นด้วยเสียงไตลคำอัน
นั้นเปันอันมากนั้กมันก็กล่าวว้พระเจ้าตั้งหลายนี้สิ่งเปันอันกรอันป็นเกิดมารื่อนี้จา กุณอน
หลักกับได้และในขณะกาลเมือยามต้าววันเย็นพระเจาก็เข้าไปสูไม้สร้มหาโพธิแล้วก็นั่งอยู่
แต่ันแก้วอันเกิดแล้ว ด้วยบุญสมปานแห่งพระเจ้าแล อะละ ในกาลเมือนั้น พระยามารตัน
ใจบาบก็เอาริพลสัพลเสนาอามาตย์ ตั้งหลายกับทั้งบริวารมากนั้กก็ชี้้างศรีเมกขลาเข้ามา
ตีหน้าย่าช่วงสร้มหาโพธิ์ตีนหลังย่าขอบจกวารจักเอายังแต่ันแก้วพระพุทธ

หน้า ๗

เจ้าและเมือนั้น พระพุทธเจ้าก็รำเป็งเถิงตานบารมีธัมม์แห่งตนอยู่ใจ ๆ หั้นและ ตสมิ ขณ
ในขณะบัดนั้นยามนั้นบารมีธัมม์แห่งพระพุทธเจ้าอันได้สร้างมาแต่เนกจาติ ตีนนั้นก็มาปรากฏ
ต่อหน้าแห่งพระสัพพัญญเจ้าบัตเดียวนั้นและนางธรรณีก็มาคว้อออกยังหมวดเกล้าผมแล
มือขวารุดเปันชระแสแม่น้ำคังค้ำไหลกลมหมู่มารกับตั้งเสนาอามาตย์เปันกระจวนไปบัตเดียว
นั้นก็มีและ ด้วยเต็จะบารมีธัมม์พระพุทธเจ้าวันนั้นก็มีและ ในเมือมีขณิยามแล้วมาเถิงพระ
ก็จำเรฎุทิพพจักขุญาณระนี้กรู้ยังสันตระอันได้อยู่ได้กินแต่ก่อนแลในเมื่อปัจฉิมยามแลมา
เถิงพระรำเป็งดู ปัจจยาการด้วยกำว่า อวิขจา ปัจจยา สงขารา ดังนี้ อนุโลมปฏิโลมาแลใน
เมื่อเถิงเวลากลางวันขึ้นมาแห่งสายสุริยะอาทิตย์พระเจ้าตรัสสัพพัญญญาณการอันได้เปัน
พระเจ้าแล้วเจ้านั่งบัพพะเนงเชิงอยู่เหนือแต่ันแก้วแทบเก้าไม้สร้มหาโพธิ์ไปต้ันรู้เตื่อเมื่อ
ความสงสัยแห่งเตวดาอินตาพรหมตั้งหลายก็เกิดมีด้วย ว่าดังนี้

หน้า ๘

เจ้าสิทธิมาตราจะร่ายว่าไปได้ตรัสพระยาสาฬหปัญญเป็นพระเตี้อันจะรื้อว่าอันอยู่หั้นและตีนั้น พระเจ้าก็ตรัสรู้จาใส่หัวใจแห่งเทพดาอินตาพรหมตั้งหลายพระพุทเจ้าสอยขึ้นสู่บันประตุ ระอากาศศิวลาตองอาจดูงามยิ่งนักแล้วพระเจ้าก็เตียวโถมโถมแก้วไปมาแล้วแลเนรมิตเป็น ต้น ๑ เป็น ๒ ต้น เป็น ๓ ต้น ก็มีและ เปื่อจักตรัสกำสละลังสันเทหะแห่งเตวดาอินตาพรหม ตั้งหลายหื้อหั้นแจ้งอัศจรรย์มากนักเทวดาอินตาพรหมตั้งหลายจึงหากำสละลังสันเทหะไปได้ หั้นและก็เอากันอุปัฏฐากรักษาแล้วก็กะต่าสักการบูชาเสี้ยง ๗ วัน ๗ คืน ก็มีและ พระก็อยู่ หนอีสานใต้เก้าไม้สรืมหาโพธิ์ด้วยอันบกลับก็อวามินตาอยู่บูชาไม้สรืมหาโพธิ์เจ้าก็ได้ ๗ วัน และ ปายลุนนั้นเตวดาอินตาพรหมตั้งหลายจึงมาก่อเจตยะแล ลำดับถัดแต่นั้นพระพุทเจ้า จึงไปอยู่หนวันตกแห่งไม้สรืมหาโพธิ์อยู่เรือนแก้วก็ได้ ๗ วัน ก็รำเปิงคืองัธมมืเนตีนั้นลวดได้ จื่อว่ารัตนาวาสเรือนแก้วแล ถัดนั้นพระเจ้าก็เข้าไปสู่มุจจรินทอยู่หั้นก็ได้ ๗ วัน ฝนก็ตกลง ร้ายมากนักพระยานาคต้นอยู่ในสระ

หน้า ๙

ตีนนั้นก็ออกมาเลิกฟังกพานยอหื้อหื้อเป็นอุโมงค์แก้วควบหื้อพระเจ้าไว้บหื้อฝนฮ้าพระเจ้ามาตร ว่าลมก็บ่ปี๋ได้เปดดังผาสาทแก้วก็มีและ ถัดนั้นพระเจ้าจึงเข้าไปสู่เก้าไม้ราชายตนอยู่หั้น ก็ได้ ๗ วัน พระเจ้าตรัสผญาสาฬหปัญญ ตญาณมาได้ ๔๙ วัน ก็เป็ดิ้นข้าวสักเตือแลเมื่อนั้น พระยานาคก็เอาหมากสมอทิพย์ลูก ๑ มาเป็นยาปลุกแก้พระเจ้าหั้นและ ถัดนั้นเกล้าพระยา อินตาก็ไปเอาไม้นวดน้ำมาเป็นไม้สีฟัน ถัดนั้นก็ไปเอาน้ำอเนมิตตสระมาเป็นน้ำช่วยหน้าแก้ พระพุทเจ้าหั้นและ อดในกาลนั้นม้ายมีป้อก้าเกวียน ๕๐๐ เล่ม นายร้อยเกวียน ๒ คน ปั่นองผู้ ๑ จื่อว่าตะปุสสะ ผู้ ๑ จื่อว่าพัลลิกะ มีเกวียน ๕๐๐ เล่มเป็นบริวารเอาข้าวใส่เต็ม เกวียนจุเล่มก็ซบเกวียนแต่่อมปรป็นครเหตุเข้าเมืองเซตนครแลเมืองปังกนครแพงนัก ข้าวตวง ๑ เงินทอง ๑ หาบुकคลผู้จักขายไปได้สักแห่งและเมื่อป้อก้าเกวียน ๕๐๐ เล่มนั้น ก็ไปรอดประเตต์ด่านป่าตี ๑ บมีและเมืองนั้นยังมีเตวดาต้น ๑ อยู่รัก

หน้า ๑๐

ชาต่านป่าตีนนั้นอยู่เมนิโคกด่านหนตางป้อก้าบมีและด้วยมีแต่เตวดาต้นนั้นหากเป็นญาติกา ปั่นองแต่จาดิก่อนแห่งชาปinnedตายเตวดาต้นนั้นจึงรำเปิงว่าสนั่นนุกจักหื้อเป็นบุญเป็น คุณอันมาแก่ชาปinned เตวดาต้นนั้นก็จักงัวเกวียนไว้บหื้อไปได้หั้นแล้วป้อก้าตั้งสองปinnedจึง จักันว่าเหตุสนั่นเดเกวียนราบไปนี้จารอยว่าเตวดาอารักอันรักษาต่านป่าตีนบหื้อไปได้เปิง มีจ๊ะแล มาเราจักปริกัมมบูชาเลี้ยงดูเสียก่อน อด ในกาลเมื่อนั้น อันว่ารุกขเตวดาต้นนั้นจึง

มาสำแดงต้นท้อหั้นแล้วจึงกล่าวว่า ดูราปอก้าทั้ง ๒ ปีน้องกุ๊กจิ้งว้แลเกี่ยวนเขือไว้เป็จักหื้อ เป็นบุญเป็นคุณอันยิ่งนักแกยมกัลบัดนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสสัพพัญญุตัญญาณ ๔๙ วันไป สได้ฉันข้าวเตื่อแลต่านตั้งหลายจุงเอาข้าวหื้อเปันต่านแก่พระพุทธเจ้าเตื่อว่าอันเมื่อนั้น ปอก้าเกี่ยวนตั้งหลายได้ย้งนิกาเตวดากล่าวเข้าดั่งอันก็มีโสมนัสจมนยนิตีมานักแก่เขาริบ แด่งข้าววาสะตุก่อนข้าวสะตุยอยด้วยอัน

หน้า ๑๑

กวรแลป่นแล้วก็เอาไปหื้อเปันต่านแก่พระพุทธเจ้าหั้นและ ยามนั้นบาตรพระพุทธเจ้ามหา กรุณาจิงยกขึ้นยังมีอกล้าขวาแล้วบมิเตื่อต้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ จิงเอาบาตร ๔ ลูกมีวันณะ ดั่งเงินมาแต่ทิศทั้ง ๔ มาหื้อแก่พระพุทธเจ้าในขณะบัดนั้นหั้นและ พระพุทธเจ้าก็รับเอาแล้ว ในขณะบัดนั้นหั้นและพระพุทธเจ้าก็รับเอาแล้วพระก็สัจจอธิษฐานหื้อเปันลูกเดียวมีแคม ๔ อันแล พระก็รับเอาข้าวอันนั้นจิมปอก้ามา ๕๐๐ คนนั้นอันมีตะปุตสะแลพลลิกะเปันประธาน ก็มีวันนั้นและ ส่วนว่าปอก้าตั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นเขาก็มีปิตินดีเชิงพระพุทธเจ้าแล้วก็มา เอาสรณคมณฺ์ เชิงพระพุทธเจ้าว่า ปาณูปเต ปุทฺธํ สรณฺ์ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณฺ์ คจฺฉามิ ดังนี้ ตั้งแต่นั้นไปภายหน้าปอก้าตั้ง ๒ ปีน้องลาวเอาสรณคมณฺ์อันเปันอาทิก่อนนั้นก็มีและเขา ราราณาสิล ๕ สีล ๘ เปันอุปาสกแห่งพระพุทธเจ้าก็มีและตั้งนั้นพระพุทธเจ้ามีมหากรุณาจิง ยกขึ้นยังมีอกล้าขวาแล้วลูบ

หน้า ๑๒

หัวแห่งต้นก็ได้พระเกศาธาตุ ๔ เส้นหื้อแก่ตะปุตสะก่อนหั้นและแล้วพระพุทธเจ้าก็เข้าลูบ ถ้วน ๒ ทีเล้าก็ได้เกศาธาตุแถม ๔ เส้นเล้าพระพุทธเจ้าก็หื้อแก่พลลิกะผู้นองเล้าก็มีและใน ขณะยามนั้นอัครจรรยตั้งหลายมีต่นว่าน้ำสมุทรสาครก็เข้าเชือกเยืองตีฟองแผ่นดินก็ไหว ละล่องสนั่นลั่นไปมาเขาสิเนรุราชก็อ่อนน้อมค้อมไปมา เตวดาตั้งหลายก็สาธุการมากนักก็ มีและตั้งนั้นปอก้าตั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นมีตะปุตสะพลลิกะเปันต่นก็จิงให้หัวพระพุทธเจ้าดั่ง เกศาธาตุแห่งพระพุทธเจ้าอันป่งใส่หัวแห่งเขือตั้ง ๒ นี้จักหื้อเปื่อข้าไปปะจู่ไว้ในฐานะตีโตจา เมื่อนั้นพระศาสดาต่นผาเสริฐจิงบังเกิดรำเปิงคูด้วยผญาทิพยแห่งต่นรู้แจ้งแล้วพระจิงกล่าว ว่า วมฺโข ดูราปอก้าตั้ง ๒ ปีน้องฐานะตีโตอันพระเจ้าตั้งหลายอันลวงแล้วแต่ก่อนหากปะจู่ ไว้ตีโตตั้งอันเขือจุงเอาเกศาธาตุแห่งตลาคตไป

หน้า ๑๓

ปะจุไว้ในสถานตั้นเตอะ เมื่อนั้นปอก้าตั้ง ๒ ป็น้องบ่อาจจักรู้สถานตั้นนั้ได้ พระเจ้าจึงกล่าว
 เป่นนัยคาถาว่าตั้นนี้ สิงคุดตโล ปพพโต นาม เกสาธาตุ ชเปนโต อุตตมงคโล ตั้นนี้ว่าดูรา
 ตะปุสะสพัลลิกะอันว่าเกสาธาตุแห่งกุตถาคตั้นเป่นอันประเสริฐยั้งนักดีหลีแลเชื่อจุงเอาไป
 ไว้รื้อป่นาตั้งไว้ในอุโมงค์ค้อยสิกุตตระอันพระเจ้าตั้งหลายหากตั้นไว้นั้นอย่ากลาดเตอะเมื่อ
 นั้นปอก้าตั้งป็น้องก็รับเอาก้าแห่งพระพุทเจ้าด้วยหัวขาคู้ด้วยก้าว่า สารุ ดีดีแลว่าอันว่าแล้ว
 ขากี้ปาเอาหมู่ปอก้าตั้งหลาย ๕๐๐ คนนั้นสะปะหาหน้าเชิงหนตางแลวกี้ขับเกวียนไปก็มิวัน
 นั้นและในกาลเมื่อนั้นพระยาอินตาราชเจ้าฟ้ากั้นรมิตเกวียนเล่ม ๑ กับด้วยผาสาทแก้ว
 หลัง ๑ นำมาตั้งไว้เหนือเกวียนตีพยกี้ตั้งขระอุปแก้วอัน ๑ จักใส่เกสาธาตุนั้นก็เอามาตั้ง
 ไว้ท่ามกลางเกวียนตีพยกี้แล้วพระยาภักส์จจะอธิษฐานเกสาธาตุเข้าอยู่ในขระอุปหั้นตั้งคเสน
 นั้นก็มีและ พระยาอินตากับเตวดา

หน้า ๑๔

มานั้นจึงสักการะบูชาด้วยเครื่องตีพยกี้ตั้งมวลแล้วพระยาอินตาก็ใจริสสุกั้มมเตวบุตรไปชำระ
 กวาดแผ้วหนตางหื้อราบเปียงเรียงงามแลวกี้มีและเมื่อนั้นตะปุสะสพัลลิกะกับตั้งหมู่
 บริวาร ๕๐๐ นั้นอันเตวดาตั้งหลายหากนำเอาไปยั้งธาตุเจ้าด้วยอันเล่นมทรสพไปเสียง ๗ วัน
 ๗ คินแล้วไม้ตั้งหลายอันใบเืองมีดอกมีลูกก็บังเกิดเป่นดอกเป่นลูกมากนักแล ในขณะยาม
 เมื่อบูชาพระเกสาธาตุก็มีและเตวดาพระยาอินตาก็นำปอก้าตั้งหลายไปเสียง ๗ คินแลวกี้ไป
 รอดไปเืองเมืองชตนครแลวกี้ลวดไปเืองท่าสระเปาหั้นและ ในขณะยามนั้นเกวียนอันพระยา
 อินตาราชเจ้าฟ้าจึงมาเนรมิตสระเปาไว้ ๗ เล่ม หื้อแก่ปอก้าตั้งหลายแลวกี้มีและเมื่อนั้น
 ปอก้าตั้งหลายมีตะปุสะสพัลลิกะ เป่นประธานก้จิงเอาผาสาทแก้วกับตั้งขระอุปแก้วอัน
 ใส่เกสาธาตุนั้นไว้ท่ามกลางสระเปาหั้นไว้ก็มิวันนั้นและเมื่อนั้นพระยาเมืองชตนครนั้นจึง
 รำเป็งว่าปอก้าตั้งหลายมาแต่ก่อนนั้นเตียนยอม

หน้า ๑๕

เข้ามารอดมาถึงเมืองกุนีได้ ๖ เดือนจึงรอดตายบัดนี้ได้ยามารอดได้ร่อยว่าเขาได้ของวิเสสมา
 บ่อย่าจ๊ะแลเมื่อนั้นพระยาจิงใจเืองมาตย์ผู้ ๑ ไปรอดปอก้าตั้งหลายฟุงนั้นถามว่าดูราสุต่าน
 มาด้วยเหตุอันใดจากคนใจจิงกล่าววว่าดูราปอก้าตั้ง ๒ พระยาเจ้าไซร้อันเหตุอันมาแห่งสุต่าน
 ตั้งหลายบัดนี้และเมื่อนั้นปอก้าตั้ง ๒ ป็น้องจิงเข้าไปสู่สำนักพระยาหั้นและ ตั้นนั้นพระยาจิง
 ถามว่าอันนี้ดูราปอก้าตั้งหลายสูมารอดเมืองเรานี้อันเจียวอันป่นนักสั่นนี้ได้คุณณเสตอัน

ไดมานั้นจ่าป้อมที่ตั้ง ๒ ปีน้องจึงไหว้พระยาว่า เหวะ ข้าแต่มหाराชเจ้าผู้ข้าตั้งหลายได
นิพพานมาแลคือว่าผู้ข้าตั้ง ๒ ไต่ไหว้สัพปัญญพระพุทเจ้าตั้งหลายเก้าไม้ร่าจาจะตนะพระเจ้า
ก็มีเมตตา กรุณา หือ เกศาธาตุ ๘ เส้น แก่ผู้ข้าตั้ง ๒ จึงมาด้วยต่วนแลปันนักเปืออันแลเมื่อ
นั้นพระยาไต่ยีนกำอันนั้นก็ยินดีมากนักก็หือลากสักการแก่ข้าปี

หน้า ๑๖

น้องมากนักรวันนั้นและตีนั้นพระยาจึงกล่าวทูลราป้อมที่ตั้ง ๒ ปีน้อง กูก็หันยังเกศาธาตุเจ้า
มากนักรแลตีนนั้นป้อมที่ตั้ง ๒ ปีน้อง ก็จึงไปนำเอามาหือพระยาไหว้หันและพระยาอินดีมาก
นักกว่าจักตัดหัวทั้งชะจมหัวปูลาพระเกศาธาตุเจ้าแลตีนนั้นนางเทวีก็ว่าข้าแต่มหाराชเจ้าอย่า
ได้ริบเศต่าก่อนเตอะปายหน้ามหาราชเจ้ายังมีชีวิตยังจักได้ไหว้แลปูลามากนักรกว่านี้และ
อุปัฏฐากพระเกศาธาตุเจ้าจะแล พระยาก็ถอดเอาแต่ชะจมหัวปูลาเกศาธาตุเจ้าก็มีและ
พระยาจึงกล่าวทูลระปูลสแลพัลลิกะของกำสูตั้งมวลนั้นเราก็บิใครได้สังสักอันแล เรา
เต่าก็ได้พระเกศาธาตุเจ้าสิ่งเดียวแลเราก็บิเอาจิมเขือตั้ง ๒ บ่อยาจะแล เมื่อนั้นป้อมที่ตั้ง ๒
ปีน้องจึงกล่าวทูลว่าเผือข้าตั้ง ๒ จักรับกำสัพปัญญพระพุทเจ้าเสียบิได้เมื่อนั้นพระยากล่าวว่า
ตะปูลสพัลลิกะแมนเขือตั้ง ๒ หือก็จัก

หน้า ๑๗

เอาแมนว่าเขือบิหือกูจักเอาอันหันและ พระยาก็ไซพระอุปแก้วนั้นแล้วก็เอากเกศาธาตุไว้ ๒ เส้น
หันและ เมื่อนั้นป้อมที่ตั้ง ๒ ปีน้อง ก็ต่ากือยหน้อยใจมากนักรก็มีและ อะละ ในกาลเมื่อนั้น
ป้อมที่ตั้งหลายก็อ่วยหน้าสะเปาะเชิงสะเปาแล้วเอากันลงหนีไปและ ตะทา ในกาลเมื่อ
พระยาอเชตนครก็ปาวยังคนตั้งหลายในเมืองอเชตนครตั้งมวลแบ่งผาสาทหลัง ๑ ไ่วต่ากลาง
เวียงแล้วก็เล่นมหรสพปูลาพระเกศาธาตุเจ้าก็มีในกาลยามนั้นและ เมื่อดังอันป้อมที่ตั้งหลาย
ก็หนีจากเมืองอเชตนครตีนั้นเสียง ๗ วัน ๗ คินแล้วก็ไปรอดเกาะตี ๑ เกาะตีนนั้นเปันที่อยู่
พระยานาคและ ป้อมที่ตั้ง ๒ ปีน้องจึงเอาบริวาร ๗ ร้อยนำเอาสะเปา ๗ เล่มไปจอดเกาะตีนนั้น
อยู่หันและ ในเมื่อถึงรวยตริยามกลางคินและเตียงคินพระเกศาธาตุเจ้าก็กะต่าปฎิหารีย์
หือรุ่งเรื่องด้วยรัสมีสองแง่มกนักรทั่วทิศตั้งมวลก็มีและ เมื่อนั้นพระยานาคก็ออกมานั่งอยู่เหนือ

หน้า ๑๘

หินเกาะตีนนั้นก็มีกิม่าหันเปันอัศจรรยยังนักพระยานาคก็ร่าเปิงว่านายสะเปาป้อมที่ตั้งนี้ร่อย
มีอันวิเสสบ้อยาจะแลว่าอันแล้วพระยานาคตัวนั้นก็ลวดมาละเพศตนอันเปันนาคนั้นเสีย
แล้วก็มากลับเพศเปันคนผู้ ๑ เข้ามาก็หันยังพระเกศาธาตุเจ้าในสะเปาหันและ พระยานาค

ต้นนั้นลวดลักเอาซึ่งพระเกศาธาตุเจ้า ๒ เส้นแล้วก็เอาหนีไปสู่มืองนาคนั้นและ เต่ายังเหลือ ๔ เส้นแต่พระเกศาธาตุ ๔ เส้นนั้นและ ปุณทิวเส ในวันลุนรุ่งแจ้งแล้วปอก้าทั้ง ๒ ก็กล่าวซึ่งกันว่าสันนั้น นาคราชา ว่าอันพระยานาคตนอยู่เกาะน้ำก็ว่าดีนี่รอยมาลักเอาเกศาธาตุเจ้า เป็มีจ๊ะแล้วอันแล้วเขาก็รีบลวดเอากันหนีจากเกาะตีนนั้นแล้วไปรอดไปเล็งเกาะที่ ๑ จื่อว่า วันซังและ เมื่อนั้นยังมีปอก้าผู้ ๑ มันไปก้าสระเปาแต่ก่อนนั้นสระเปาก็แตกเสียยังเหลือแต่ มันผู้เดียวหันและมันก็ออกอยู่ตีนนั้นหันและหาส่งจักกันปัดต้นนั้นปอก้าสระเปา ๗ เล่มนั้นไป รอดเกาะอันจื่อว่าวันซังก็มีและ

หน้า ๑๙

ต้นนั้นจายผู้นั้นก็หันปอก้าสระเปา ๗ เล่มนั้นมันก็ยินดีมากนักรมันก็ไปขอกันข้าวจิมปอก้าตั้งหลาย อันมาใหม่นั้นหันและมันก็ถามวิดยังปอก้าตั้งหลายยังเอาเครื่องก้านโถมานั้นจจา เมื่อนั้น ปอก้าตั้งหลายมีตะปุตสพลลิกะเป็นประธานกล่าวว่าตุ้ตั้งหลายได้ของวิเสสก็อินพพานเจ้า มาและจายผู้นั้นก็ชวนเขวดคกคหมายรู้ด้วยพะญาแห่งต้นแล้วมันก็ยินดีมากนักรมันก็กล่าวว่ สาธุดีที่อยู่หันและมันก็ลิกเอาผ้าอันมันนุ่งนั้นพะมาณว่าได้ศอก ๑ แล้วมันก็น้อมเข้าไปหวั แห่งมันแล้วก็ปุกายังพระเกศาธาตุเจ้าด้วยหัวด้วยอันเคารพยามากนักรมันนั้นและเมื่อนั้น ปอก้า ๕๐๐ คนนั้นก็สาธุการกับด้วยจายผู้นั้นก็มากนักรและ แม้นว่าเตวดาอินตาพรหมตั้ง หลายก็ดีก็สาธุการมีมากนักรมันนั้นและด้วยเตชผลอันจายผู้นั้นก็ระตาสักการะปุกาด้วย อันเคารพยาแต่นั้นปราสาททิพย์หลัง ๑ ก็เกิดมีแก่จายผู้นั้นก็เดียววันนั้นมันก็ลวดได้สเวย สัมปัตตติพิพมากนักรมันมีและ เมื่อนั้นปอก้า ๕๐๐ คน นั้นก็อว้ยหนาเฉพาะ

หน้า ๒๐

เชิงเมืองธรวูติ อันเป็นอนารถเมืองอุปราจาปนกรแลในเมื่อปอก้าตั้งหลาย ๕๐๐ คนไปรอด เมืองธรวูตินครแล้วเขาก็ยกออกแล้วยังผาสาทแก้วนำมาตั้งไว้เหนือเกาะที่ ๑ และลวดกะต่า สร้างไว้เป็นเจดีย์ทรายหลัง ๑ ทือจาวเมืองตั้งหลายสักการปุกามากนักรเสีย ๗ วัน ๗ คิน แล้วส่วนว่าตะปุตสพลลิกะตั้ง ๒ ป็น้องก็เข้าไปไหว้พระยาอุปรปนกรว่าข้าแต่มหาราชเจ้า ผู้ข้าตั้งหลายได้ไหว้พระสัพพัญญูเจ้าแต่บเก้าไม่รจาจายตพนและผู้ข้าตั้งหลายได้ไหว้ พระสัพพัญญูเจ้าแทบเก้าไม่รจาจายตพนและผู้ข้าตั้งหลายก็ทือต่านเข้านำโภชนอาหารแก่ พระพุทเจ้าแลพระพุทเจ้าก็มีเมตตากรุณาทือยังพระเกศาธาตุเจ้าแก่ผู้ข้าตั้งหลายก็เอา มารอดเมืองอเชตนครพระยาที่เอา ๒ เส้น แลข้ามารอดเกาะที่ ๑ พระยานาคก็มาลักเอา ๒ เส้น บัดนี้ตัวยังเหลือ ๔ เส้น แลผู้ข้าตั้งหลายก็นำมารอดเมืองมหาราชเจ้านี้และ

หน้า ๒๑

เมื่อนั้นพระยาไฉยอินกำปอื่กกล่าวกัอันนั้นพระยาอินติมากนักละพระยาก็หื้อหมายังเสนา
อามาตย์แล พราหมณ์ณปุโหลหิตตั้งหลายแต่งแปงยัวยานสวีกายตั้งหลายประดับแล้ก็หื้อชี่
จุกนัก็หื้อไปก่อนหน้าส่วนต้นพระยาก็หื้อชี่จ้างมั่งกละตัวประเสริฐแล้ก็ไปหั้นและกันว่า
ไปรอดแล้ก็ลวดกะตำ ปักขิม ๓ รอบแล้ก็สักการบูจามากนัก็มีวันนั้นและส่วนว่าพระยาต้น
ประกอบด้วยทสราชธัมมสิบประการนั้นจึงสัจจอิษฐานพระเก้สาธาตุดะโด้วแก้วเจ้าพระหาก
ปลั่งเมตตากฤษณาหื้อผู้ช้ำตั้งหลายมารูปนาตั้งไว้แต่ตั้งอันผู้ช้ำตั้งหลายก็ได้ช้ระอุปแก้ว
พระเก้สาธาตุดะโด้วแก้วผู้ช้ำตั้งหลายได้หั้นยังพระเก้สาธาตุดะโด้ว ๘ เส้นนั้นเตื่อว่าอันแล้
พระก็จึงได้หั้นหั้นและเมื่อพระยาก็จึงหั้นยังพระเก้สาธาตุดะโด้ว ๘ เส้นแต่หั้นและพระยาก็มี
ปีติโสมนัสจึงนจมิยติมากนัก็พระยาก็ว่าจักตัดหัวกับทั้งช้ระจมหัอันประดับด้วยแก้ว

หน้า ๒๒

บูจาพระเก้สาธาตุดะโด้วแล้ตั้งนั้นนางเทวีไฉยอินกำพระยาว่าจักตัดหัวบูจาตั้งอัน นางเทวีก็ห้าม
เสียว่ามหาธาตุดะโด้วยังมีชีวิตก็ยังจักได้อุปัฏฐากรักษาบูจาพระเก้สาธาตุดะโด้วยิ่งกว่านี้และ ตั้งนั้น
พระยาไฉยอินกำนางเทวีห้ามตั้งอัน พระยาก็จึงถอดช้ระจมหับูจาหั้นและเมื่อนั้นพระยา
กล่าวว่าดูราตะปุสสะแล้พลลิกะสูต่านกล่าวว่าพระเก้สาธาตุดะโด้ว ๔ เส้น ว่าอัน บัดนี้ยัง
พร้อมทั้ง ๘ เส้น ดายปอื่กตั้ง ๒ ป็น้องจึงไหว้พระยาว่า เทวะ ช้ำแด่มมหาธาตุดะโด้วสมภาร
มหาธาตุดะโด้วมากนัก็พระเก้สาธาตุดะโด้วจึงมาพร้อมทั้ง ๘ เส้นด้วยเดชบุญมหาธาตุดะโด้วเป็งมี
จะแลพระยาอุลนครนั้นก็ยินติมากนัก็เซ่งตะปุสสะแล้พลลิกะตั้ง ๒ ป็น้องก็จึงปลั่งเมืองเพื่อง ๑
หื้อเป็นรางวัลแก่ช้ำป็น้องแล อะละ ในกำละเมื่อนั้นพระยาอุลนครก็นำเอาพระเก้สาธาตุดะโด้ว
เจ้าด้วยสะปริวารอันมากนัก็มาแต่เมืองธณ

หน้า ๒๓

วตินคร ทราบต่อตัวเถิงเมืองอุปนครด้วยหมู่จุมแห่งต้นก็มีวันนั้นและพระยาก็หื้อคนตั้ง
หลายตีป่าวแก่คนตั้งหลาย ๗ วัน ๗ คิน กล่าววว่า บุคคลผู้ใดยงรู้ดอยสิงคุดตระนะนี้เล่ากร
ประจุไว้ตีใดตี ๑ เตื่อเมื่อนั้นช้ำกล่าววว่า เตื่อช้ำปลั่งกำพระพุทเจ้าแล้ตั้งนั้นปอื่กตั้ง ๒ ก็
เตื่อกร้องให้หา ดอยสิงคุดตระมากนัก็หั้นและในขณะยามนั้นแผ่นดินก็ไหวหวั่นสั่นรอดจุกกล้า
แมนเขาสิเนโรราชก็อ่อนน้อมค้อมไปมาน้ำมหาสมุทรที่สครกที่ที่ฟองมากนัก็แล ตสมิ ขณ
ในขณะยามนั้นหินบัณฑุกัมมพลสีลาบาทอันเป็นอาสนาแห่งอินทราชาเจ้าฟ้าก็สำแดงอัน
กระด้างเซ่งเมื่อนั้นอินทราชาเจ้าฟ้าจึงเล็งดูด้วยทิพจักษุญาณแห่งต้นก็มีหั้นพระยาอุลนคร

กับตั้งตะปูสะพัดลิกะตั้ง ๒ ปีน้อง หาดอยสิงคุดตระปะได้หั้นและพระยาอินตาจิงหื้อได้
 จำเปิงว่าวันนี้อันว่าคดยสิงคุดตระปะนี้เต่ามีกูอีก

หน้า ๒๔

ผู้เดียวนี้และรู้จะแล บุคคลผู้ใดผู้ ๑ โลกนี้หาบได้สักคนจะแลพระยาอินตาจิงหื้อเตวบุตร
 ตันมาเนรมิตเป็นคดยสิงคุดตระหื้อราบเปียงเรียงงามเปดงหน้ากลองจัยไว้หั้นเตื่อในขณะ
 ยามนั้นวิสุกัम्मเตวบุตรก็รับเอากำพระยาอินตาหั้นนั๊กแล้วก็เสด็จลมาหาขาป็น้องอันร้องให้
 อยู่ันั้นแล้วจึงกล่าวว่คราต่านตั้ง ๒ ให้ด้วยเหตุสนันนั้นจา ปอก้าตั้ง ๒ กล่าวว่พระสัพพะัญญ
 หื้อพระเกศาธาตุเจ้า ๘ เส้น แก่เผื่อข้าหื้อเอามาประจุไว้ในคดยสิงคุดตระว่าอันเผื่อข้าตั้ง ๒
 ปีน้องบ่อาจจกรู้ตีได้ลวดเป้นตุ๊กมากนั๊กแลเมื่อนั้นวิสุกัम्मเตวบุตรตันฉลาครู้ด้วยผญาูรู้แจ้ง
 แล้วจึงกล่าวว่ว่าวันพุกยามเจ้าเราหากจักบอกแก่เจ้าตั้ง ๒ จะแลในรวายตรีกล่างคินันั้น
 วิสุกัम्मเตวบุตรก็ไปเนรมิตแต่งเปดงตั้งคดยสิงคุดตระหื้อราบเปียงงามเปดงหน้ากลองจัยันั้น
 ก็มีและ ยามจักไกล่รุ่งตะปูสะพัดผู้ป็นหั้นพราหมณผู้ ๑ ถือเอาดอกบัว ๓ ดวงมาแต่ทิศหน
 วันออกอยู่หั้นและพัลลิกะผู้น้องฝืนว่าได้ลง

หน้า ๒๕

ไปปัดแผ่นดินแล้วตุ้มไว้ด้วยมือทั้ง ๒ แห่งตนอยู่หั้นและเขาก็แก็ก่าฝืนต่อกันผู้น้องแก็กหื้อ
 ผู้ป่ว่าเจ้ากูฝืนหั้นพราหมณ ถือดอกบัวแต่ทิศหนวันออกอยู่หั้นและ พัลลิกะผู้น้องฝืนว่าได้
 ไปปัดแผ่นดินแล้มตุ้มไว้ด้วยมือตั้ง ๒ เจ้ากูจักมีอายุหั้นยืนดงดอกบัวนั้นมิจะแลก็อว่
 พระเกศาธาตุเจ้า ๘ อันราตั้ง ๒ ได้รักษามากนั๊กจะแลผู้ป่หื้อบอนแก่น้องว่าเจ้ากูฝืนได้ลง
 ไปตุ้มแผ่นดินไว้ด้วยมือตั้ง ๒ นั้นด้วยผลกสลกษณุกัम्मอันมิในขันธสันตระแห่งตนเจ้าบาย
 หนานี้จักได้โปรดสัตตโลกตั้งมวลจะแลว่าอันแล้วก็มีและเถิงเมื่อคินมาเตียงแห่งพระอาทิต
 ข้าตั้ง ๒ ปีน้องก็เล็งแลดูก็หั้นคดยสิงคุดตระนั้นด้วยเตชานุกภาพแห่งวิสุกัम्मเตวบุตรแผ่นดิน
 ตันนักรับเปียงเปดงหน้ากลองนั้นและในกำละเมื่อนั้นพัลลิกะผู้น้องจิงกล่าวว่านิมิตรฝืน
 แห่งรานี้แมนนั๊กอันนี้เหมือนดงพระสัพพะัญญเจ้าสังรวานันั้นและก็

หน้า ๒๖

หากแมนเป้นคดยสิงคุดตระแต่จะแล ขาตั้ง ๒ ลวดปูจาฐานะดีมากนั๊กแลตั้งนั้นปอก้าตั้ง ๒
 ปีน้องจิงเมื่อไหวพระยาอุปลปนครว่ เทวะ ข้าแด่มหาราชเจ้าบัดนี้คดยสิงคุดตระเผื่อข้าก็
 หั้นแต่แล้วแลตั้งนั้นพระยาไดยินกำขาป็น้องมากล่าวตั้งอันพระยากัปป่เจือบั้งสักอันหั้นและ
 พระยากล่าวว่คราตะปูสะพัดพัลลิกะงูพลสนพิตเชื้อตั้ง ๒ จักมาเล่นสังขาอัน ๑ ถ่านไฟแดง

เพื่อจักเอามาเล่นสังจายัน ๑ จื่อว่าเจ้าสมณพราหมณ์แลตัวพระยาเสนาอามาตย์ตั้งหลาย
ฝูงนี้เชื่อตั้ง ๒ ปกกรมกล่าววาทัวว่าสักอันเหตุตั้งอันเชื่อตั้ง ๒ เจือพระคุณอันหน้อยตาย
ปกครองมาเล่นทุกสังสักอันพระยาที่ตีว่ามากนักรู้และเมื่อนั้นปอก้าตั้ง ๒ กล่าววาท่าเผื่อข้า
ตั้ง ๒ มีแต่ียงแต่และจึงให้วสมภารมหาราชเจ้าแลเมื่อนั้นพระยาจึงใ้อามาตย์ ๒ คนไปเลี้ยง
แลดูแต่เห็นและคนพระยาที่รับเอากำอาชญาแล้วก็ไปเสียบเล็งคูก็เห็นมีสภาวะตั้งขาป็น้อง
กล่าวจื่ออันเห็นและ

หน้า ๒๗

อามาตย์กล่าวเชิงกันวราฐานะตั้นเปันอันราบเปียงเจียงคานยังนักรแลกรตั้งศาสนาประจู้ไว้
ยังพระเกศาธาตุพระพุทเจ้าแต่และเข้าก็มีปีติเชิงสัฎฐานตั้นนมานักเขาจึงจำกันวราสันนี้เรา
ตั้งหลายจาติวาเปันคนใจีต้าวพระยานี้ตองเตียรยอมได้รวางวันทุกเมื่อและพระยาเจ้าหล้าง
ปังป็นแก่เราบออย่าจ๊ะแลเขาก็ลวดเอาผ้าสะไบผิน ๑ ออกมาปูจาต้อันประเสริฐนักรแล้วก็
พาทนาว่าด้วยบุญอันข้าตั้งหลายได้เอาผ้าสะไบปูจาสถานตั้นขออย่าหื้อผู้ข้าได้เปันคนตูกข์
ไร้เชิญใจีสักจาติเตอะขอหื้อปีแ้วน้องแ้วมิตรสหายแ้วมามากนักรเตอะว่าข้าก็คินเมื่อไหว้
พระยาว่าข้าแ้วมหาราชเจ้าอันวราสถานตั้นตอยสังคุดตระนักรมีเปันตั้งขาป็น้องมากล่าวนักรแต่
และเห็นและพระยาได้ยินก่าคนใจีตั้นมากล่าวมีแต่ตั้งอันพระยาที่ยินตั้นมากนักรจึงหื้อบ้านอัน
ใหญ่ ๑ มีสร้อยไรและปีละ ๕ แสนหื้อเปัน ของรางวัลแก่คนตั้งหลายฝูงนี้ก็มีและพระยาที่
หื้อป่าวเจิญคนตั้งหลายห่างจ้างมิงคตตัวประ

หน้า ๒๘

เสริฐมาแล้วก็ไปด้วยยสบริวารมากนักรก็ไปต้อันประเสริฐแต่ พระยาที่ลงจากคอจ้างแห่ง
ตันแล้วก็กล่าวสักการะปูจาประทักษิณ ๓ รอบแล้วก็อยู่เสียบแลดูก็กวรังต้อจจรยยังนักร
แม้นวาคนตั้งหลายแสน ๑ แแบ่งก็ตีก็ปงามปานดั่งนี้ดีหลีแลพระยาที่ถอดพระโจอมหัวแห่งตัน
อันประดับด้วยยอดป็น ๑ ก็ลวดปูจาสถานต้อันประเสริฐยังนักรก็มีและแม้นคนตั้งหลายก็ปู
จาบเหลือสักคนก็มีเมื่อนั้นพระยาจึงใจีคนไปเอาตะปุสะพัลลิกะตั้ง ๒ ป็น้องมาเห็นและเมื่อ
นั้นพระยาจึงจำกับด้วยตะปุสะพัลลิกะ ดุราเชื่อตั้ง ๒ ป็น้องเกศาธาตุพระพุทเจ้านี้เล่าก็
ฐปนประจู้ไว้สถานตั้นบจาเมื่อนั้นขาป็น้องให้วพระยาว่าข้าแ้วมหาราชเจ้าจูงยังอยู่หน้อย
๑ ก่อนเตอะพระพุทเจ้าสั่งเผื่อข้าตั้ง ๒ มาว่าสันฐานตั้นใดพระเจ้าตั้งหลายอันนิพพานไป
แล้วเมื่อก่อนยอมไว้ธาตุตั้นเดียวกันและบัดนี้หาตั้นยังปได้เตื่อผู้ข้าแลพระยาได้ยินก่าขาป็น้อง
กล่าวสันนี้แล้วพระยาที่ใจีไปเอาคนผู้มีอายุกว่าคนตั้งหลายมาเห็นและพระยากล่าววาทูรา
ผู้จายต่านมีอายุยืนนักรต่าน

ก็ให้พระยาอินทว่าเตวะข้าแต่มหาราชเจ้าผู้ข้าตั้งหลายก็ยังรู้จุดันดีหลีแลผู้ข้าก็ได้ประจุไว้ในตั้นและเตวบุตรตั้น ๑ รู้พระเจ้ากุกสันธะแลเตวบุตรตั้น ๑ รู้พระเจ้าโกณคมนะแล เตวบุตรตั้น ๑ รู้พระเจ้กัสสะปะแลเตวบุตรตั้น ๑ รู้พระเจ้โคตมะเจ้านั้นเมื่อหื้อพระเก้สา

หน้า ๓๒

ธาตุเจ้าแก่ตะปุสะพลลิกะแลเตวบุตรตั้น ๑ รู้พระเจ้เมตไต่ยตั้นจักลงมาปายหน้าันตั้นจักไว้ธาตุหน้าผากมารูบนาประจุไว้ในตอยสิงคุดตระตั้นและผู้ข้าตั้งหลายยังจักได้อุปัฎฐการักษา ตราบต่อตัวเสี่ยงกับอันนี้และเมื่อนั้นยังมีเตวบุตรตั้น ๑ จื่อว่าโลหะโลมากลางหมู่เตวดาตั้งหลายกล่าวว่าธาตุพระเจ้ในสถานตีปายหน้าจักได้ก่อแก้วม ๓ ตี จ๊ะแล ข้าก็จักรักษาธาตุพระเจ้ตีสหลีบัพพะอันแล เมื่อพระยาอันไต่ยอินเตวบุตร ๔ ตันนั้นมากล่าวก็มีกำยินตีมากนักก็มีวันนั้นและในกำละเมื่อนั้นเตวบุตร ๔ ตันนั้นจึงถือเอาเสียมชุดลงเล็ก ๕๐ คอก จึงหันโขงอุโมงค์ลายเปียงรามถึงกอนดินแลอิฐ ๓ กอนนั้นหันและหนาศอก ๑ กว้างไต่ ๔ ศอก รองกอน ๑ ปกบนไ่วโน ๔ ด้านนั้นและกอนทั้งมวลมี ๖ ปองแลในกำलयมนั้นตัวพระยาตั้งมวลก็เอาเข้าของเงินค่าแก้วแหวน ๗ ประการใส่ไ่วปิ่นแก้ว ๔ แห่งและกลางไ่วจักขุธอันแปงแล้วจึงเอาผาสาทแก้ว

หน้า ๓๓

กับตั้งโขงแก้วอันใส่ธาตุนั้นไ่วเหนือแต่นแก้วพระยาอินตาก็เนรมิตรูปตั้นกับเตวดา ๕๐๐ ตันกำตุ้มตั้นผาสาทพระเก้สาธาตุกับตั้งรูปพระยาอุปลนครแลรูปเตวบุตรเตวดาตั้งมวลมากนักแลพระยาพรหมกับเตวบุตรเตวดาแลพระยาอุปลนครแลตะปุสะพลลิกะว่าเราตั้งหลายจักเอาน้ำโนมตสระอันหาจอกหาแหนบไต่แลสายลายบไต่เอามาสรงกับตีจักเอาน้ำแม่ใหญ่ตั้ง ๕ มาสรงกับตีบประเสริฐจักเอาน้ำสระใหญ่ตั้ง ๗ นั้นมาสรงกับประเสริฐเหตุพระเจ้บหื้ออนุญาต อันว่าพระเก้สาธาตุเจ้านั้นหากประเสริฐยิ่งกว่าน้ำทั้งหลายฝูงนี้และเมื่อนั้นพระยาอินก็เนรมิตน้ำอัน ๑ ไ่วลุ่มน้ำอันนั้นเกล้า บ่แต่แต่นั้นพระยาอินก็เนรมิตสระยาขันไ่วลุ่มน้ำ บ่แต่แต่นั้นเกล้าสระและอันมีน้ำหื้อแก้ว ๗ ลูก เมื่อนั้นเตวดาอินตาทพรหมตั้งหลายก็จึงไปเอามาสรงหุดพระเก้สาธาตุเจ้ก็มีโน

หน้า ๓๔

กำलयมนั้นและพระเก้สาธาตุเจ้ก็กระทำปฏิหาริย์ขึ้นสูบั้นประตูอากาศผะมาณ ๗ เจนตั้นตาลแล้วก็ลงมา เป็นพระพุทเจ้รูป ๔ ตันอยู่ตีสระตั้ง ๔ ด้านแลก็เป้นรัสมิ่ฟุ้งขึ้นถึงพรหม

โลกปุ่ณก็มีและรัศมีก็แผ่ไปเลึงขอบจักรวาลปายไปได้ก็แผ่ไปเลึง อวิจิจู๋ก้าจุ๋ปายและสัตว์ตั้งหลายอยู่ในนรกแลเขตตั้งหลายก็หั้นกันเสี้ยงก็มีในกาลยามนั้นและแม่นว่าคนต่ำบอดหูหนวกก็ตีก็แจ้งใส่องหันเสี้ยงแลหูก็แจ้งคนเป็นเปี้ยหลังหักก็ตีก็เกิดเป็นคนตีเสี้ยงด้วยเตจ๊ะแห่งพระเกศาธาตุแห่งพระพุทธเจ้าอันฐปนาตั้งไว้ยังคอยสิงคุดตระนั้นก็มีและยามนั้นอัถจรรย์ตั้งหลายก็เกิดมีมากนั๊กเป็นต้นว่าแผ่นดินไหวหวั่นสนั่นก้องร้องไปมาจุ๋ก้าจุ๋ปาย แม่น้ำมหาสมุทรสาครก็ชำเขือกเยือกตีซฟองนองมากนั๊กเขาสีเนโรราชปัพพตาอันเป็นพระยาแก้ดอยตั้งหลายก็อ่อนน้อมก็อมไปมาท่าฝนชลธาราก็ไหลหลั่งถึงตกลงมาปู

หน้า ๓๕

จาธาตุพระพุทเจ้ามากก็มีในกาลยามนั้นและแม่นว่าไม้ตั้งหลายอันบิ่ใจ่กาลเมื่อเป็นดอกเป็นลูกก็เกิดมาเป็นดอกเป็นลูกมากนั๊กบูชาพระเกศาธาตุเจ้ามากนั๊กและเหตุว่าพระเจ้าโคตมะเรานี้ยามเมื่อเป็นโพธิสัตว์ได้หื้อตานหาพะมาณปได้มียามในหื้อตานยามนั้นและดอกบัวอันมากกว่าแสนก็เกิดมีมาบูชาธาตุเจ้ามากนั๊กยามนั้นและในกาลนั้นนางฟ้าตั้งหลายหมายมีต้นว่าเมียพระยาอินเป็นเก้านางสุจาดาได้มาบูชาธาตุเจ้าด้วยขระจุมห้วก้านางสุธัมมาได้บูชาธาตุเจ้าด้วยกุนทลแก้วแลแหวนกับผ้าเอกแลนางสุจิตตาได้บูชาธาตุพระพุทเจ้าด้วยเครื่องประหมอาภรณ์อันประดับแล้วด้วยแก้วแลนางสุนินทาได้บูชาธาตุพระเจ้ากุนทลแก้วกับสร้อยสังวาลย์และตะปัสสะพัลลิกะตั้ง ๒ ป็น้องก็ผาพนาเป็นพระเจ้าแม่นว่าพระยาอุปลป็นคร

หน้า ๓๖

ก็ ผาพนาเป็นพระเจ้าในกาลอันจักมาปายหน้านี้ก็มีและเตวบุดรเตวดาอินตาพรหมตั้งหลายก็สักการบูชายังพระเกศาธาตุพระเจ้ามากนั๊กบอจจักคณนาสังขยาได้ก็มีในกาลเมื่อนั้นและธาตุพระเจ้าทั้งมวลอันมีในเมืองเรานี้และเมืองนาคตั้งมวลจักเสมอตั้งคอยสิงคุดตระเจ้าก็มีและเมื่อนั้นพระเกศาธาตุเจ้าตั้ง ๘ เส้นก็เสด็จลงมาตั้งอยู่เหนือผากแห่งข่าป็น้องก็อว่าตะปัสสะพัลลิกะหื้อปรากฏแก่คนแลเตวดาอินตาพรหมตั้งมวลก็มีในยามนั้นและรัศมีธาตุพระพุทเจ้ามีวันณะงามเป็นดังแก้วพัลลิกะนั้นและขาตั้ง ๒ ก็ยินดีมากนั๊กแลเมื่อจักเอาธาตุใส่โขนแก้วอุบาสกตั้งหลายอันรักษาธาตุพระพุทเจ้านั้นกล่าวว่่าเผือข่าก็ได้ทุนสานไว้เหนือหัวแห่งเผือข่าแล้วข่าก็ตีอกร้องให้มากนั๊กวันนั้นและจักฐปนาเกศาธาตุพระพุทเจ้า

หน้า ๓๗

เมื่อนั้นเมื่อนั้นวันพุทธานุยังขึ้นและเมื่อนั้นพระยาอินท์เอาคำมาพอกเป็นแต่ตั้งมวลปาย หลังบนอุโมงค์ ๑ นั้นพระยาอินท์แบ่งเจดีย์หลัง ๑ สูงได้ ๑๔ ศอกตั้งไว้เหนืออุโมงค์นั้นแล้ว ก็บูชาเวดไปด้วยแก้วแลนาคเงินค่าตั้งมวลและชั้นนอกนั้นแล้วด้วยดินและอิฐตั้งมวลแลชั้นในสิ่งคุดตระนั้นและ อะถะ ในกาลนั้นอินตาทิราชเจ้าฟ้าต้นเป็นเจ้าแก้วเวดดาตั้งสวรรคค์ ชั้นฟ้าและพรหมตั้งหลายพระยาอุปราชและตะปุสสะพัลลิกะและคนตั้งหลายอันมากนัก บอจจักคนนาสังขยาอ่านนับได้ก็เล่นมโหรีสพเสียง ๗ วัน ๗ คืน สงเสพยังพระเกศาธาตุ เจ้าอันฐูปมาตั้งไว้ตราบต่อตัวเถิงศรีพระอริยเมตต์โดยต้นจักลงมาปายหน้ามากนักก็มีและ ตันนั้นพระยาอินท์ถามเตวบุตรตันมีอายุยืนนั้นว่าดูราเตวบุตรเหตุใดแลเจ้ามารู้แจ้งนั้นจาเตวบุตร ตันนั้นกล่าวว่าปางเมื่อพระเจ้ากฤษณะเกิดมาซำก็ได้เป็นยักษ์ตัว ๑ แลซำ

หน้า ๓๘

กินจางเสียงวันตัวจึงอิมแลยังมีวัน ๑ ซำหากันสงบได้ผู้ซำก็มาหั้นพระพุทเจ้าจรเดินบิณฑบาต ซำก็ไล่เอาว่าจักกินกับได้กินและเมื่อนั้นพระพุทเจ้าก็ยืนอยู่ซำก็เล่นรสนิสไปมากก็เป็นอัน อิดหิวมากนักบอจจักเอาได้หั้นและเมื่อนั้นพระพุทเจ้าต้นนั้นก็ร้องว่าดูราตันผู้ร้ายมึงบ่ รู้จักกูหรือว่าอันซำก็ลวดสลบอยู่และพระพุทเจ้าจึงกล่าวว่าคุณซำใส่ทัมทักมมอันใหญ่แก่ มึงแล ผู้ซำก็ว่าทัมทักมมอันหนักตั้งรือจาว่าอันพระเจ้ากล่าวว่าคุณซำก็หือมึงรักษาสีล ๕ トラบ ต่อเตออันมีจิตเตอะว่าอันผู้ซำก็ว่ารักษาบ่ได้แลพระเจ้าจึงกล่าวว่าผิอันมึงจุงรักษา ๗ ปีเตอะ ผู้ซำก็ว่าบ่ได้แลผิอันมึงจุงรักษาบ่ ๑ เตอะผู้ซำก็ว่าบ่ได้ผิอันมึงจุงรักษา ๗ เดือนเตอะผู้ซำก็ ว่าบ่ได้ผิอันมึงจุงรักษาเดือน ๑ เตอะซำก็ว่ารักษาบ่ได้ตันนั้นพระสัพพัญญู

หน้า ๓๙

เจ้ามีมหากรุณาว่าผิอันมึงจุงรักษา ๗ วันอย่าคลาดเตอะผู้ซำจึงรับเอาปฏิญาณขานกำ พระพุทเจ้าว่าสาธุๆและผู้ซำก็ได้รักษาสีล ๗ วันหั้นและตันนั้นเขี้ยวผู้ซำพ้นออกจากปาก นั้นลวดหล่อนเสียและพระพุทเจ้ากฤษณะก็มีเมตตากฤษณะหืออัมมชรอกหน่วย ๑ แก่ซำก็ รับเอาประจุไว้ตันนี้และฐานะตันนี้ซำรับเอาสีลนั้นจือว่าพรหมแลภาษาไทยเราว่าพระเจ้าโผด ยักษ์สี่มาต่อเตอากาลบัดนี้และตีซำรับเอาอัมมชรอกนั้นจือว่าคหวาอันกำไทยเราว่าตียักษ์ กุหิวเข้าเอานันและพระพุทเจ้าเทศนาว่าตันนี้ถัดประตุป่าไม้หิมปานต์เป็นตีเป็งแกสัตัว ตั้งหลายตราบต่อกาลบัดนี้และอันว่าคยสิงคุดตระนั้นมีติสะและเวดล้อมอยู่แลยังมีเมือง อันอยู่ติสะ ๔ ด้าน ก็อว่าอันได้จา หิดด้วยมีแต่และปายหิสะคยสิงคุดตระกล้าวันออกนั้นได้ จือว่ารัมมนครปายหิสะวันตกคยสิงคุดตระนั้นได้จือว่าธณูตี

หน้า ๔๐

นครและทิสहनได้สิงคุดตระนั้นจื่อว่าธฤตินครและทิสहनเหนือนั้นได้จื่อว่าอุปลนคร และยังมีแม่น้ำ ๔ อันตั้งอยู่ที่ทะเลแม่น้ำ ๑ จื่อว่าจตุร ๑ แลแม่น้ำ ๑ ตั้งอยู่หนวันออก นั้นจื่อว่านิโตนตีแลแม่น้ำ ๑ ตั้งอยู่หนไตนั้นจื่อว่าสิธฤนตีแลแม่น้ำ ๑ ตั้งอยู่หนวันตกนั้น จื่อว่าสุณนาตีแลแม่น้ำ ๑ ตั้งอยู่หนเหนือมีจื่อ ๔ ประการจักสำแดงทื่อปรากฏทั้ง ๗ ประการนั้นอันใดจากบุคคลผู้มีปัญญาเป็งรู้ตั้งนี้เตอะอันว่าหิตกุมมั้นจื่อ ๑ แลสัตว์ทมมมีนั้น จื่อว่าธฤตินั้นจื่อแลสิหทานั้นจื่อ ๑ แลสิงคุดตระนั้นจื่อ ๑ แลผู้ोजनाปุจฉาว่าเหตุได้แล วาติหุมมานั้นจาแก้วว่าแต่และตั้งนั้นเป้นประตุปาหิมปานต์อันมารอดตั้งนั้นและได้จื่อว่า ตีหุมม เปื่ออันและเหตุใด ๑ ได้จื่อว่าสัตว์ทมมมีนั้นจาแก้วแผ่นดินนี้ ๗ จำพวกก็ว่า ดาน ๑ ขาวดาน ๑ แดงคารทรดาน ๑ ตั้งกำนันดาน ๑ หอมอัน

หน้า ๔๑

๑ สัมคมีตั้งนี้และจึงได้จื่อว่ากุมมีเปื่อนั้นและเมื่อนั้นพระยาอินทร์ก็ถามเตวบุตรตนอยู่ป่า ไม้ปิ่นนั้นเล่าเตวบุตรตนนั้นจึงกล่าวว่าข้าแต่มหाराชเป็นเจ้าผู้ข้าได้เกิดเป้นยักษ์ตัว ๑ ปาง เมื่อพระพุทเจ้าตนจื่อว่าโกนาคมนะเมื่อนั้นข้าเป้นยักษ์ไปจรเดินหากินไ้จั่วจบพระเจ้าที่ จ่อมดอยอัน ๑ ผู้ข้าก็เฝ้าจักเอาเป้นอาหารแห่งข้าแต่เมื่อนั้นพระพุทเจ้าตนนั้นไปขึ้นอยู่ จ่อมดอยตี ๑ แลก็ยังมีอยู่หั้นและพระเจ้าหั้นข้าก็กล่าวว่ามิงบรู้อัจุกุหรือว่าอันผู้ข้าก็ว่าจัก ย้ายตีนเข้าไปได้เป้นอันอดหิวมากนักษั้นและตั้งนั้นพระโกนาคมนะเจ้าจึงจักรำร้องถามว่า มิงบรู้อัจุกุหรือว่าอันผู้ข้าก็ลวดยานกัวมานักพอเสนชนลุกหั้นและพระพุทเจ้าตนนั้นก็ลวดมา สั่งสอนข้าแล้วจึงมีเมตตากรุณาผู้ข้าที่รักษาสิล ๕ อยู่ไ้จั่ว หั้นและตั้งนั้นเขี้ยวผู้ข้าอันเป้นยักษ์ นั้นก็ลวดหล่อนตกเสียเสียงแล้วผู้ข้าก็ลวดอิงดอยอันนั้นอยู่หั้นและดอยอันนั้นก็ได้จื่อว่าดอย อิงกำตราบต่อตัวในกาลบัดนี้และดอยอันพระพุทเจ้าอยู่นั้นจื่อว่า

หน้า ๔๒

วิวาโขปรากฏมาตราบต่อตัวมาในกาลบัดนี้และพระเจ้าโกนาคมนะลวดทื่อไม้ดาวเล่ม ๑ แก่ข้าและผู้ข้าก็รับเอาด้วยหวัแห่งข้าแล้วก็ปะจุไว้ในตีนนี้และพระยาอินทร์ถามเตวบุตรตนจื่อ ว่าโลหินอันอยู่ป่าไม้สัสมุก็สันเดียวนั้นเล่าเตวบุตรตนนั้นไหวพระยาอินว่าทเวข้าแต่มหา ราชเป็นเจ้าในกาลเมื่อพระพุทเจ้ากัสสะปะเกิดมาเป้นพระโผตสัตตโลกวันนั้นผู้ข้าก็ได้เป้น ยักษ์ตัว ๑ พระพุทเจ้ากัสสะปะก็เตียวมาสั่งสอนข้าไ้จั่วเปื่อว่าบ่หื้อฆ่าสัตว์ตัวมีจิตกั้นหั้น และข้าก็รับเอากำสอนพระพุทเจ้าก็เอากำพระพุทเจ้าตนนั้นข้าก็รับเอาด้วยหวัแห่งข้าสิ่งเดียว

และพระเจ้ากัศสปะตนนั้นก็มิกล้าเมตตาแล้วหนีไป ๑ ก็มีและผู้ซำก็รับเอามาปะจุไว้ในฐานะที่นี้โดยสังคตระที่นี้เมื่อนั้นพระยาอินตาแลเตวดา

หน้า ๔๓

ตั้งหลายพรหมตั้งหลายได้อินกำเตวบุตรตน ๑ มาสำแดงพระเจ้าอันสว่างแล้วมาท้อแจ้แก่คนแลเตวดาตั้งหลายสัพพมาตราบต่อตัวกำบัดนี้และ ต้นจักกิตตนาอย่างทีละตั้งหลาย ๕ แห่งนั้นนักปราชญ์เจ้าผู้มีปัญญาเบิ่งรู้ตั้งนี้เตอะอันว่าสัตตกมุมนั้นแผ่นดินที่นี้มีดิน ๗ จำพวกก็ว่าขาวจำพวก ๑ เหลืองจำพวก ๑ แดงจำพวก ๑ ส้มจำพวก ๑ หอมจำพวก ๑ เป็นตั้งกำจิงว่าสัตตกมุมนี้อันและอันว่าธัญดินขเมืองอันนั้นเตียนยอมสมฤทธิ์ด้วยข้าวเปลือกข้าวสารแก้วแหวนเงินคำเสื่อผ้าเครื่องบวรโคคนมากนักแลประกอบไปด้วยตานสีลจิงได้จื่อธัญวดีเปืออันและเหตุใดได้จื่อว่าโปกขรวตินั้นจาแต่และที่นั้นมีทีละตั้งหลาย ๔ อันแหวอยู่ประคุดตั้งพวงดอกไม้อันหากน้อมมาด้วยต้นแล้วบานงามเมื่อเตียงวันนั้นและเหตุตั้งอันได้จื่อว่าโปกขรวดีเตืออันและตั้งรือได้จื่อว่าสีหจาแต่และที่นี้มีลักษณะเป็นตั้งหนังรา

หน้า ๔๔

ขสีห์นั้นและจิงได้จื่อว่าสีหจาเตืออันแลเหตุตั้งรือแล้วตอยสังคตระนั้นจาแต่และปางเมื่อพระพุทเจ้าตนจื่อว่ากฤษณะเป็นพระโผดสัตตโลกวันนั้นยังมีจักเขบตัว ๑ ใหญ่หนักมันกินจางเสียงวันตัวมันกินแล้วมันก็ก้าบเองาจางอันนั้นมากองไว้ที่ ๑ ที่เตียวกันตั้งมวลจิงได้จื่อว่าตอยสังคตระเตืออันแล อะละ ในกาลนั้นยังมีพระยาตน ๑ ก็เสวยราชสัมปตตีในเมืองพาราณสีก็บังเกิดพยาธิเจ็บหัวมากนักก็มีและมันหมอกุมมาราแพทย์ตั้งหลายมาเอาเต่าได้เกิดก็บ่หายหันและยังมีอมตย์ผู้ ๑ จิงไหว้พระย่าวามหาราชเจ้าจุงเอาข้าวตอกดอกไม้ บูชาเตวดาแลขอเอาพรเตอะ เมื่อนั้นพระยาพลิก้มบูจาดำมกำอามตย์จูประการแต่และในคืนนั้นและรุ่ง พระยาก็ฝันเห็นเตวดามากกล่าวว่สันนิษมาราชจุงหื้อคนตั้งหลายเอาสะเปาเล่ม ๑ มา ด้วยดวนแลบันนักเตอะแล้วจุงเอาแก่นจันแดงใส่หื้อต่อตามตั้ง ๗ เล่มนั้นแล้ววันได้อันประกอบด้วยนักขัตฤกษ์ดีแล้วเอาสะเปาไปเตอะหากจักหันยง

หน้า ๔๕

เจ้ารสีตน ๑ อยู่ตอยสังคตระพันและเจ้ารสีตนนั้นหากบอกแก่มหาราชบ่อย่าจ๊ะแลที่นั้นพระยาพาราณสีหากจกรู้แจ้งจูประการจ๊ะแลหื้อคนตั้งหลายบ่าวเป็นตั้งหลายแต่งด้วยบันแล้วก็เอาแก่นจันแดงใส่สะเปาหื้อต่อตั้ง ๗ เล่มนั้นแล้ววันขอบนักขัตฤกษ์บรมลแล้วพระยาก็เอาสะเปาแลบริวารแห่งตนไปสุ่ทำสะเปาแล้วก็ออกจากเมืองไปวันนั้นและบันาน

แต่ใตพระยาก็ไปเถียงคอยสังคตระอันเจ้ารสืออยู่นั้นแต่หันและกันรอดจอดแล้วพระยาก็หือคนตั้งหลายเอาแก่นจันออกจากสะเปาแล้วพระยาก็เข้าไปสู่สำนักเจ้าแล้วก็ให้หัวเจ้ารสือแล้วก็นั่งอยู่ตักกรแค้นก็มีและเมื่อนั้นเจ้ารสือหันพระยาก็รู้จักแจ่งนักจึงกล่าววามหาราชดูรามหาราชขมาตีนักแลมหาราชเป็นครูแก่เราดีหลีตายเมื่อนั้นพระยาไดยินเจ้ารสือกล่าวดั่งอันพระยาจึงถามเจ้ารสือว่าเหตุใดแลเจ้ากู

หน้า ๔๖

แลรู้ว่าข้าเป็นครูแก่เจ้ากูนั้นจาตั้นนั้นเจ้ารสือจึงกล่าวว่าดูรามหาราชในอดีตอันลวงข้ามพันไปเสี่ยจกรานานนักวันนั้นยังมีเจ้ารสือตั้งหลาย ๓๓ ต้นก็ปากันไปสร้างสมณธัมม์กับด้วยกันอยู่ฐานะตั้นวันนั้นล่าเจ้ารสือ ๓๓ ต้นนั้น มหาราชได้เป็นใหญ่กว่าเจ้ารสือตั้งหลายหันและในกาลเมื่อนั้นพยาธิอัน ๑ ก็เกิดมีแก่มหาราชมากนักเหตุเป็นตัวพระยาแต่ก่อนและมวลข้าวของสัมปัตตเสี่ยแล้วมาบวชเป็นรสีเหตุดั่งอันต่ายปัดได้เมื่อเกิดในพรหมโลกก็เหตุเปือโลกธัมม์อันกัตตริกยินดีในราชสัมปัตตเป็นดั่งรือก็เอนดั่งผีตายไหลก้างน้ำนั้นมันก็แล่นไปนำลงขึ้นมาเหนือมันก็แล่นไปแลเหตุว่าโลกธัมม์ตัวนั้นมันเอามหาราชไว้บื้อให้เกิดในพรหมโลกเปืออันและพระยาไดยินกำเจ้ารสือกล่าวดั่งอันก็ลวดยินดีกับด้วยเจ้ารสือมากนักก็มีและพระยาจึงกล่าวเจ้ารสือว่าสนัน ภันเต ข้า

หน้า ๔๗

แต่พระรสีเลยเป็นเจ้าผู้ข้าเข้ามาสู่สำนักรสือเจ้านี้ก็เหตุพยาธิเจ็บหัวแห่งข้านี้เป็นทุกขเวทนา มากนักผู้ข้าก็ถามคนตั้งหลายว่าผู้ใดผู้ ๑ แลจกรู้ว่ายากก็หาบได้สักคนดีหลีแลผู้ข้าก็จึงมาพลิกมัมปูจาเวตดาตั้งหลายเวตดาจึงมาบอกแก่ข้าแล้วสนันนี้มิว่าพระยาใคร่หายพยาธิอันเจ็บหัวแต่หือหาสะเปา ๗ เล่มแล้วแก่นจันใส่หือเต็มตั้ง ๗ เล่มแล้วจึงเอาไปไว้จิมเจ้ารสืออันอันอยู่ตอยสังคตระปุณเตอะว่าสนันนี้ดีหลีข้าก็เข้ามาและบัดนี้ผู้ข้าก็จึงมาไหวเจ้ากูเปืออันแลเมื่อนั้นเจ้ารสือไดยินพระยาหากมากกล่าวแก่ต้นดั่งอันเจ้ารสือก็จึงบอกแก่พระยาว่าดูรามหาราชมิเป็นสนันนั้นแต่มีหาราชจึงฝนแก่นจันอันนั้นใส่เตอะหากจักหายจะแลตั้นนั้นพระยาไดยินกำเจ้ารสือหากกล่าวแก่ต้นสนันนั้นพระยาก็เอามาฝนใส่หัว

หน้า ๔๘

แห่งตัวแต่นั้นและตั้นนั้นพยาธิอันเจ็บหัวนั้นก็หายไปเสี่ยก็มีวันนั้นและส่วนว่าพระยาก็อยู่กับด้วยเจ้ารสือในสถานตั้นนั้นเสี่ย ๒ วัน ๓ วัน ก็หายพยาธิอันเจ็บหัวนั้นก็อยู่ส่วสดีแก่ต้นจิมะการแล้วพระยาจึงคินใส่ใส่สนันนั้นกูจักไปเสี่ยเสี่ยดูตอยสังคตระตั้นนั้นเตอะว่าอันแล้ว

ก็จึงเอาบริวารแห่งตนไปเลียบเลียงแผ่แผ่ดูตอยสิ่งคุดตระนั้นจู่แห่งจู่ที่แต่และหันและเมื่อนั้น พระยาภิเษกไปหน้าจางอันจักเข็บหากเอามากองไว้ในฐานะดีเดียวกันมีสงสถานเป็นตั้งตอย นั้นและพระยาภิเษกเป่งว่าจางอันนี้ป้อยมากองกันอยู่สันนี้หาเจ้าผู้เฝ้าแหนรักษาไปได้ใน ป่าตีนั้นและก็หากหลายเป็นของกูจะแลพระยาภิเษกหือบ่าวเป็นตั้งหลายเก็บเอาไปใส่สระเปา แห่งตนนั้นเสียงค้ำบ่เหลือสักอันหันและพระยาภิเษกไหวเจ้ารสีแล้วส่งอำลาเจ้ารสีจุฬะการ แล้วก็ลงสู่ตาสระเปา

หน้า ๔๙

กับด้วยบริวารแห่งตนก็มีวันนั้นและ อะละ ในกาลนั้นจักเข็บตัวนั้นมันไปหากินดีใกล้นั้นมัน ก็คืนมาหาที่อยู่แห่งมันแล้วก็กับหน้าจางสักเล่มมันจึงกล่าวว่าเหตุสันโดงจางกูนี้ป้อยหาย ไปนี้จางจักเข็บตัวนั้นมันก็แล่นขึ้นสู่จอมตอยที่สูงด้วยกำลังแห่งมันสันบับนั้นก็เล็งดูทิศะ ตั้งมวลก็หันหมู่พระยารารานสีอันชีสะเปาอยู่ตากลางน้ำสมุทรหันและมันก็ใสใจว่าจื่อว่า จาวสระเปาหมู่เหล่านี้ล่ากเองจางแห่งกูนี้เป็งมีจะและว่าอันแล้วมันก็ เกียดมากนั กก็ลงจากจอมตอยแล้วก็ลงน้ำสมุทรบันนิกด้วยกำลังแห่งมันอันเกียดมากนัน้ำสมุทรที่ต้อฟอง พุ่มเพือกอกเอือกไปมาดังไปด้วยเสียงอันพรีดสะเปิง

หน้า ๕๐

กัวมักนัก็มีวันนั้นและเมื่อนั้นหมู่บริวารแห่งพระยารารานสีหันจักเข็บตัวนั้นมาไว้นักเป็น ดั่งป็นหน้าไม้อันข้าเส็กหากยิงมานันและ

หน้า ๕๑

จาวสระเปาหันเข้าก็ย่านกัวมักนัจึงไหวพระยาว่า เหวะ ข้าแด่มหาราชเป็นเจ้าเราตั้งหลาย บ่หลังจักแพ้นและปางนี้เตียงจักฉิบหายปางนี้บ่อย่าจะแลตีนั้นพระยาภิเษกหันยังโภกขร วัตติอัน ๑ พระยาภิเษกตั้งหลายเข้าไปสู่เมืองโภกขรวัตติหันเขาภิเษกไปตามกำพระยา หันและสระเปา ๗ เล่มแลคนตั้งมวลนั้นเข้าไปจอดยังโภกขรวัตติหันเสียงก็มีและเหตุบ่ใจกัम्म แห่งเขาจึงป็นตีตายก็จึงมีจิตหันและเมื่อนั้นจักเข็บตัวนั้นมันเกียดเท่าใดมันก็เร่งรีบด้วยกำ เกียดแลกำลังแห่งมันมากนัเสียงแห่งมันไปนั้นเป็นอันดังมากนัทั่วตองสมุทรตั้งมวลและ ในกาลเมื่อนั้นยังมีปู่ตัว ๑ อยู่ป็นเมืองโภกขรวัตติบายใต้ก็ได้ยินเสียงจักเข็บตัวนั้นก็ออกมา อ้ากิมไว้หันและเมื่อนั้นจักเข็บตัวนั้นไปด้วยกำเกียดแห่งมันสันนั้นก็เข้าถูกหว่างกัम्मปู่ตัวนั้น ก็สะตุ้งลวดคิบบักเข็บ

หน้า ๕๒

ตัวนั้นปุดกางไปวันนั้นและก็เหตุก่าเกียดนั้นและจักเข็บตัวนั้นตายด้วยโกรธเคียดเกียดนั้น และตัวนั้นส่วนว่าก่าเกียดตราบต่อเต่าบัดนี้และอันว่าต้นจักเข็บนั้นมิ ๙๙ ตีน ก็บังเกิดเป็นเกล้าได้ ๙๙ เกล้าก็มีและออกก่าไทยว่าพรอยสมุทรแลเป็นที่จั้งที่จอดแห่งปอก้าสะเปาตั้งหลายตราบต่อเต่าก่าบัดนี้เมื่อนั้นพระพุทเจ้ายังทรงมานไปเข้าสู่ณิพพานต่อนั้นก็สั่งมหานันทเถรเจ้าพายหน้าพระตภาคตปรินิพพานไปแล้วอัมมพระตภาคตตั้งมวล ๘ หมื่น ๔ ปันอัมมขันก็หากเป็นครูสั่งสอนสูต่านตั้งหลายพายหน้านี้และธาตุพระตภาคตตั้งมวลก็ตีพุทธรูปอันแล้วด้วยเงินแลค้ำแก้วก็ตีแล้วด้วยทองและจะหลักด้วยไม้ก็ตีแลดินจะทรายก็ตีบุคคลึงจ่ายตั้งหลายมีสิทธิ์าได้สร้างแปงก็ตีได้ไหว้นบคย่ำสักการบูชาตั้งมวลก็มีอานิสงส์กว้างขวางมากนักแต่แลตัวจักปุ่นปานตั้งบุคคลผู้มีสิทธิ์าได้สร้างได้เขียนยังตำนาน

หน้า ๕๓

พระเกศาธาตุตะโก้งเจ้าอันพระพุทเจ้า ๔ พระองค์หากฐปนาตั้งไว้ในจุมปูกลุ่มฟ้าตั้งมวลหื้ออินตาพรหมเตวบุตร เตวดาสรหมณพราหมณ์แลอูปาสกอุปาสิกาตั้งหลายเอาเป็นที่จั้งที่เป็งตราบต่อตัว ๕ ปันวสาแลบุคละึงจ่ายตั้งหลายแลสรหมณพราหมณ์ผู้ได้สร้างเขียนยังจื่ออัมมกุพระตภาคตนี้และได้สร้างเขียนไว้ไหว้นบอุปฐากสักการบูชาแต่และตั้งอันบุคคลผู้นั้นแมนเกิดมาพายหน้าได้แสนชาติก็ตีมากกว่าแสนชาติก็บ่หอนว่าจักได้ เป็นคนทุกไร่เชิญใจสักกชาติแลตราบต่อตัวเข้าสู่ณิพพานเจ้าแลเหตุมีผลอานิสงส์กว้างขวางมากนักบ่อาจจักคนณาสังขยาได้แลเมื่อช้อยศาสนาพายหน้าตัวพระยาตั้งหลายยังก็มาก่อมหาเจตยหลัง ๑ พายบนเกล้าเปือจักเป็นที่ไหว้บูชาแก่คนแลเตวดาตั้งหลายพายหน้าเกล้าจ๊ะแลพระอินทก็เป็นถ้วน ๒ ตี

หน้า ๕๔

แลตั้งมวลเป็น ๓ ตี ตราบต่อตัวก่าบัดนี้และตี่นี้จักกตหมายมหาตะโก้งเจ้าหลังนั้นลวงกว้างได้ร้อย ๕๐ คอก ลวงสูงได้ ๖๐ คอกตั้นแต่่นยาวแลกว้างก็เต่ากันร้อย ๕๐ คอกแลในดอยสิงคุดตระหันและพระยาอินยังไว้คะตั้งหน่วย ๑ กับด้วยยนต์ดาบออกต่อตัวก่าบัดนี้และสังขยาคะตั้งใหญ่่น้อยลวงสูง ๓ วาหุตั้ง ๒ คอกกั้มมี ๗ วาอ้อมกลาง ๒ วาคอกหน้าอยู่ด้วยทองตั้งมวลแลยนต์ดาบนั้นเมื่อพระยาอินชำระแผ้วถางป่าตั้นด้วยดาบหมดใส่แล้วจึงฐปนาเกศาธาตุเจ้าแลพระยาอินเอายนต์ดาบอันนั้นมาเป็นสัตว์บูชาพระเกศาธาตุเจ้าแลลวงกว้างสันนั้นได้วาคอกหนา ๒ อยู่แลคะตั้งลูกน้อยปากกว้าง ๓ คีบ

หน้า ๕๕

หนา ๔ นิ้วมือแลเห็นแก้วลูกอันไหลมาแต่น้ำมหาสมุทรขึ้นมาตั้งอยู่ในช่วงพระเกศาธาตุเจ้า
ลวงกว้างได้ ๒ ศอกกำแลหนา ๔ นิ้วมือขวางบุคละญิงจายฝูงใดใครผาหนาถึงสุข ๓ ฆะกำร
พายหน้าจุงขงววยหาแต่มีเขียนไว้ไหวสักการะบูชาแลฟังเตอะก็เหมือนตั้งได้ไหวภูตภาค
ตะเมื่อยังทรมานั้นและสมณพราหมณ์แลพรหมก็ดีแลฤหัสถ์แลนักบวชฝูงใดก็ดีมีสัทธาได้
สร้างได้เขียนยังตำนานนิทานมหาเกศาธาตุตะไคร้เจ้าอันพระพุทเจ้าหากฐปนาตั้งไว้ต่อย
สิ่งคุดตระนั้นด้วยสัทธาแต่ตั้งอัน เสมอตั้งได้สร้างเจตียหลัง ๑ อันสูงผะมาณได้ร้อย โยชนะ
นั้นและอาจจักนำต้นแห่งบุคละญิงจายตั้งหลายฝูงนั้นที่อถึงสุข ๓ ฆะกำรมินิพพานเป็นที่
แล้วอันเป็นที่เวียงแก้วแห่งอริยเจ้าตั้งหลายจ๊ะแลแม่นยำได้กระทำปาปกรรมอันแป้นปาปตั้ง
รือก็อว่าเล่นจู้สู่มียะต่านก็ดีแม่นยำผู้เฒ่าเล่นจู้จากผัวต่นก็ต่ออาจจักร้างกับหายเสียเสี่ยงแลหับ
ประตุ๋บายทั้ง ๔ มีนริก

หน้า ๕๖

เป็นต้นแกบุคละผู้ได้สร้างได้เขียนตำนานพระธาตุตะไคร้เจ้าไว้กับศาสนาพระพุทเจ้าอัน
และแม่นยำบุคละผู้้นเกิดมาจากดีใดก็ดีเตอะยอมมีรูปโสมนสมพรณัณณะอันงามแลประกอบ
ไปด้วยสติผะญ่าอันฉลาดองอาจมานักกว่าคนตั้งหลายในโลกนี้และก็เหตุอันสงส์ผลอัน
ได้สร้างตำนานนิทานพระธาตุตะไคร้เจ้านั้นและกล่าวนิทานตำนานมหาธาตุเจ้าอันตั้งดอย
สิ่งคุดตระก็สมเสร็จสรเด็ดแล้วบรมวลกาลกวรแกัธมเตสุนาแต่นี่ก่อนแลฯ

ริจจนาแล้วยามตอนแกข้าแลเจ้าเหย อหังนามปัญญาตติจื่อว่าสิทธิสามเนรปางเมื่ออยู่ปฏิบัติ
วัดสีปุงแก้วกว้างต่ำต้งดงสงัดตั้นนั้นและเจ้าเหย ตูปีพระปีปอจะไปดำข้าให้เจนเนื้อตัวบ่
งามสักหน้อยตัวหน้อยเต่าดำไก่อตัวใหญ่เต่าดำควาย ปอจะไปถ่มน้ำลายใส่ตัวหนิงสือข้าให้
เจนเนื้อ ตัวไหนปอใส่หื้อข้าฟองเตอะข้าแต่มีธัมมผู้กนี้ขอหื้อบุญกัจจู้ตัวข้าตั้งปอแม่ป็น้อง
จู้ผู้จู้คนแต่ดีหลีเตอะ หน้าดับเก้าตำนานธาตุตะไคร้เจ้าแลฯ

ขยสิทธิ ภิกขุ ปวิรรตเมื่อ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓ (จ.ศ.๑๓๘๒) (ปีที่มีโรคระบาด
จื่อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙)

ตำนานพระชาตุดตะไค้เงอ อธิบายความ

๓๕

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแด่ พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงตำนานพระชาตุดตะไค้เงอ (เซเวดากอง) อันเป็นสถานที่ประทับของ พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ที่ปรินิพพานไปแล้ว มีพระพุทธเจ้ากุกสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ พระพุทธเจ้ากัสสปะ และพระพุทธเจ้าโคตมพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การบังเกิดขึ้นของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในคราวนี้ บุคคลผู้ประกอบด้วยปัญญาพึงรู้ด้วยนัยของคัมภีร์ ปฐมโพธิ์ ในที่นี้จะกล่าวถึงประวัติโดยสังเขปดังนี้ ครั้งเมื่อพระพุทธองค์ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ทรงได้ทำการพยากรณ์ในสมัยที่เป็นสุเมธฤาษี ซึ่งได้บำเพ็ญปารมิตธรรมมานานถึง ๔ อะสงไขยว่า จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชื่อว่า โคตมะ

นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงชาติของพระเวสสันดร ที่ได้ทำการให้ทานด้วยลูกและภรรยา อันเป็นที่รัก นับว่าเป็นการให้ทานบารมิตถมยิ่ง ซึ่งปรากฏในบรมิ ๓๐ ทัด เมื่อพระเวสสันดร ได้สวรรคตจากโลกมนุษย์แล้ว ก็ได้ไปจุติในสวรรค์ชั้นดุสิต จนกระทั่งจะหมดสิ้นอายุไขยบน สรวงสวรรค์ ในขณะนั้นก็มีเทพยดา อินพรหม ต่างก็พร้อมใจกันมาขออาราธนาพระองค์ ให้ลงมาจุติบนโลก เพื่อจะได้โปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลาย พระองค์ก็ได้พิจารณาถึงโลกนาค ๕ ประการ คือ การพิจารณาถึงบุคคลที่ทรงเป็นบิดามารดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตกาล ที่ผ่านมา เมื่อพระองค์พิจารณาอย่างรอบครอบแล้ว พระองค์ก็รับนิมนต์และกล่าวว่า เราจะลงไปจุติบนโลกมนุษย์และจะเป็นผู้ประเสริฐกว่าพระราชาทังปวง ในเมืองกบปิลวัตถุราชธานี จนกระทั่งพระนางยโสธราทรงอุ้มครรภ์ได้ ๑๐ เดือนแล้ว พระองค์ก็ได้ประสูติออกมาจาก พระครรภ์ของพระมารดา ซึ่งพระวรกายของพระนั้นบริสุทธิ์ผุดผ่องยิ่งนัก

ไม่มีบุคคลใดในโลกนี้จะมาเปรียบเทียบพระองค์ได้ พระองค์ทรงเจริญเติบโตขึ้น พร้อมด้วยพระสหายทั้งหลาย และได้เสวยราชสมบัติในพระราชวังถึง ๒๙ พรรษา จนกระทั่ง พระองค์ได้พบเห็นนิมิต ๕ ประการ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย บรรพชิต และนางสนม ที่นอนหลับสนิทโดยไม่รู้ตัว และแสดงอาการต่างๆ เช่น บ้างก็นอนกรน บ้างก็นอนเปลือย บ้างก็มีน้ำลายไหล บ้างก็นอนกัดฟัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคนตาย หลังจากพระองค์ได้พบเห็น ลักษณะอาการเหล่านี้ พระองค์จึงเกิดความเบื่อหน่ายและพิจารณาว่า อนิจจาคือไม่มีอะไรเที่ยงแท้และแน่นอน พระองค์ทรงเดินไปหิยพระชรรค์แล้วเสด็จไปเียนอยู่ประตูของประสาท

และรับสั่งให้นายฉันทะไปนำม้ากัณฐะมา จากนั้นพระองค์ทรงรำพึงว่า

หากเราไปเยี่ยมราหุลก็เกรงว่านางยโสธราจะตื่น พระองค์จึงคิดว่าหลังจากออกบวชแล้วค่อยมาโปรดลูกกับภรรยาจะดีกว่า เมื่อพระองค์ตัดสินใจอย่างนั้นแล้วก็ทรงขี่ม้ากัณฐะออกจากพระราชวังไป และในขณะนั้นมีเทวดามาประคองเหาะขึ้นไปยังบนอากาศไปได้ไม่เท่าไร ก็มีพญามารองค์หนึ่งชื่อว่า ปริณมิสมิสวัสสตี มายืนขวางหนทางไว้ และทรงห้ามไม่ให้เจ้าชายสิทธัตถะออกบวช โดยกล่าวว่า ขอให้พระองค์รออีก ๗ กงจักรแก้วอันวิเศษก็จะบังเกิดมีแก่พระองค์อย่างแน่นอน เจ้าชายสิทธัตถะจึงกล่าวแก่พญามารว่า เราไม่ได้ต้องการหรือปรารถนาซึ่งกงจักรแก้ว และท่านก็อย่าพยายามห้ามเราเลย เราตัดสินใจที่จะออกบวชแล้วท่านจงหลีกทางให้แก่เราด้วยเทอญ เมื่อพระองค์ยินยอมเช่นนั้น พญามารจึงหลีกทางให้กับพระองค์ และพระองค์ก็ได้เดินทางไปถึงฝั่งแม่น้ำโนมานทีแล้ว ทรงลงจากหลังม้ากัณฐะก็ประทับนั่งพักอยู่บนตอทราย

พระองค์ปรารถนากับนายฉันทะว่า ฉันทะเจ้าจงกลับไปพร้อมกับนำม้ากัณฐะและไปถวายรายงานแก่พระราชบิดาของเราด้วยเถิด นายฉันทะก็รับซึ่งคำปรารภนั้นทุกประการ ในขณะนั้นอยู่ๆ ม้ากัณฐะก็เสียชีวิตอย่างกะทันหัน นายฉันทะจึงได้นำเอาเครื่องประดับอานม้ากลับไปถวายแก่พระพุทธเจ้าสุทโธทนะและกราบทูลให้พระราชบิดาทราบทุกประการ หลังจากนั้นเจ้าชายสิทธัตถะก็ถือดาบตัดพระเศศาแล้วโยนขึ้นไปบนอากาศด้วยสัจจอธิฐานว่า หากว่าเราจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ขอให้เศศาของเรานี้อย่าได้ตกลงมาสู่พื้นดิน เมื่อสิ้นสุดคำอธิฐานก็มีพระยาอินทร์ถือเอาพระอบแก้วลงมาจากอากาศมารองรับเอาพระเศศาของพระองค์แล้วนำไปไว้ในดาวดึงส์เทวโลก จึงปรากฏชื่อว่า พระเศศาแก้วจุฬามณีเจดีย์ เป็นที่กราบไหว้บูชาของทวยเทพทั้งหลายตราบนานถึงปัจจุบัน และในขณะนั้นมหาพรหมก็นำเอาผ้าจีวรบริขารมาถวายแก่พระองค์

เจ้าชายสิทธัตถะทรงบำเพ็ญเพียรบารมีนานถึง ๖ พรรษา คราวถึงเดือนวิสาขะ คือวันเพ็ญเดือน ๘ ตรงกับวันพุธ พระองค์ได้รับการถวายข้าวมธุปายาส ๔๙ ก้อน จากการที่นางสุชาดาให้คนรับใช้คน ๑ ชื่อว่า ปุณณาทาสีนำไปถวาย ขณะที่พระองค์นั่งประทับอยู่ใต้ต้นอชปาลนิโครธ เมื่อพระองค์รับและฉันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระองค์ทรงนำถาดทองคำไปทอดลงในแม่น้ำ ไม่นานถาดทองคำนั้นก็ได้จมลงไปซ้อนทับถาดทองคำของพระพุทธเจ้าในอดีตที่ผ่านมา ๓ พระองค์ ในขณะนั้น พระญาพลงกตก็เสด็จขึ้นด้วยเสียงถาดนั้น พญานาคก็รำพึงว่าพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นบนโลกอีกแล้วหรือ จนกระทั่งพระอาทิตย์ใกล้ลับภูเขา พระองค์ก็เดินไปใต้ต้นโพธิ์แล้วก็ประทับนั่งลงบนอาสนะแก้วที่เกิดจากบารมีของพระองค์ ในขณะที่เดียวกัน ก็มีพญามารองค์หนึ่งได้นำเอาอิพลจำนวนมาก ทรงประทับหลังข้างศิรีเมกขลาเข้ามา เพื่อจะมาขอลงเอาสาสนะแก้วจากพระพุทธองค์

พระพุทธรองค์ทรงพิจารณาถึงบารมีธรรมที่พระองค์ได้บำเพ็ญมาตลอด ในขณะนั้น พระแม่ธรณีก็ปรากฏขึ้นต่อหน้าพระพักตร์ แล้วบิดมวยผมกลายเป็นกระแสแม่น้ำที่ไหล เชี่ยวพัดพาพระยามารพร้อมด้วยบริวารให้ไปในพริบตา จนกระทั่งเข้าสู่ขัณขิมยาม พระองค์ก็เจริญด้วยทิพจักขุญาณ เมื่อเข้าถึงปัจฉิมยาม พระองค์ก็พิจารณาถึง ปัจจัยการด้วยคำว่า อวิชา ปจจา สงขารา ด้วยการอนุโลมปฏิโลม ตรวบจนกระทั่งพระอาทิตย์ใกล้ขึ้น พระองค์ก็ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยความสงสัยของเหล่าเทวดาทิ้งหลายว่า

จนถึงบัดนี้ เจ้าชายสิทธัตถะยังไม่บรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกหรือ เหตุไฉน จึงประทับนั่งอยู่ที่เดิมเช่นนั้น พระพุทธรองค์ทรงรู้ด้วยญาณแห่งความสงสัยของเหล่าเทวดา พระองค์ทรงแสดงปาฏิหาริย์ด้วยการลักษณะอาการต่างๆ เพื่อกำจัดความสงสัยของเทวดา ให้สิ้นไป เมื่อเทวดาทิ้งหลายได้ปรากฏแก่สายตาเช่นนั้น ต่างก็เข้ามาอุปฐากรักษาและ กระทำการบูชาด้วยเสียง เป็นระยะเวลา ๗ วัน ๗ คืน พระองค์ทรงนั่งสมาธิประทับอยู่ใต้ ต้นโพธิ์เป็นเวลา ๗ วัน แล้วพิจารณาธรรม สถานที่แห่งนั้น มีชื่อว่า รัตนะเรือนแก้ว จากนั้น พระพุทธรองค์ได้เสด็จไปยังมูจรินและประทับอยู่ตรงนั้นเป็นเวลา ๗ วัน

เมื่อคราวฝนตก พระยานาคที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำก็ขึ้นมาแผ่พังพานป้องกันพระวรกาย ของพระองค์ไม่ให้ถูกฝน จากนั้นพระพุทธรองค์ก็เสด็จไปยังใต้ต้นไม้อายุยืนต้นประทับอยู่ที่ นั้นเป็นระยะเวลา ๗ วัน หลังจากที่พระพุทธรองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ๔๙ วัน พระองค์ยังไม่ได้ฉันอาหารแม้แต่ครั้งเดียว พระยานาคจึงได้นำลูกสมอทิพย์จำนวน ๑ ลูก มาถวายให้แก่พระองค์ จากนั้นองค์อมรินทราธิราชก็ไปเอาไม้นอนนำมาเป็นไม้สีฟัน ถัดจาก นั้นก็ไปเอาน้ำโนมัตตสระมาเป็นน้ำล้างหน้าแก่พระพุทธรเจ้า ในขณะนั้นมีพ่อค้าเกวียน ๕๐๐ เล่ม พ่อค้าสองพี่น้อง คนหนึ่ง ชื่อว่าตะปุสสะ อีกคนหนึ่ง ชื่อว่าพัลลิกะ โดยการ บรรทุกข้าวเต็มทุกเกวียน ผ่านเมืองอชตนคร และเมืองปกันคร หาคคนที่จะมาซื้อก็ไม่มีและ เดินทางต่อไป

ในขณะนั้น มีเทวดาองค์ ๑ ที่อาศัยอยู่ต้นไม้โคธ และเคยเป็นญาติพี่น้องกันมา ก่อนในอดีตชาติ เพื่อเป็นการทำบุญครั้งยิ่งใหญ่สำหรับสองพี่น้อง เทวดาองค์นั้น จึงตั้งใจ ให้หัวที่ลากเกวียนหยุดนิ่งไม่ขยับไปไหน สองพี่น้องต่างก็แปลกใจ หรืออาจเป็นเพราะเทวดา ที่รักษาป่าแห่งนี้ไม่ยอมให้เราไป หากเป็นเช่นนั้น เราควรทำการบูชาด้วยการทำพิธีกรรม ในเบื้องต้น จากนั้นรุกขเทวดาจึงได้สำแดงตนให้แก่สองพี่น้องเห็น แล้วบอกว่า เรานี้แหละ เป็นเหตุไม่ให้หัวของพวกเจ้าไป เพื่อต้องการให้เจ้าทั้งสองไปทำบุญครั้งยิ่งใหญ่ เหตุเพราะ ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้ได้ ๔๙ วันยังไม่ได้ฉันอะไรเลย ท่านจงนำข้าวไปถวาย แก่พระพุทธรองค์เถิด เมื่อสองพี่น้องได้ยินเช่นนั้น ต่างก็ตั้งใจยิ่งนักและช่วยกันเตรียมข้าว สัตตูก้อน สัตตุดวง

อย่างละพันก้อน เพื่อนำไปถวายแก่พระพุทธองค์ แต่ในขณะนั้นบาตรของพระพุทธองค์ยังไม่มี ท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ จึงนำบาตรจำนวน ๔ ลูก มีสีคล้ายเงินจากทั้ง ๔ ทิศ เพื่อนำไปถวายแก่พระพุทธองค์ เมื่อพระองค์รับแล้วทรงอธิษฐานให้รวมกันเป็นลูกเดียว จากนั้นพระองค์ก็รับเอาข้าวสัตตูก้อน สัตตุงจากพ้อคำสองพี่น้อง พร้อมด้วยบริวารต่างก็เกิดปีติสุข แล้วพร้อมกันรับเอาสรณคมณจากพระพุทธเจ้ากล่าวว่า ปาณุปต์ พุทธ สรณ คจฉามี สัมมิ สรณ คจฉามี พ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องก็น้อมรับเอาสรณคมณพร้อมทั้ง สีล ๕ สีล ๘ จากนั้นพระพุทธองค์ทรงลูบคลำศีรษะของพระองค์

มีเกศาติดมีอมจำนวน ๔ เส้น แล้วยื่นให้แก่ตะปุสสะ แล้วลูบคลำรอบที่ ๒ ติดมีอมอีกจำนวน ๔ เส้น แล้วยื่นให้กับพัลลิกะ ในขณะได้เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างมหัศจรรย์ เช่น น้ำสมุทรสาครเอื่อนอง แผ่นดินไหว เขาสิเนรุราชหวั่นไหวไปมา เทวดาทั้งหลายต่างก็สาธุการพร้อมกับพ้อคำทั้ง ๕๐๐ คน โดยมีตะปุสสะและพัลลิกะเป็นต้น แล้วตรัสกับพระพุทธองค์ว่า เกศาของพระพุทธองค์ที่มอบให้แก่ข้าพเจ้าทั้งสอง จะให้ไปเก็บไว้ในสถานที่แห่งใด พระองค์จึงได้ตรัสว่า สถานที่ใดที่เคยบรรจุธาตุอัฐิของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตที่ผ่านมา เจ้าทั้งสองจงนำเอาเกศาของเราไปบรรจุไว้ ณ สถานที่นั้นเถิด

แต่พ้อคำทั้ง ๒ พี่น้อง ไม่อาจรู้ซึ่งสถานที่ดังกล่าวได้ พระพุทธองค์จึงกล่าวเป็นนัยคาถาบาลีว่า “สิ่งคุณตโล ปพพโต นาม เกสาธาตุ ขปนโต อุตตมกโล” ใจความว่า เกศาธาตุของเราประเสริฐยิ่ง เธอทั้ง ๒ จงนำไปบรรจุไว้ในอุโมงค์ดอยสิกุตตรอนพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้สร้างไว้แล้วเถิด พ้อคำทั้ง ๒ พี่น้องพร้อมด้วยพ้อคำทั้ง ๕๐๐ คนน้อมรับและลาพระพุทธองค์เดินทางจากไป ขณะนั้นพระยาอินทร์ก็ได้เนรมิตเกวียน ๑ คัน และบรรทุกประสาธแก้ว ๑ หลัง พร้อมด้วยผอบแก้ว ๑ อัน เพื่อบรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธองค์

แล้วทำการสักการบูชาด้วยเครื่องทิพย์ต่างๆ อนึ่งพระยาอินทร์ก็มอบหมายให้วิสุกัมมเทวบุตรทำหน้าที่ดูแลและทำความสะอาดสถานที่แห่งนั้น ตะปุสสะและพัลลิกะมาพร้อมด้วยบริวารได้ทำการเฉลิมฉลองเป็นระยะเวลา ๗ วัน ๗ คืน เหตุการณ์ที่ไม่เคยปรากฏก็ปรากฏขึ้น เช่น ดอกไม้ที่ไม่เคยผลิบานมา ไม่เคยออกดอก ไม่เคยออกลูก ต่างก็ผลิบานออกดอกออกลูกอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถูกกล่าวขานไปถึงเมืองเขตนครพระราชาแห่งเมืองเขตนครพิงดำริว่า

พ้อคำเหล่านั้น โดยปกติการเดินทางมาถึงพระนครแห่งเรา ต้องใช้เวลาถึง ๖ เดือน เหตุไฉนคราวนี้จึงมาถึงเร็วกว่าปกติ หรือว่าพ้อคำเหล่านี้ได้ของวิเศษมาด้วย พระองค์จึงรับสั่งให้อามาตย์ ๑ นาย ไปร้อพ้อคำกลุ่มนั้น แล้วถามว่าท่านมานครแห่งนี้ด้วยเหตุการณ์ใด เมื่อพ้อคำ ๒ พี่น้องได้ยืนดั่งนั้น จึงเข้าไปกราบทูลพระราชาวา เหตุที่ข้าพเจ้าทั้งหลายมายัง

พระนครแห่งนี้ เหตุเพราะว่าข้าพเจ้าทั้งหลายได้ถวายข้าวสัตตูก่อน สัตตุมง แก่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระองค์ได้มอบเกศาธาตุ จำนวน ๘ เส้น แก่ข้าพเจ้าทั้ง ๒ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร เมื่อพระราชชาติยั้งตั้งนั้น ก็กล่าวคำสาธอนุโมทนากับอานิสงสีในครั้งนี้

พระราชาก็ขอดูซึ่งพระเกศาธาตุของพระพุทธรองค์เพื่อเป็นสิริมงคล พ่อคำทั้ง ๒ จึงนำพระเกศาธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นถวายให้กับพระราชา พระราชายินดียิ่งนัก และพร้อมจะถวายชีวิตด้วยการตัดศีรษะเพื่อการบูชาพระเกศาธาตุนั้น ขณะนั้นนางเทวีแห่งพระราชาก็ตรัสว่า อย่างกระทำแบบนั้นเลย トラบใดที่พระราชายังมีพระชนม์ชีพอยู่ พระองค์ก็ยังสามารถทำการสักการบูชาและอุปฐากดูแลรักษาพระเกศาธาตุได้ พระองค์จึงทอดเอาขมาทำการบูชาพระเกศาธาตุนั้น พระองค์จึงตรัสกับพ่อคำ ๒ พี่น้องพร้อมกับบริวารทั้งหลายว่า เราไม่ปรารถนาสิ่งใดทั้งสิ้น แต่เราอยากได้พระเกศาธาตุของพระพุทธรองค์ของท่านทั้ง ๒ จงถวายแก่เราด้วยเถิด เมื่อพ่อคำ ๒ พี่น้องได้ยินดังนั้นก็ตรัสกับพระราชาว่า ข้าพเจ้าทั้ง ๒ จะละซึ่งคำปรารถนาของพระพุทธรองค์ไม่ได้

พระราชาก็กล่าวว่า หากเจ้าทั้ง ๒ ไม่ให้เราที่จะขอยู้อยู่ที่ พระราชาก็ขอพระเกศาธาตุจากพ่อคำ ๒ พี่น้องไว้ จำนวน ๒ เส้น หลังจากนั้นพ่อคำทั้งหลายก็ได้เดินทางออกจากพระนครแห่งนั้นแล้วเดินทางต่อไป เมื่อพ่อคำทั้งหลายเดินทางจากไปแล้ว พระราชาก็รับสั่งให้ประชาชนทั้งหลาย ร่วมกันสร้างประสาทขึ้นมา ๑ หลัง แล้วนำไปตั้งไว้ใจกลางพระนคร แล้วให้มีการละเล่นต่างๆ เพื่อเป็นการบูชาพระเกศาธาตุ ส่วนพ่อคำทั้งหลายหลังจากเดินทางออกจากพระนครไปได้ ๗ วัน ๗ คืน ก็ไปถึงเกาะแห่ง ๑ ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ของพระยานาค พ่อคำทั้งหลายจึงได้พักผ่อน ณ สถานที่แห่งนั้น ในราตรีนั้น พระเกศาธาตุได้แสดงปฏิหาริย์ด้วยมีแสงสว่างปรากฏขึ้นไปทุกทิศทาง ทำให้พระยานาคเกิดความสงสัยและขึ้นมาดูเหตุการณ์ดังกล่าว

แล้วรำพึงว่า พ่อคำกลุ่มนี้สงสัยต้องมีของวิเศษติดตามมาอย่างไม่ต้องสงสัย และแล้วพระยานาคตัวนั้น ก็ทำการเนรมิตตัวเองเป็นมนุษย์คน ๑ เข้าไปยังที่เก็บพระเกศาธาตุและได้ขโมยพระเกศาธาตุมา จำนวน ๒ เส้น แล้วกลับคืนสู่ใต้บาดาล ทำให้พระเกศาธาตุของพระพุทธรองค์เหลือเพียง ๔ เส้นเท่านั้น พอเช้าขึ้นมา พ่อคำ ๒ พี่น้องพร้อมด้วยบริวารต่างก็สนทนากันว่า พระยานาคราชที่อาศัยอยู่ ณ เกาะแห่งนี้ คงได้ทำการขโมยเกศาธาตุไปอย่างไม่ต้องสงสัย เมื่อเป็นเช่นนั้น กลุ่มพ่อคำทั้งหลายก็พากันเดินทางออกจากเกาะแห่งนั้น แล้วไปถึงเกาะอีกแห่งหนึ่ง ชื่อว่า “วันซัง” และได้พบกับพ่อคำคนหนึ่งที่รอดตายจากเรือสำเภาอัปปาง และไม่มีอะไรทานประทังชีวิต

เมื่อได้พบกับกลุ่มพ่อคำสองพี่น้อง จึงเกิดความยินดีและเข้าไปขออาหารทาน และทำการสอบถามว่า ท่านทั้งหลายทำการค้าขายสิ่งใด ตะปุลสกับพัลลิกะจึงกล่าวตอบว่า เรา

ค้าขายซึ่งข้าว แต่ในขณะเดียวกันเราก็ได้นำซึ่งของวิเศษอย่างหนึ่งคืออินพพาน พ่อค้าคนนั้นก็รู้ได้ด้วยปัญญาของตนแล้วก็กล่าวคำสาธุ จากนั้นท่านก็ทำการฉีกผ้าถุงห่มของตนประมาณ ๑ คอก แล้วทำการบูชายังพระเกศาธาตุด้วยศีระษะ พ่อค้าทั้งหลาย พร้อมทั้งเทพยดา อินทร์ พรหม ต่างก็ร่วมกันกล่าวคำสาธุด้วยความเคารพเท่ากับการได้สร้างปราสาททิพย์ ๑ หลัง แก่พ่อค้าคนนั้น

หลังจากนั้นกลุ่มพ่อค้าทั้ง ๒ ต่างก็แยกย้ายกันเดินทางต่อไป จนกระทั่งกลุ่มพ่อค้า ๒ พี่น้อง เดินทางมาถึงเมืองธณูวดี เป็นเมืองของอุปราชนคร พ่อค้าทั้งหลายก็ยกเอาปราสาทแก้วมาวางไว้บนเกาะแห่งหนึ่งและร่วมกันสร้างเจดีย์องค์หนึ่งให้ประชาชนทั้งหลายได้สักการบูชาเป็นระยะเวลา ๗ วัน ๗ คืน ตะปุดสะกับพัลลิกะ เข้าไปกราบทูลถวายรายงาน แต่พระยาอุปราชนคร ได้รับรู้ข่าว พ่อเจ้าทั้งหลายได้พบกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ใต้ต้นไม้ ราชายณะ และได้ถวายข้าวสัตตูก้อน สัตตุมงแก่พระพุทธรองค์ ด้วยความเมตตาของพระองค์ จึงได้มอบเกศาธาตุแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย จำนวน ๘ เส้น และพระราชาเมืองอเชตนครได้ขอไป ๒ เส้น พระยานาคโสมโยไป ๒ เหลืออยู่อีก ๔ เส้น และได้เดินทางมาถึงนครแห่งพระราชา

เมื่อพระราชาได้ทราบดังนี้แล้ว พระองค์ทรงรับสั่งให้อำมาตย์และพราหมณบุโหลทิตทั้งหลาย ช่วยกันตกแต่งยวดยานพาหนะด้วยความประณีต ตั้งเป็นขบวนโดยมีพระองค์ทรงช้างมงคลไปยังสถานที่แห่งนั้น เมื่อไปถึงแล้วได้ประกอบประทักษิณ ๓ รอบ แล้วทำการสักการบูชา และตั้งสัจจอธิฐานต่อพระเกศาธาตุว่า หากพระพุทธรองค์มีความเมตตาประสงค์ที่จะให้พระเกศาธาตุสถาปนาตั้งไว้ ขอให้ข้าพเจ้าทั้งหลายได้เห็นเป็นบุญตาด้วยเถิด เมื่อพระองค์ได้เห็นพระเกศาธาตุแล้วก็เกิดความปีติยินดียิ่งนัก

พระองค์จึงได้ตรัสกับตะปุดสะและพัลลิกะว่า เหตุไฉนเบื้องต้นเจ้าทั้ง ๒ จึงทูลกับเราว่า มีพระเกศาธาตุเหลือเพียง ๔ เส้น แต่บัดนี้ทำไมจึงปรากฏมี ๘ เส้น พ่อค้าทั้ง ๒ พี่น้อง จึงได้กราบทูลต่อพระราชาว่า อาจเป็นเพราะบุญสมภารของพระราชาเรามีมาก พระเกศาธาตุจึงกลับมามีจำนวน ๘ เส้นเหมือนเดิม พระราชายินดีและพึงพอใจกับ ๒ พี่น้องเป็นอย่างมาก จึงได้สละประเทศส่วน ๑ ให้เป็นรางวัลแก่ ๒ พี่น้อง แล้วพระองค์ก็นำเอาพระเกศาธาตุเจ้าพร้อมกับบริวารจำนวนมาก

นับตั้งแต่เมือง ธณูวดีนคร และเมืองอุปลนคร และประกาศให้มีมหรสพตลอด ๗ วัน ๗ คืน และกล่าวว่า หากบุคคลใดรู้ว่า ดอยสังคุดตระนี้อยู่ ณ ที่ใด เมื่อนั้น พ่อค้า ๒ พี่น้อง จึงได้อุทานว่า ข้าพเจ้าทั้ง ๒ ไม่ได้ล่วงเกินซึ่งความประสงค์ของพระองค์ จึงร้องไห้และเรียกหา ดอยสังคุดตระนี้อยู่ ณ สถานที่แห่งไหน เมื่อเสียงลั่นสุดดัง เหตุอัศจรรย์ก็เกิดขึ้น เช่น แผ่นดินเกิดการเคลื่อนไหว เขาสิเนรุราชชะเทือน น้ำมหาสมุทรไหลนอง ขณะนั้น หินบับนุกัมพล

ศิลาอาสน์อันเป็นที่นั่งขององค์อมรินทราธิราชอิราษ เกิดกระด้างขึ้น พระยาอินทร์เกิดความสงสัยถึงเหตุที่เกิดขึ้น และเล็งดูด้วยทิพพจักขุญาณของตน จึงรู้ว่า พระยาอุปรนครกับทั้งตปุสสะพลลิกะทั้ง ๒ พี่น้อง กำลังแสวงหาสถานที่ตั้งของดอยสิงคุตตระ

พระองค์จึงรำพึงว่า ดอยสิงคุตตระนี้ มีเพียงเราเท่านั้นที่รู้ จะหาใครรู้ได้นั้นไม่มี พระองค์จึงรับสั่งให้เทวดามาเนรมิตรเป็นดอยสิงคุตตระให้มีพื้นที่เรียบและดูงามตา ในขณะเดียวกัน ก็รับสั่งให้ วิสสุกัมมเทวบุตร ลงมาหาพ่อค้า ๒ พี่น้อง และรับรู้ด้วยญาณของตน ถึงความประสงค์ของ ๒ พี่น้อง ที่ต้องการนำเอาพระเกศาธาตุของพระพุทธองค์ไปบรรจุไว้ในดอยสิงคุตตระ ในราตรีนั้น ตปุสสะฝันว่า มีพราหมณ์คนหนึ่งถือเอาดอกบัวมา ๓ ดอก เดินมาจากทิศตะวันออก

สำหรับพลลิกะ ฝันว่าลงไปพลิกแผ่นดินแล้วยืนไว้ด้วยมือทั้งสองเมื่อสว่างแล้ว ทั้งสองพี่น้องก็มาช่วยกันทำนายนความฝัน แล้วสรุปว่า เราทั้งสอง จะมีอายุยืนยาว เช่น ดอกบัว และพระเกศาธาตุที่เราทั้งสองได้รักษาไว้ จากนั้นตปุสสะก็ให้พรแก่พลลิกะว่า สิ่งพี่น้องฝันเมื่อคืนนั้น ด้วยผลกุศลบุญที่น้องได้ทำมา ในภายภาคหน้าเจ้าจะได้โปรดสัตว์โลกทั้งหลายอย่างไม่ต้องสงสัย เมื่อพระอาทิตย์ถึงเที่ยงสองพี่น้องก็เล็งเห็นดอยสิงคุตตระ ด้วยเดชาญาณของวิสสุกัมมเทวบุตร ครานั้นพลลิกะจึงกล่าวว่านิมิตความฝันของเราสองพี่น้องแม่นมาก เหมือนดังคำพูดของพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้แก่เราทั้งสองอย่างแท้จริง

ทั้งสองพี่น้องจึงเข้าไปกราบทูลแก่พระยาอุปลนครว่า บัดนี้ ดอยสิงคุตตระได้ปรากฏแล้วแก่เรา ขณะนั้นพระราชายังไม่เชื่อในสิ่งที่สองพี่น้องกราบทูล สิ่งเหล่านี้เธอทั้งสองไม่ควรนำมาพูดเล่น ๑ ถ่านไฟแดงเจ้าอย่าได้นำมาเล่น ๒ ชื่อว่าสมณพราหมณ์และพระราชเสนาอำมาตย์เหล่านี้เจ้าทั้งสองไม่ควรนำมาเล่น ซึ่งพ่อค้าสองพี่น้องก็ยังยืนยันและตรัสกับพระราชว่า สิ่งที่ข้าพเจ้าทูลนั้นเป็นความจริง เมื่อเป็นเช่นนั้น พระองค์จึงรับสั่งให้อำมาตย์ ๒ คนไปดู และทราบว่สองพี่น้องกราบทูลแก่พระราชานั้นเป็นความจริง

เสนาอำมาตย์ทั้งสองได้เสวนากันว่า สถานที่แห่งนี้ เป็นสถานที่เหมาะสมแก่การบรรจุไว้ซึ่งพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าจริงๆ ทั้งสองคนต่างก็มีความปีติยินดียิ่งนัก จากนั้นอำมาตย์ทั้งสองจึงได้นำเอาผ้าสะไบผืนหนึ่งออกมาทำการบูชาสถานที่อันประเสริฐนั้น แล้วก็ปรารถนาว่าด้วยบุญอันข้าพเจ้าทั้งสองได้เอาผ้าสะไบบูชาซึ่งสถานที่แห่งนี้ ขอให้ข้าพเจ้าทั้งสองอย่าได้เป็นคนยากจนแม้แต่ชาติเดียวเถิด ขอให้ให้มีญาติพี่น้องและสหชาติที่ติดต่อกันไป จากนั้น อำมาตย์ทั้งสองจึงได้กลับไปถวายรายงานแก่พระราชว่า สถานที่ที่วานั้น มันคือ ดอยสิงคุตตระจริงๆ เมื่อพระองค์ได้ยินเช่นนั้นก็เกิดความยินดี และได้ให้รางวัลอย่างเหมาะสมแก่อำมาตย์ทั้งสอง

จากนั้นพระราชาก็ได้ประกาศให้ประชาชนและเสนาอำมาตย์เตรียมช้างมกลและทรงประทับบนหลังช้างเดินทางไปยังดอยสิงคุตตระ เมื่อเสด็จไปถึงสถานที่แห่งนั้นแล้ว

พระองค์ทรงลงจากหลังช้างแล้วกล่าวคำบูชาและเดินประทักษิณ ๓ รอบ แล้วเดินสำรวจดูและเกิดความสงสัยว่า คนจำนวนหนึ่งแสน ก็ไม่สามารถสร้างให้สวยด้วยงามแบบนี้ได้ พระองค์จึงได้ทอดขญาทำการบูชาสถานที่ประเสริฐแห่งนี้ แม้แต่ประชาชนทั่วไปต่างก็ทำการบูชาไม่เว้นแม้แต่คนเดียว พระองค์จึงรับสั่งให้อำมาตย์ไปพาสองพี่น้องมา เมื่อพ่อค้าสองพี่น้องมาถึงสถานที่แห่งนี้แล้ว พระองค์ก็รับสั่งให้นำเอาเกศาธาตุบรรจุไว้สถานที่แห่งนี้เกิดในขณะนั้นสองพี่น้องจึงกราบทูลกับพระราชว่า พระราชาอย่าด่วนตัดสินพระทัยแบบนี้เลย พระพุทธองค์ตรัสกับข้าพเจ้าทั้งสองมาอย่างนี้ว่า สถานที่ใดที่พระพุทธเจ้าในอดีตได้อธิษฐานไปแล้วย่อมบรรจุไว้สถานที่เดียวกัน แต่บัดนี้เรายังหาสถานที่เหล่านั้นไม่พบเลย

เมื่อพระองค์ได้ยินแบบนี้แล้ว พระองค์ทรงสอบถามกับบุคคลที่มีอายุมากทั้งหลายว่ามีคนไหนบ้างที่รู้ว่าธาตุของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตอยู่ ณ สถานที่ใด แต่ก็ไม่มีใครรู้ พระราชาและพ่อค้าสองพี่น้องต่างก็เสียใจเป็นอย่างมากและร้องไห้ตลอด ขณะเดียวกันพระอินทร์ก็ให้วิสุทกัมเทวบุตรตีกลองร้องป่าวแก่เทพบุตรเทพดาทั้งหลายในสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า ลงมาเล่นมหรสพที่ดอยสิงคุดตระ อันจะเป็นสถานที่บรรจุพระเกศาธาตุ สถานที่แห่งนั้นเต็มไปด้วยห้วยเทพ เทวา อินทร์ พรหม จนท้องฟ้ามืดมัวไปหมด สร้างความกลัวและความแตกตื่นให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก พระยาอินทร์รู้เหตุที่คนทั้งหลายกลัวและแตกตื่น จึงรับสั่งให้เทพบุตรองค์หนึ่งลงมาบอกแก่คนทั้งหลายได้รู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อพระยาอินทร์ลงมาถึงสถานที่แห่งนั้นแล้ว ก็ประทับนั่งอยู่บนแท่นอาสน์ของพระองค์

ในคราวนั้นองค์อมรินทราธิราชจึงให้ตปุตตะและพลิกะมานั่งใกล้ๆ แล้วทั้งสองคนก็ถามองค์อมรินทราธิราชว่า รู้สถานที่บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้าในอดีตที่ทั้ง ๓ ที่นิพพานไปแล้วหรือไม่ องค์อมรินทราธิราชจึงกล่าวว่าเรามีอายุถึงหนึ่งพันปีทิพย์ ๓ ตีอกว่า ๖ ล้านปีก่อน ทำไม่เราจึงไม่รู้ องค์อมรินทราธิราชจึงเรียกเทพบุตรองค์หนึ่ง ที่มีอายุยืนมากกว่าพระองค์มาถามดู เทพบุตรตนนั้นจึงกล่าวว่า กัปนี้ถ้านำมาผ่าออกเป็น ๓ ส่วน อายุของข้าก็มีประมาณ ๑ ส่วน ดังนั้นข้าพเจ้าไม่รู้ นอกจากนี้ยังมีเทพบุตรที่มีอายุมากกว่าข้ายังมีอีก ๒ องค์ คือ ๑ ชื่อว่า อินทสร ๒ ชื่อว่า โควินทา

องค์อมรินทราธิราชเรียกเทพบุตรทั้ง ๒ นั้นมาสอบถามว่า พระพุทธเจ้าในอดีตที่นิพพานไปแล้ว นำพระธาตุมาบรรจุไว้ในสถานที่แห่งนี้พวกเจ้าเคยรู้เคยเห็นมาก่อนใช้ไหม เทพบุตรทั้ง ๒ กล่าวว่า ข้าพเจ้าทั้ง ๒ ยังมีอายุน้อย ดังนั้นจึงไม่เคยรู้เห็นมาก่อน ในขณะนั้นยังมีเทพบุตรอีก ๔ องค์ ที่อาศัยอยู่ป่าไม้ถรม ป่าไม้หมากส้มสุก และที่ประทับอยู่ในดอย องค์อมรินทราธิราชจึงเรียกเข้ามาสอบถามถึงสถานที่บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้าในอดีตทั้ง ๓ พระองค์ เทพบุตรเหล่านั้นจึงกราบทูลต่อองค์อมรินทราธิราชว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายรู้ว่าสถานที่ดังกล่าวอยู่ที่ไหน ซึ่งข้าพเจ้าเป็นผู้บรรจุไว้ในสถานที่แห่งนี้เอง

ในส่วนพระเกศาธาตุของพระโคตมที่มอบแก่ตปุสสะและพัลลิกะก็ตี พระอริยมฤตยูไทยที่จะบังเกิดขึ้นในภายภาคหน้าก็ตี ล้วนแต่จะมาบรรจุกวไว้ในตอยสังคตตระสฐานที่แห่งนี้ทั้งสิ้น และข้าพเจ้าทั้งเป็นผู้ดูแลรักษาจนกว่าหมดอายุกับ ตอนนั้นมีเทพบุตรองค์หนึ่ง ชื่อว่า โลหะโล ได้กล่าวท่ามกลางหมู่เทพดาทั้งหลายว่า พระธาตุของพระพุทเจ้าในภายภาคหน้าจะเป็นการก่อสร้างทับซ้อนกันสามชั้นข้าพเจ้าจะเป็นผู้ดูแลรักษาพระธาตุนี้ เมื่อองค์อมรินทราธิราชได้ฟังแบบนั้นแล้วก็เกิดความปิติยง จากนั้นเทพบุตรทั้งสี่จึงได้นำจอบขุดดินลึกลงไป ๕๐ ศอก จึงเห็นอุโมงค์และอิฐ ซึ่งมีความหนาประมาณ ๑ ศอก กว้าง ๔ ศอก มีรู ๖ รู ในเวลานั้น พระราชาพร้อมด้วยประชาชนทั่วไปต่างก็นำทรัพย์สินเงินทองใส่ลงไป ในสถานที่แห่งนี้

เมื่อเสร็จแล้วจึงนำขวดแก้วที่บรรจุพระเกศาธาตุวางลงบนสถานที่แห่งนี้ ตอนนั้น องค์อมรินทราธิราชพร้อมกับเทพดาจำนวน ๕๐๐ องค์ และพระราชาตลอดจนตปุสสะและพัลลิกะช่วยกันยกปราสาทพระเกศาธาตุขึ้นวาง และกล่าวว่าเราทั้งหลายเราไม่นำน้ำมาสรอง ไม่ว่าจะเป็น้ำจากอโนมาณี แม่น้ำใหญ่ทั้ง ๕ หรือแม่น้ำทั้ง ๗ เหตุเพราะว่าพระเกศาธาตุนี้ประเสริฐกว่าน้ำเหล่านั้น หลังจากนั้นองค์อมรินทราธิราชจึงได้เนรมิตสระน้ำขึ้นมาพร้อมลูกแก้ว ๗ ลูก ไว้ด้านล่างเสร็จแล้วจึงได้นำน้ำดังกล่าวมาสรองพระเกศาธาตุ และอนุญาตให้ใช้น้ำแห่งนี้เท่านั้นในการสรองพระเกศาธาตุ

ในขณะนั้นพระเกศาธาตุก็เกิดปฏิหาริย์ขึ้น โดยมีรัศมีพุ่งขึ้นสู่อากาศสูงประมาณ ๗ ช่วงของต้นตาล แล้วกลายเป็นพระพุทธรูป ๔ พระองค์ในสระทั้งสี่รัศมีที่เกิดจากพระเกศาธาตุนั้นแผ่ไปทั่วจักรวาล ทั้งเทพดา พรหม อินทร์ พระราชา ประชาชน ตลอดจนถึงสัตว์โลก สัตว์นรก ต่างก็มองเห็นได้หมด และเกิดเหตุอัศจรรย์ต่างๆ อีกมากมาย เช่นแผ่นดินไหว ภูเขาสิเนรุอ่อนไหว มหาสมุทรไหลนองฝนตกฟ้าร้อง เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับตอนที่พระโคตมเป็นพระเวสสันดร ที่ได้ทำการให้ทานโดยหาประมาณมิได้ ในขณะเดียวกันบังเกิดมีดอกบัวนับแสนดอกกลาบาบูชาพระธาตุ และนางฟ้าทั้งหลาย บ้างก็บูชาด้วยเครื่องอาภรณ์ บ้างก็บูชาด้วยธัญญา บ้างก็บูชาด้วยแก้วแหวน เพชรนิลจินดา ในขณะนั้นตปุสสะและพัลลิกะทั้ง ๒ พี่น้องก็ปรารถนาเป็นพระราชา

แม้กระทั่งพระยาอุปปลันนคร ก็ปรารถนาเป็นพระพุทเจ้าในภายภาคหน้าด้วยเช่นเดียวกัน ตอนนั้นเทพดา อินทร์ พรหมทั้งหลายต่างก็กระทำการสักการบูชายังพระเกศาธาตุเป็นจำนวนมากซึ่งไม่อาจนับได้ พระเกศาธาตุที่อยู่บนโลกมนุษย์หรือเมืองบาดาลก็ตีเสมือนดังตอยสังคตตระ ในขณะนั้นพระเกศาธาตุทั้ง ๘ เส้น ก็เสด็จลงมาวางอยู่ต่อหน้าของตปุสสะและพัลลิกะ และรัศมีสวยงามดังแล้ว ให้ปรากฏแก่สายตาของคนทั่วไป

จากนั้นองค์อมรินทราธิราชนำเอาทองคำมาทำเป็นแท่น พร้อมทั้งบนอุโมงค์ และพระอินทร์ได้เนรมิตเจดีย์ขึ้นมา ๑ องค์ สูงประมาณ ๑๔ ศอก ตั้งเอาไว้บนอุโมงค์แห่งนี้

แล้วทำการประดับไปด้วยเพชรนิลจินดา แก้ว แหวนเงินทองทั้งหมดส่วนภายนอกนั้น ประกอบด้วยดินอิฐและชั้นในของสิ่งคุดตระด้วย หลังจากนั้นก็มีงานเฉลิมฉลองกัน ๗ วัน ๗ คืน เพื่อเป็นการบูชาพระเกศาธาตุที่สถาปนาตั้งไว้ ให้คงอยู่จนกว่าพระศรีอริยเมตไตรย จะมาบังเกิดในภายภาคหน้า จากนั้นพระอินทร์จึงได้สอบถามเทพบุตรผู้มีอายุองค์นั้นว่า เพราะเหตุใดเจ้าจึงรู้ว่าสถานที่แห่งนี้คือสถานที่บรรจุพระธาตุ

เทพบุตรองค์นั้น จึงทูลว่า ในสมัยของพระพุทธเจ้ากุกสันธะนั้น ข้าพเจ้าเคยเป็นยักษ์ มาก่อน และเคยไล่จับพระองค์กิน ขณะที่พระองค์กำลังเดินรับบิณฑบาต แต่ก็ไม่สามารถ ไล่ทันได้ พระพุทธองค์จึงตรัสกับข้าพเจ้าว่า ข้าก่อนพญายักษ์ จำไม่รู้จักเราหรือเราคือ พระพุทธเจ้า แล้วพระองค์ทรงตรัสว่าจะลงทัณฑ์กรรมแก่เจ้า โดยการรักษาศีล ๕ จนกว่า จะหาชีวิตใหม่ หรือ ๗ ปี ๑ ปี ๗ เดือน หรือ ๑ เดือน ซึ่งข้าพเจ้าได้ตรัสกับพระองค์ว่า ข้าไม่สามารถรักษาได้

ด้วยความกรุณาธิคุณของพระพุทธองค์ พระองค์จึงให้ข้าพเจ้ารักษาเพียง ๗ วัน ข้าพเจ้าจึงรับเอาปฏิญาณของพระพุทธองค์ และได้รักษาศีล ๗ วัน จากนั้นพระองค์จึงมอบ ธมกรก (ที่กรองน้ำ) ๑ ใบ ให้แก่ข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้าก็บรรจุไว้ ณ สถานที่แห่งนี้ ส่วนทิศ ทั้ง ๔ ของ ดอยสิ่งคุดตระนั้น ทิศตะวันออกมีชื่อว่า รัมมนคร ทิศตะวันตกมีชื่อว่า ธณูตี นคร

ทิศใต้มีชื่อว่า ธณูตีนคร และทิศเหนือชื่อว่า อุปลปนคร นอกจากนี้แม่น้ำทั้งสี่ แม่น้ำ ทิศเหนือมีชื่อว่า จตุหรณที ทิศตะวันออกชื่อว่า นิโตนที ทิศใต้ชื่อว่า อสีธณูที และทิศตะวันตก ชื่อว่า สุณณที ส่วนนิมิตอีก ๗ ประการนั้น ผู้มีปัญญาพึงรู้อย่างนี้ว่า หิตกุ่มมกัตี สัตตกุ่มม กัตี ธณูตีกัตี สีหขากัตี และสิ่งคุดตระกัตี เพราะเหตุใดจึงประกาศว่า วาติหุมมา อย่าง นั้น แล้วภายหลังจึงเรียกว่าเป็นประตูป่าหิมพานต์ แล้วยังชื่อว่า ตีหคุ่มม และเหตุใดจึงได้ ว่า สัตตกุ่มมี้ แก้วแผ่นดินที่นี้ ๗ จำพวก คือว่า ดาน ๑ ขาวดาน ๑ แดงคารหาดาน ๑ ดั่งค้ำ นั้นดาน ๑ หอมอัน

องค์อมรินทราธิราชได้ทรงถามเทวดาที่อาศัยอยู่ในป่ามะตูม เทวดาได้ตอบคำถาม องค์อมรินทราธิราชว่า ตนเองนั้นเกิดเป็นยักษ์ในพุทธสมัยของพระพุทธเจ้าโกนาคมนะ ขณะที่ ตนเองกำลังหาอาหารนั้นก็ได้พบกับพระพุทธเจ้าโกนาคมนะจึงคิดที่จะจับมาเป็นอาหาร ด้วยความหิวโหย พระพุทธเจ้าโกนาคมน์จึงตรัสถามยักษ์ว่า ไม่รู้จักพระองค์หรือ เมื่อได้ยิน พระสุระเสียงของพระโกนาคมนพุทธเจ้าก็เกิดความรู้สึกกลัวจนขนพระพุทเจ้าโกนาคมนะ จึงตรัสสอนยักษ์ให้รักษาศีล ๕ เป็นประจำ หลังจากที่ยักษ์ได้ฟังสิ่งที่พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ ตรัสสอน ฟันของยักษ์ที่งอกปลิ้นก็หลุดออกมาทำให้ยักษ์ตกใจจนต้องล้มตัวลงนั่งฟังกับภูเขา ไกลๆ ทำให้ภูเขาที่ยักษ์ฟังนั้นมีชื่อเรียกว่า ภูเขาอิงคำ หรือดอยอิงคำจนถึงปัจจุบัน ส่วน

ภูเขาที่พระโกนาคมนพุทธเจ้าประทับอยู่นั้นก็ได้ชื่อว่าวิวาโย

พระพุทธเจ้าโกนาคมนได้มอบไม้เท้าให้แก่พญายักษ์รับแล้วจึงนำมาบรรจุไว้สถานที่แห่งนี้ จากนั้นองค์อมรินทรธิดาจึงถามเทพบุตรโลหิณีต่อถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เทพบุตรองค์นั้นจึงกราบทูลว่า ในสมัยของพระพุทธเจ้ากัสสปะนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้เกิดเป็นยักษ์ แต่ด้วยความเมตตาของพระพุทธองค์ ได้อบรมสั่งสอนข้าไม่ให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ข้าพเจ้าก็น้อมรับและปฏิบัติตามตราบชั่วชีวิต พระองค์ได้มอบผ้าสังฆาฏิแก่ข้า ๑ ผืน ข้าพเจ้าก็ได้นำมาบรรจุไว้สถานที่แห่งนี้เช่นกัน

ส่วนคำว่าทิศทั้ง ๕ นั้น นักปราชญ์ท่านกล่าวว่า ผู้มีปัญญาย่อมรู้ด้วยตนเอง ส่วนคำว่า สัตตมมดินนั้นหมายถึงแผ่นดินหรือดินที่สถานที่แห่งนี้มี ๗ ชนิด ประกอบไปด้วย ดินขาว ดินเหลือง ดินแดง ดินส้ม ดินหอม ส่วนคำว่า นครแห่งธัญวดี เป็นนครที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยข้าวเปลือก ข้าวสาร แก้วแหวนเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลาย ส่วนคำว่า โปกขรวดีนั้น เหตุเพราะทิศทั้ง ๔ มีดอกไม้หลากหลายชนิดแวดล้อมอยู่

ส่วนคำว่า สีหทานั้น เพราะมีลักษณะคล้ายหนังราชสีห์ ส่วนคำว่า ดอยสิงคุดตระ ในสมัยของพระพุทธเจ้ากุกสันธะ มีตะขาบตัวหนึ่งกินข้างเป็นอาหารเสร็จแล้วนำมาข้างมากองกันไว้เป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อว่า ดอยสิงคุดตระมาจนถึงปัจจุบัน ในครานั้น มีพระราชองค์หนึ่งมีอาการปวดศีรษะเป็นอย่างมาก และไม่มีหมอคนไหนรักษาให้หายได้ อามาศยจึงแนะนำให้พระองค์ทำการบูชาเทวดา พระองค์จึงประกอบพิธีพิธีกรรมตามคำแนะนำนั้น พอถึงตอนกลางคืน พระองค์ทรงฝันว่า มีเทวดาองค์หนึ่งได้กล่าวให้เราสร้างเรือสำเภาขึ้นมา แล้วแก่นจันทร์บรรทุกให้เต็ม แล้วแนะนำให้เราไปกราบท่านฤาษีองค์หนึ่งที่อาศัยอยู่บนดอยสิงคุดตระ

ฤาษีองค์หนึ่ง ประทับอยู่บนดอยสิงคุดตระ แล้วอธิบายให้แก่พระราชารู้และเข้าใจทุกประการ พระราชาจึงประกาศให้เสนาอำมาตย์ทั้งหลายช่วยกันลำเลียงแก่นจันทร์แดงขึ้นเรือสำเภาให้เต็มทั้ง ๗ เมื่อได้ฤกษ์อันเป็นมงคลแล้ว พระองค์พร้อมด้วยบริวารเสด็จออกเดินทางไปจนถึงดอยสิงคุดตระ ที่พระฤาษีอาศัยอยู่ พระองค์รับสั่งให้เสนาอำมาตย์ทั้งหลายช่วยกันลำเลียงแก่นจันทร์ออกจากเรือสำเภา แล้วเข้าไปกราบไหว้พระฤาษีแล้วประทับนั่งอยู่ที่อันควร ฤาษีรู้เข้าใจในความประสงค์ของพระราชาด้วยญาณวิเศษของตน

เมื่ออดีตที่ผ่านมา มีฤาษีจำนวน ๓๓ องค์ ได้พากันมาบำเพ็ญบารมีธรรม ณ สถานที่แห่งนี้ ในจำนวนฤาษีทั้ง ๓๓ องค์นั้น มีพระราชาเป็นผู้นำ ก่อนพระองค์จะมาบวชเป็นฤาษีนั้นเคยเป็นพระราชามาก่อน จนกระทั่งประสบกับโรคชนิดหนึ่งจนถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นจึงได้ไปเกิดในพรหมโลกด้วยอนุภาพของการบำเพ็ญบารมี เมื่อพระองค์ได้ยืนดั่งนั้นแล้ว ก็เกิดความปีติยินดียิ่งในอำนาจแห่งการบำเพ็ญบารมีธรรมในครั้งนั้น

อีกหนึ่งเหตุที่ทำให้เรายังสำนึกของท่านฤๅษีในครั้งนี้ เนื่องด้วยเรามีอาการปวดศีรษะเป็นอย่างมาก และไม่มีหมอยาคมนไหนที่ทำการรักษาเราให้หายได้ เราจึงประกอบพิธีพลีกรรมด้วยการบูชาเทวดา และมีเทวดาองค์หนึ่งได้มากบอกกล่าวแก่เราว่า หากพระองค์ต้องการให้อาการปวดศีรษะนั้นหาย ขอให้พระองค์เตรียมเรือสำเภา ๗ ลำ พร้อมกับบรรทุกด้วยแก่นจันทร์ให้เต็ม แล้วแนะนำให้เรานำมาถวายแก่ท่านฤๅษี จึงเป็นที่มาของเราในครั้งนี้ เมื่อฤๅษีรู้ถึงสาเหตุการมาของพระราชา ฤๅษีจึงตรัสกับพระราชาให้นำแก่นจันทร์มาฝนแล้วทาลงบนศีรษะเพื่อกำจัดอาการปวดศีรษะให้หาย

เมื่ออาการปวดศีรษะของพระองค์หายแล้ว จึงได้พักอาศัยอยู่กับฤๅษีเป็นเวลา ๒ คืน ๓ วัน ขณะนั้นพระองค์ได้เดินชมสถานที่ต่างๆ ตามบริเวณบนดอยสิงคุดตระ จึงได้พบเห็นงาช้างจำนวนมากซึ่งตะขาบได้ขมมากองกันไว้ พระองค์จึงรำพึงว่า งาช้างจำนวนมากที่อยู่ในป่าอันหาเจ้าของไม่ได้ ควรตกเป็นสมบัติของเรา พระองค์จึงรับสั่งให้เสนาอำมาตย์ช่วยกันขนขึ้นไปไว้ในเรือสำเภาให้หมด จากนั้นพระองค์ก็ลาฤๅษีและลงสู่เรือสำเภาเพื่อกลับพระนคร

หลังจากนั้นไม่นาน ตะขาบกลับจากการล่ามาที่อยู่ของตนแต่ไม่พบบางงาช้าง จึงรำพึงว่ามันหายไปได้อย่างไร หรือมีใครขโมยไป ตะขาบตัวนั้นจึงขึ้นไปบนภูเขาสูงแล้วมองรอบๆ พบว่า งาช้างอยู่บนเรือสำเภาของพระราชา ตะขาบตัวนั้นกระโดดลงไปในแม่น้ำประกอบด้วยอาการโทสะ ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวน่าสะพรึงกลัวเป็นอย่างมาก

พระราชาพร้อมด้วยบริวารสงฆ์ปรากฏการณ์นั้น จึงมองไปในแม่น้ำพบเห็นตะขาบตัวหนึ่งที่มีลำตัวขนาดใหญ่พุ่งมาด้วยความเร็วสูง

เสนาอำมาตย์ต่างก็ตกอยู่ในความกลัว จึงกราบทูลแก่พระราชาว่าเราคงไม่สามารถต้านทานแรงของตะขาบตัวนี้ได้ และพวกเราทั้งหลายคงหนีไม่พ้นซึ่งความตายเป็นแน่ พระราชามองดูบริเวณรอบๆ แห่งนั้น พบว่า มีโบกขรพัสต์แห่งหนึ่ง พระองค์จึงรับสั่งให้เสนาอำมาตย์นำสำเภาเข้าไปจอดยังสถานที่แห่งนั้น ทำให้รอดพ้นจากความตาย ซึ่งได้ท้องโบทกขรวัตติแห่งนั้น มีขนาดใหญ่ตัวหนึ่งอาศัยอยู่ เมื่อได้ยินเสียงและเห็นตะขาบว่ายอยู่บนผิวน้ำ จึงลอยขึ้นมาพร้อมกับก้ามขนาดใหญ่ ซึ่งตะขาบตัวนั้นยังมีความอาฆาตเหลืออยู่และว่ายวนไปมาโดยไม่ระวัง จึงถูกปูใช้ก้ามคืบตายในที่สุด

ขณะที่พระพุทธองค์ยังมีพระชนม์ชีพอยู่นั้น ก็ได้ตรัสแก่พระอานนท์ว่า ในภายภาคหน้าหลังจากพระตถาคตปรินิพพานไปแล้ว ธรรมที่ตรัสไว้ดีแล้วจำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์จะเป็นตัวแทนเราในการสั่งสอนเวเนยสัตว์สืบต่อไป อธิเรตถาคตกัถิ พระพุทธรูปที่สร้างด้วยเงินทองกัถิ สร้างด้วยไม้กัถิ สร้างด้วยดินกัถิ อุบาสกอุบาสิกาที่เกิดความศรัทธาและสร้างถวายให้เป็นทานกัถิ ตลอดจนถึงการเคารพกราบไว้บูชากัถิ ย่อมได้รับอานิสงส์อย่างมหาศาล

เช่นเดียวกับบุคคลที่มีความศรัทธาในการเขียนตำนานพระเกศาธาตุตะโก้ง (ขเวดากอง) ที่พระพุทธเจ้าสี่พระองค์ได้ประดิษฐานไว้บนโลกมนุษย์ ให้เป็นที่พึ่งทางใจและสักการบูชาของพระอินทร์ พระพรหม เทพบุตร เทวดา ตลอดจนถึงพุทธศาสนิกชนสืบต่อไป ห้าพันพระวัสสา อนึ่งไม่ว่าจะเป็นอุบาสกอุบาสิกา และสมณชีพราหมณ์ได้เขียนยังชื่อธรรมก็ดี ได้เขียนไว้กราบไหว้บูชาก็ดี บุคคลนั้นเกิดมาในกายภาคหน้า คำว่าอัจน ไร้ปัญญา หากความสุขไม่ได้ ย่อมไม่มีแก่บุคคลเหล่านี้ จนกว่าจะเข้าสู่พระนิพพาน

พระธาตุตะโก้ง (ขเวดากอง) องค์นี้ มีความกว้าง ๕๐๐ ศอก มีความสูง ๖๐ ศอก แทนมีความยาวเสมอกัน ๑๕๐ ศอก และในดอยสิงคุตตระนั้น พระอินทร์ยังได้แขวนกระดิ่งไว้ ๑ ลูก

ก่อนหินที่ไหลมาจากแม่น้ำมหาสมุทรขึ้นมาตั้งอยู่บริเวณพระธาตุมีความกว้าง ๒ ศอก และมีความหนา ๔ นิ้ว แม้นว่าบุคคลใดมีความปรารถนาถึงความสุข ๓ คือ ความสุขที่เกิดจากโลกมนุษย์ ความสุขที่เกิดจากสวรรค์ และความสุขที่เกิดจากพระนิพพาน เกิดขึ้นจากการเรียน การอ่าน การฟัง การสวดซึ่งพระธรรมของพระเรตถาคตนั่นเอง อนึ่งหากแม้นว่าบาปกรรมอันเกิดจากการพูดเล่นก็ดี การผิดสามีผิดภรรยาคนอื่นก็ดี อาจจะระงับซึ่งโทษและปิดประตูบาปุมิทั้งสี่ มีนรก เป็นต้น

ด้วยอานิสงส์ของการเขียนตำนานพระธาตุตะโก้ง (ขเวดากอง) ถวายเอาไว้กับพระพุทธศาสนา จะทำให้บุคคลนั้นเกิดมามีชีวิตที่สมบูรณ์ มีผิวพรรณวรรณะที่สวยงาม และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดกว่าบุคคลอื่นทั้งในปัจจุบันขณะและอนาคตสืบต่อไป ว่าด้วยตำนานพระธาตุตะโก้ง (ขเวดากอง) เกศา ๘ เส้น ก็มีด้วยนัยดังกล่าวมานี้

รจนแล้วเสร็จเวลากลางวัน อหิ นามปญฺญตติ ชื่อว่า สิทธิสามเณร ปางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัดสีปุงแก้วกว้างท่าทางดงสดต้น พระพี่เณรพี่ช้อย่าได้ด่าข้าพเจ้ามากนักเลยเพราะว่าตัวหนังสือไม่งามสักเท่าไร ที่ใดตกหล่นขอให้เพิ่มใส่ ตัวน้อยเท่าตาไก่ ตัวใหญ่เท่าตาควาย ขอย่างถึงขั้นต้องถ่มน้ำลายใส่ตัวหนังสือข้าพเจ้า ตัวไหนพอใส่ได้ก็ขอให้ใส่เพิ่มเติมแก่ข้าพเจ้าด้วยเทอญ ข้าพเจ้าจารธัมม์ผู้นี้ขอให้บุญคำชูตัวข้าพเจ้าพร้อมทั้งพ่อแม่พี่น้องผู้ทุกคนด้วยเทอญ (หน้าปกแรกตำนานธาตุตะโก้งเจ้าแล)

ชยสิทธิ ภิกขุ ปวิรรต เมื่อ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓ (จ.ศ.๑๓๘๒) (ปีที่มิโรคระบาดชื่อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙)

บทสรุป

การปริวรรตคัมภีร์เรื่องตำนานพระชาตุดตะไค้เจ้า หรืออัมมเกศา ๘ เส้น เป็นเรื่องราวการถ่ายทอดพุทธประวัติโดยนำเสนอเป็นสำนวนล้านนาเมืองแพร่ คณะทำงานได้ปริวรรตตรวจชำระคำศัพท์สำนวน และอธิบายให้คงเค้าเดิมของอรรถรสวรรณกรรมท้องถิ่น อาจมีเนื้อหาบางตอนไม่ชัดเจน เนื่องจากการใช้ภาษาแบบดั้งเดิมเข้าใจยาก และเหตุที่นำเรื่องดังกล่าวมาปริวรรตนำเสนอ เพราะเห็นว่าตำนานพระชาตุดเจดีย์ในล้านนาส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงเรื่องพระเกศา จะมีการกล่าวถึงพระพุทธรูปเจ้าทรงประทานให้เจ้าเมือง หรือผู้กล้าในท้องถิ่นนั้น และมีต้นเค้าตั้งพุทธประวัติช่วงตรัสรู้ใหม่ๆ และประทานพระเกศา ๘ เส้น แก่สองพ่อค้าชื่อตะปุสสะและพัลลิกะ ซึ่งมีการบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกดังมีเนื้อหาว่า

ในสมัยนั้นมีพานิช ๒ คนพี่น้องชื่อ ตะปุสสะ พัลลิกะ เดินทางมาจากอูกกละชนบทในมัยยัมประเทศ เดินทางผ่านมา ณ ที่ใกล้พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้งนั้นยังมีเทพยดองค์หนึ่งซึ่งเคยเป็นญาติกับสองพานิชนั้น เห็นพานิชทั้ง ๒ เดินทางผ่านมาก็มีจิตเมตตา ใคร่จะให้สองพานิชนั้นได้มีโอกาสถวายอาหารแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงสำแดงกายให้ปรากฏ แล้วแจ้งให้ทราบว่ามีพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ ราชายตนะพุกุข ท่านจงไปถวายข้าวสัตตูก่อนสัตตุงจะได้ประโยชน์ชั่วนิรันดร์ สองพานิชได้ทราบดังนั้นก็มีความยินดี นำข้าวสัตตูก่อน และสัตตุงเข้าไปถวายพระศาสดา ครั้งนั้นพระพุทธรูปองค์ทรงจินาการว่า บาดรของตลาคตอั้นตรธานไปตั้งแต่ตลาคตรับข้าวมธุปายาสครั้งนั้นท้าวจตุโลบาลทั้งสี่ทราบความวิตกกังวลจึงรีบนำบาตรมาด้วยความพร้อมกัน ๔ ใบ สมเด็จพระชินสีห์ทรงรับบาตรนั้นแล้วอธิษฐานให้เป็นใบเดียว แล้วรับข้าวสัตตูก่อนสัตตุงจากสองพานิชนั้น เมื่อสองพานิชถวายสัตตูก่อนสัตตุงแล้วได้ประกาศผืนปิ่นอุบาสกในพระพุทธศาสนา ทั้ง ๒ เป็นพุทธมามกะคนแรกในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ในทิวเขาจิกาสรรณคมน์พึงพระพุทธรูปพระธรรมเป็นสรณะ ด้วยประการฉะนี้^๑

อนึ่งในอรรถถาอังกฤษตฺรนิยายเล่ม ๑ หน้า ๒๐๗ กล่าวว่า พานิชทั้งสองได้กราบทูลขอประทานปูชนียวัตถุสำหรับเป็นที่ระลึกและอภิวัตน์ในกาลต่อไป พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกหัตถ์ขึ้นปรมาสเหนือเศียร ในขณะที่พระเกศาทั้ง ๘ เส้น ได้ติดนิ้วพระหัตถ์ลงมา

^๑ วิมทา.(ไทย) ๑/๑๕-๑๖

พระบรมศาสดาจึงประทานพระเกศาทั้ง ๘ เส้นนั้นให้แก่ ตะปุลสะ พัลลิกะ ปฐมอุบาสกคู่แรก เพื่อเป็นที่ระลึกตามประสงค์ พาณิชทั้งสองน้อมรับพระเกศด้วยความเบิกบานใจอย่างยิ่ง ได้นำลงบรรจุในผอบทองคำแล้ววางลงบนสุวรรณภาชนะอันวิจิตรถวายเป็นบังคม อัญเชิญผอบพระเกศาธาตุไปด้วยเศียรเกล้าของตน นำขึ้นประดิษฐานบนเกวียนแล้วนำไปเมืองของตน คือเมืองอชิตัญชนะและสร้างพระเจดีย์ไว้ อนึ่งในอรรถถาเถรถาได้พรรณนาไว้ว่า ตะปุลสะ และพัลลิกะ ภายหลังได้กลับมาเฝ้าพระพุทธองค์ที่เมืองราชคฤห์อีกครั้ง ตะปุลสะได้อุปสมบท และได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ น้องชายคือ พัลลิกะได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์ที่เมืองอชิตัญชนะ อันตั้งอยู่ในอุตรประเทศ ในคัมภีร์ลาลิตวิสตาละ ยืนยันว่าตะปุลสะและพัลลิกะเป็นพ่อค้าแห่งเมืองอุตรประเทศ^๒

เหตุการณ์ที่สองพาณิชได้เข้าเฝ้าและได้รับประทานพระเกศาจากพระพุทธเจ้าเป็นช่วงปฐมโพธิกาลที่ทรงตรัสรู้ใหม่ๆ และทรงเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์สุดท้าย ซึ่งการเสวยวิมุตติสุขนั้นมีทั้งหมด ๗ สัปดาห์ คือ ๔๙ วัน เรียกว่า สัตตมหาสถาน คือ สถานที่ประทับอยู่หลังจากตรัสรู้ ๗ แห่ง

หลังจากตรัสรู้ พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขด้วยการพิจารณาธรรม ต่อมาอีก ๗ สัปดาห์ ประทับอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

ปฐม โพธิรุกขณ	อนิมิสสถย จ เจตีย์
จกม รตนญเจว	จตุตถ รตนาฆริ
ปญจม อชปาลณ	มจจลินทณจ ญฐุม
สตตม ราชายตนณ	สตต สตตาคติ วุจเรติ. ^๓

๑. โพธิบัลลังก์ ในสัปดาห์แรก พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับนั่งบนบัลลังก์หญ้า มีพระดำริว่า เราท่องเที่ยวมา ๔ อสงไขยกับอีกแสนกัปก็เพราะเหตุแห่งบัลลังก์นี้ บัลลังก์นี้เป็นวิชัยบัลลังก์ เป็นมงคลบัลลังก์ของเรา เราจักนั่งบัลลังก์นี้ เมื่อความดำรงไม่บริบูรณ์ตราบใดจักไม่ลุกขึ้นจากบัลลังก์นี้ตราบนั้น แล้วทรงเข้าสมาบัตินับได้หลายแสนโกฏิ พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขโดยบัลลังก์เดียวตลอด ๗ วัน สถานที่ประทับนั่งจึงได้นามว่า โพธิบัลลังก์

๒. อนิมิสเจดีย์ ในสัปดาห์ที่ ๒ นับแต่ตรัสรู้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบความปริวิตกของเทวดาว่าพระบรมศาสดาประทับ ณ โพธิบัลลังก์ตลอด ๗ วัน โดยไม่เสด็จลุกขึ้นนั้น

^๒ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ปฐมสมโพธิ, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายวิชิต สูดประเสริฐ, (กรุงเทพมหานคร:อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๑) หน้า ๒๙-๓๐

^๓ วัดบวรนิเวศวิหาร, ชินมทานาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาภูมิราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘) หน้า ๘๖

พระองค์ยังมีกิจที่ต้องกระทำอยู่อีกหรือ เพราะยังไม่ทรงละความอาลัยในบัลลังก์ เพื่อจะ
ระงับความปรีวิตกของเทวดาเหล่านั้น จึงทรงเหาะขึ้นสู่เวหา ทรงแสดงยมกปฏิหารีย์ แล้ว
เสด็จลงมาประทับยืนทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากบัลลังก์ไปเล็กน้อยทรงดำริว่า
เราแห่งตลอดพระสัพพัญญุตญาณ ณ บัลลังก์นี้ ทอดพระเนตรแลดูบัลลังก์และต้นโพธิ์ อันเป็น
สถานที่บรรลุมผลแห่งพระบารมีทั้งหลาย ที่ทรงบำเพ็ญมาตลอดสี่อสงไขยกับอีกแสนกัป
ประทับอยู่ตลอด ๗ วัน ณ ที่นั้น สถานที่นี้จึงได้นามว่า อนิมิสเจดีย์

๓. รัตนจกกรมเจดีย์ ในสัปดาห์ที่ ๓ นับแต่ตรัสรู้ พระบรมศาสดาทรงเนรมิตที่จกกรม
ระหว่างโพธิ์บัลลังก์กับสถานที่ประทับยืน เสด็จจกกรมอยู่บนรัตนจกกรม ระหว่างอนิมิส
เจดีย์และโพธิ์บัลลังก์ ประทับอยู่ตลอด ๗ วัน สถานที่นี้จึงได้นามว่า รัตนจกกรมเจดีย์

๔. รัตนขจรเจดีย์ ในสัปดาห์ที่ ๔ เหล่าเทวดาเนรมิตเรือนแก้วทางทิศตะวันตกเฉียง
เหนือของต้นโพธิ์ พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับนั่งทรงพิจารณาพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ เมื่อ
ทรงพิจารณา ธัมมสังคณี วิภังค์ปรณ ธาตุกถา ปุคคลปัญญาธิ กถาวัตถุปรณ ยมกปรณ
ในเรือนแก้วนั้นพระรัศมีก็ยังไม่แผ่ออกจากพระสรีระ แต่ในเวลาทีพระบรมศาสดาทรงหยั่ง
ลงสู่ มหาปรณสมันตปฏิฐานอนันตนิยซึ่งมีนัยไม่สิ้นสุด ในพระอภิธรรมนั้นโดยพิสดาร
พระฉัพพรรณรังสีก็ชานออกจากพระสรีระปกคลุมไปทั่วโลกธาตุหาประมาณมิได้ พระพุทธ
องค์ประทับอยู่ตลอด ๗ วันในเรือนแก้วสถานที่นี้จึงได้นามว่า รัตนขจรเจดีย์ (ที่ชื่อว่า เรือนแก้ว
หมายถึงสถานที่ทรงพิจารณาปรณทั้ง ๗ มิใช่เรือนที่ทำด้วยแก้ว ๗ ประการ)

๕. ต้นอชปาลนิโครธ ในสัปดาห์ที่ ๕ พระบรมศาสดาเสด็จจากรัตนขจรเจดีย์ไปยัง
ต้นอชปาลนิโครธ ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ประทับนั่งพิจารณา
พระธรรม และเสวยวิมุตติสุข ณ ต้นอชปาลนิโครธนั้นทิวภูมิมงคลิเกพราหมณ์ผู้หนึ่ง ผู้ขอบ
บริภาษผู้อื่นด้วยคำว่า หีหี ด้วยอำนาจความถือตัวและความโกรธ เดินผ่านมาเห็นพระพุทธ
องค์ประทับนั่งอยู่ ณ คงไม้ จึงเข้าไปทูลถามว่า “ข้าแต่สมณะ บุคคลเช่นไรจึงจะชื่อว่า
พราหมณ์” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “บุคคลที่ละแล้วซึ่งบาปธรรมทั้งปวง ไม่บริภาษ
ผู้อื่นด้วยคำว่า หี หี มีตนอันสำรวมแล้วด้วยศีลสังวร เป็นผู้อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ด้วยมรรค
ทั้ง ๔ มีโสดาปัตติมรรคเป็นต้น ปราศจากกิเลสที่ทำให้ รากะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฎฐิ
เจริญขึ้น แม้ในเพราะอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ความสงัดเป็นของบุคคลผู้สันโดษ ความไม่
พยาบาทคือความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย ความปราศจากกำหนดคือความล่วงจากามทั้งหลาย
การกำจัดอสมิมานะเสียได้ อยู่เป็นสุขในโลก บุคคลเช่นนี้จึงได้ชื่อว่าพราหมณ์” ทิวภูมิมงคลิเก
ฟังแล้วหลีกไปมิได้สนใจในพระดำรัสแต่ประการใด พญามารแม้จะเพ่งมองหาช่องทางอยู่
ก็มีได้เห็นความพลั้งพลาดใดๆ ของพระบรมศาสดาบังเกิดความโหม่นสว่า บัดนี้สิทธิ์ถละ
ล่วงพันวิสัยของเราเสียแล้ว จึงหลีกไปนั่งอยู่ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง คิดว่าเรามีได้บำเพ็ญบารมี

๑๐ มีทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี มาเหมือนเช่นสิทธัตถะ เราจึงไม่เป็นเหมือน สิทธัตถะ ขณะที่คิดถึงทานบารมีก็ขีดเส้นลงบนพื้นดิน ๑ เส้น คิดถึงศีลบารมีก็ขีดลง ๑ เส้น เช่นนี้จนครบบารมีทั้ง ๑๐ ประการ แล้วคิดต่อไปว่า เราได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุปนิสัย แก่การแทงตลอดคือ อินทริยโพรปริยญาณ อาสยานุสยญาณ มหากรุณาสมาบัติญาณ ยมกปฏิหาริยญาณ อนาวรณญาณ และสัพพัญญุตญาณเหมือนสิทธัตถะ เราจึงไม่เป็น เช่นกับสิทธัตถะดังนี้แล้วขีดจนถึงเส้นที่ ๑๖ ขณะนั้น ธิตามารทั้ง ๓ คือ นางตันทา นางอรดี และนางราคา พวกกันตามหาบิดา ได้เห็นได้เห็นบิดามีความโทมสนักกำลังนั่งขีดแผ่นดินอยู่ จึงเข้าไปถามถึงสาเหตุ มารกล่าวว่า มหาสมณะนี้ได้ล่วงพันอำนาจของเราเสียแล้ว พอคอย อยู่นั่งตลอดเวลาประมาณเพียงนี้ ก็ไม่อาจเห็นช่องคือโทษของมหาสมณะนี้ได้

ครั้นรับทราบความทุกข์ของบิดาแล้ว เหล่าธิดาจึงอาสาว่า พวกลูกจักกระทำมหาสมณะนั้นให้อยู่ในอำนาจของเรา จักเอาบ่วงคือราคะเป็นต้น ผูกมหาสมณะให้มันแล้วพามา แม้มารจะห้ามว่ามหาสมณะนี้ใครๆ ไม่อาจทำไว้ในอำนาจได้ บุรุษผู้นี้ตั้งอยู่ในศรัทธาอันไม่หวั่นไหว แต่พวกนางก็มีได้เชื่อฟัง ได้เข้าไปช่วยยวนพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยอุบายต่างๆ มีการเนรมิตอัธยาของตนเป็นรูปหญิงวัยรุ่น หญิงที่ยังไม่มีบุตร หญิงที่มีบุตรแล้ว ๑ คน หญิงมีบุตรแล้ว ๒ คน หญิงวัยกลางคน และหญิงสูงวัย เข้าไปหาพระผู้มีพระภาคเจ้าถึง ๖ ครั้ง แม้กระนั้นพระองค์ก็ได้สนพระทัย ทั้งไม่เหลือบพระเนตรแลดู มีพระมนัสน้อมไปในธรรม อันเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอุปธิเสวยวิมุตติสุขเท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าเธอจงหลีกไปเถิด พวกเธอเห็นประโยชน์อันใดจึงพยายามดังนี้ กรรมเห็นปานนี้ควรกระทำต่อผู้ยังไม่ปราศจากกิเลสทั้งมวล ส่วนตถาคตละราคะ โทสะ โมหะ สิ้นแล้ว ในพระธรรมบท พุทธวรรคกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระคาถา ๒ คาถา ดังนี้

ความชนะอันผู้ใดได้รับแล้ว ต่อมาภายหลังไม่กลับเป็นผู้แพ้อีก

ความชนะดังกล่าวนั้น ไม่มีผู้ใดสามารถนำไปได้ พระพุทธเจ้าพระองค์ใด

ละตันทออันเป็นดุจชายสายไปในอารมณ์ต่าง ๆ เพื่อจะนำไปยังที่ใด ๆ แล้ว

พวกเธอจักนำพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้ปราศจากกิเลสทั้งมวล ไปด้วยวิธีการเช่นไร

ธิดามารกล่าวกันว่า บิดาของพวกเราพุดจริง ก็พระอรหันต์สูงสุดเจ้าเป็นผู้ที่ใครๆ ในโลกจะนำไปด้วยราคะหาได้ไม่แล้วพวกมันกลับไป พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ ต้นอชปาลนิโครธนั้นตลอด ๗ วัน

๖. ต้นมุจลินท์ (ต้นจิก) ในสัปดาห์ที่ ๖ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจากต้นอชปาลนิโครธ ไปยังต้นมุจลินท์ ณ ที่นั้น เมฆใหญ่ในสมัยที่ไม่ใช่ฤดูกาลตั้งขึ้นแล้ว ฝนตกพราเจือ

ด้วยลมหนาวตลอด ๖ วัน ครั้งนั้นพญามุจลินทนาคราขออกจากที่อยู่ของตน มาแหวดวงพระวรกายพระผู้มีพระภาคเจ้าไว้ด้วยขนด ๗ รอบ แล้วแผ่พังพานใหญ่เหนือพระเศียรสถิตอยู่ด้วยหวังใจว่าหยาดฝน สัมผัสแห่ง เหลือบ ยุง ลม แดดและสัตว์เลื้อยคลาน อย่านได้เปียตเปียน พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์ได้เสวยวิมุตติสุขประหนึ่งประทับอยู่ในพระคันธกุฎี ฉะนั้นครั้งวันที่ ๗ อากาศปลอดโปร่ง มุจลินทนาคราขทราบว่าเป็นปราศจากฝนแล้ว จึงคลายขนดจากกายของพระผู้มีพระภาคเจ้า จำแลงรูปของตนเป็นมาณพ ยืนประคองอัญชลี ถวายนมัสการต่อเบื้องพระพักตร์พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ ควางไม้มุจลินทนั้น ตลอด ๗ วัน

๗. ต้นราชายตนะ (ต้นเกด) ในสัปดาห์ที่ ๗ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจากควางไม้มุจลินท เข้าไปยังต้นราชายตนะ ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขอยู่ตลอด ๗ วัน โดยลำดับกาลเพียงนี้ครบ ๗ สัปดาห์ ในระหว่างนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่มีการทรงพระพักตร์ ไม่มีการบ้วนพระโอษฐ์ ไม่มีการปฏิบัติสรีระ ไม่มีการจ้วด้วยพระกระยาหาร ประทับอยู่ด้วยผานสุขและผลสุขเท่านั้น ในวันที่ ๔๔ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์ที่ ๗ ขณะประทับนั่ง ณ ควางไม้ราชายตนะนั้นมีพระดำริว่าจักทรงพระพักตร์ ท้าวสักกะจึงนำไม้ชำระพระทนต์ชื่อนาคลดาพร้อมทั้งน้ำบ้วนพระโอษฐ์ และน้ำทรงพระพักตร์จากสระอนินดาตมาถวาย เมื่อพระองค์ทรงปฏิบัติสรีระกิจแล้ว ท้าวสักกะได้น้อมนำผลสมออันเป็นยาสมุนไพรวาย เมื่อเสวยแล้วจึงได้มีการถ่ายพระบังคนหนัก แล้วกลับมาประทับนั่ง ณ ควางไม้ราชายตนะเช่นเดิม

เช้าวันรุ่งขึ้น ขณะที่ประทับอยู่ที่ควางไม้ราชายตนะนั้น พาณิชนองคนชื่อ ตปุสสะและภัลลิกะ เดินทางจากอกกลชนบท จะไปยังมัจฉิมประเทศด้วยขบวนเกวียน ๕๐๐ เล่ม เทวดาผู้เป็นญาติสาลโหิตของตนในชาติก่อนมากันขบวนเกวียนไว้ กล่าวว่า ท่านผู้บริษทุภักข์ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอุปติขึ้นแล้ว ขณะนี้ประทับอยู่ ณ ควางไม้ราชายตนะ ท่านทั้งสองจงไปบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยอาหารบิณฑบาตเถิด การบูชาของท่านทั้งสองนั้น จักเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ท่านทั้งสองตลอดกาล สองพานิชนั้นจึงเข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดาถวายบังคมแล้ว กราบทูลว่า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับ สัตตมุงสัตตูก่อนของข้าพระพุทธเจ้าทั้งสองด้วยเถิด พระพุทธเจ้าข้า ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปริวิตกว่า พระตถาคตทั้งหลายองค์ก่อนๆ ไม่รับของถวายด้วยพระหัตถ์เลย เราจะพึงรับสัตตมุงและสัตตูก่อนนี้ด้วยอะไร เพราะบาตรได้หายไปในวันที่รับข้าวมธุปายาสของนางสุชาดานั่นเอง ครั้งนั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ทรงทราบปริวิตกแห่งจิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว เสด็จมาจากทิศทั้ง ๔ ทรงน้อมบาตรอันสำเร็จด้วยแก้วมรกตเข้าไปถวาย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปฏิเสธบาตรเหล่านั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ องค์จึงน้อมบาตรดินสี่เหลี่ยม ๔ ใบ เข้าไปถวายแทนบาตรแก้วมรกตนั้นเพื่อจะทรงอนุเคราะห์ศรัทธาของท้าวมหาราชทั้ง ๔ องค์ พระบรมศาสดา

จึงทรงรับบาตรทั้ง ๔ ใบ นำมาวางซ้อนกันและอธิษฐานว่าขอจงเป็นบาตรใบเดียว บาตรทั้งสี่ จึงรวมเป็นบาตรใบเดียวกันโดยไม่มีรอยปรากฏที่ขอบบาตร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงใช้บาตรดินนั้นรับสัจตมุงสัจตูก่อน เสวยแล้วทรงกระทำอนุโมทนา

ครั้งนั้น ตปุสสะและภัลลิกะได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าทั้งสอง ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าและพระธรรมว่าเป็นสรณะ (เวลานั้นยังไม่มีพระสงฆ์) ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงทรงจำข้าพระพุทธเจ้าทั้งสอง ว่าเป็นอุบาสกผู้มอบชีวิตถึงสรณะ จำเดิมแต่บัดนี้เป็นต้นไป พาณิชสองพี่น้องจึงชื่อว่า ทเวาจิกอุบาสก นับเป็นอุบาสกคู่แรกในพระพุทธศาสนา^๔

ในอรรถกถาพระวินัยปิฎก มหาวรรค ราชายตนกถา กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ประทานพระเกศาธาตุแก่เขาทั้งสองนั้นราวกับได้อภิเษกด้วยอมตธรรม รินเริงยินดีบรรจุพระเกศาธาตุเหล่านั้นไว้ในผอบทอง ถวายพระบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้ากระทำประทักษิณแล้วหลีกไป นำพระเกศาธาตุไปประดิษฐานไว้ในพระเจดีย์ที่เมืองอชิตัญชนะ อันเป็นบ้านเกิดของตน^๕

ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสไว้ในเอกนิบาตอังคุตตรนิกายว่า “ภิกษุทั้งหลาย พาณิชสองพี่น้องคือตปุสสะและภัลลิกะ เป็นยอดแห่งอุบาสกผู้สาวกของเราผู้ถึงสรณะก่อนใครทั้งหมด” พาณิชสองพี่น้องได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าอีกว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เว้นจากศาสนาอันเป็นดวงแก้วอันประเสริฐเสีย ข้าพระพุทธเจ้าทั้งสองไม่อาจจะได้อยู่ได้ ขอพระองค์โปรดประทานสิ่งที่ข้าพระพุทธเจ้าควรบูชาแม้สักอย่างหนึ่งเถิด ข้าพระพุทธเจ้าจักนำสิ่งนั้นไปบูชา” พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเหยียดพระหัตถ์ขวาออกทรงลูบพระเศียร ทรงหยิบเอาพระเกศาแปดเส้นออกมา แล้วประทานแก่พาณิชทั้งสองพี่น้องไป พาณิชทั้งสองได้อัญเชิญพระเกศานั้น กลับไปยังบ้านเมืองของตนก่อเจดีย์แล้วบรรจุพระเกศาธาตุไว้ภายในจัดแจงทำพิธีบูชาฉลองการบรรจุพระเกศาธาตุอย่างใหญ่โต^๖

ฉะนั้นข้อความที่น่าเสนอมานในงานปริวรรตครั้งนี้มีลักษณะข้อมูลเนื้อหาแตกต่างกันตามวิธีการนำเสนอ กล่าวคือสำนวนของสำนวนเมืองแพร่จะมีลักษณะอภินิหารสอดแทรกตามบริบทความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่สูงสุดไม่ใช่แต่มนุษย์เท่านั้น แม้เทวดา อินทร์ พรหม ยักษ์ และนาค ก็มีความปรารถนาจะบูชาพระเกศาของพระพุทธเจ้า และให้นำข้อความจากคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวดังกล่าว มาเพื่อเทียบเคียงและจะเป็นแนวทางในการศึกษาประวัติพระพุทธศาสนา ประวัติพระธาตุสำคัญ ทั้งนี้ควรวิเคราะห์พุทธกิจประจำวันของพระพุทธเจ้าก็จะทราบถึงเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง

^๔ วิมท.(ไทย) ๔/๖/๙

^๕ สุรี มีผลกว วิเชียร มีผลกจ, พระพุทธประวัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร:บริษัท คอมพิวเตอร์ จำกัด, ๒๕๕๓) หน้า ๕๗-๖๒

^๖ วัดบวรนิเวศวิหาร, ชินมทานิทาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๓๖๒-๓๖๓

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

สิทธิสามเณร. **ตำนานพระบาทตะไค้เจ้า**. คัมภีร์โบราณฉบับวัดร่องพอง ตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **สยามมกุฏราชวิทยาลัย**. ปณฺจเม วาเร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ปู่ แสงฉาย อองคาราม. **พระไตรปิฎกภาษาไทยมหาวิทยาดารณีย์ ๕๐๐๐ กัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ลูก ส. ธรรมภักดี, ๒๕๒๘.

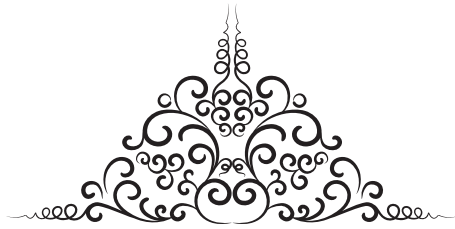
ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

วัดบวรนิเวศวิหาร. **ชินมหานิทาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘.

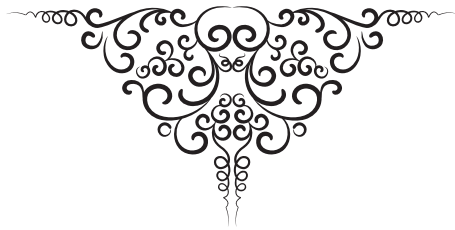
วิโรจน์ อินทนนท์. **มิลินทปัญหาสำนวนล้านนา**. สาขาวิชาภาษาบาลี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จัดเจ็ดยอดพระอารามหลวง, เชียงใหม่ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส. **ปฐมสมโพธิ**. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายวิเชียร สุดประเสริฐ. กรุงเทพมหานคร : อาหารการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สุรีย์ มีผลกิจ วิเชียร มีผลกิจ. **พระพุทธประวัติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมฟอร์ม จำกัด, ๒๕๕๑.

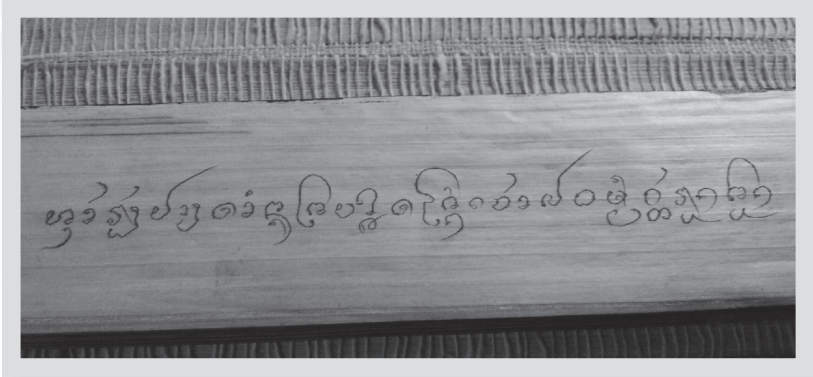
ภาคผนวก

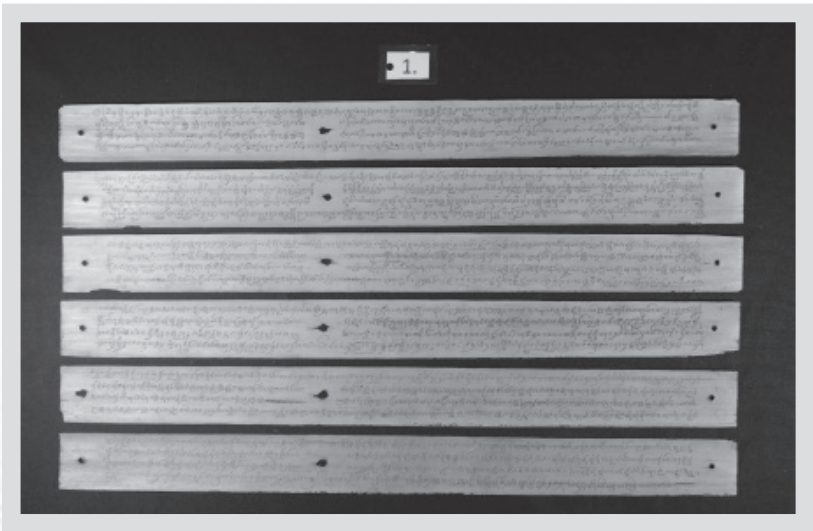

ภาพตัวอย่างคัมภีร์ตำนานพระธาตุตะไค้งเจ้า (เก้สว ๘ เส้น)
ฉบับใบลาน วัดร่องฟองเมืองแพร์

เป็นคัมภีร์ใบลานจารด้วย อักษรธรรมล้านนา
มีจำนวน ๔ แถว ใช้โวหารล้านนา สลับกับภาษาบาลี

ภาพคณะกรรมการดำเนินงานโครงการปริวรรตพระไตรปิฎก
ภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ปี ๒๕๖๓

ประชุมคณะกรรมการปริวรรตคัมภีร์ใบลาน

คัมภีร์ใบลานวัดร่องฟอง

พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ ป.๓.๙ มอบหมายให้ นายกำพล พุฒาคำ ได้ทำการเข้าสำรวจ
คัมภีร์ใบลานวัดร่องฟอง เพื่อค้นคว้าคัมภีร์และนำคัมภีร์ที่มีความสำคัญมาปริวรรต

คณะกรรมการตรวจชำระคัมภีร์ และคัดเลือกคัมภีร์ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การปริวรรต
และเรียบเรียงจัดทำหนังสือ

พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ ป.ธ.๙,ดร. ปรีวรุต และตรวจชำระ เนื้อหาคัมภีร์
ตำนานพระธาตตะไค้่งเจ้า (เก้สา ๘ เส้น)

คณะสามเณรร่วมกันทำความสะอาดคัมภีร์ใบลาน ก่อนนำไปถ่ายดิจิทัล
และทอเก็บรักษาบนหอพระไตรปิฎก

ถ่ายภาพดิจิทัลคอมพิวเตอร์โบราณ เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลทางภาพถ่าย

ห่อคัมภีร์โบราณก่อนนำไปเก็บรักษาบนหอพระไตรปิฎก

ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง (เก้าเสา ๘ เส้น)

วัดบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ๓๕ ปี มอช วิทยาลัยเกษตร

นำคัมภีร์ไปตากเพื่อรักษาอุณหภูมิ และความชื้นในคัมภีร์โบราณ
ก่อนอัญเชิญไปเก็บที่หอพระไตรปิฎก

คัมภีร์ตำนานพระธาตุตะโค้งเจ้า (เก้าเสา ๘ เส้น) ฉบับโบราณ วัดร่องฟอง

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ๔๘/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบวรตพระไตรปิฎกภาษาสันนาเป็นภาษาไทย

*****

เพื่อให้การดำเนินการโครงการบวรตพระไตรปิฎกภาษาสันนาเป็นภาษาไทย เรื่องเกศา ๘ เส้น ดำนันทพระธาตุ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการดำเนินการโครงการบวรตพระไตรปิฎกภาษาสันนาเป็นภาษาไทย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ประกอบด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระราชวิสุทธิ	พระราชเขมากร,รศ.ดร.	พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์,ดร.
นายสุชุม กั้นกา	ดร.ธาดา เจริญกุล	

มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาคณะกรรมการให้ไปโดยความเรียบร้อย

คณะกรรมการดำเนินงาน

พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ์,ดร.	พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ผศ.ดร.	พระครูสิทธิขยาภิรัต,ดร.
พระครูโสภณกิตติบัณฑิต,ผศ.,ดร.	พระครูปริยัติวราภรณ์,ผศ.,ดร.	พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์,ดร.
พระอธิการศักดิ์ดา ฉนทโก,ดร.	พระศักดิ์ชัย ส่วโร,ดร.	พระสมพงษ์ มหาบุญโญ
พระมหาฐิติพงษ์ วรหสดี	ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์	ผศ.นวัชโรจน์ อินเต็ม
ผศ.สุพจน์ แก้วไพฑูรย์	ผศ.ดร.สายันท์ อินันใจ	รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์
ร.ร.วีโรจน์ ศรีคำภา	ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ พ่องคำ	นายกวิชา สุขจีน

มีหน้าที่ กำหนดแผนงาน ดำเนินงาน ควบคุม ดูแลการดำเนินโครงการให้ไปโดยความเรียบร้อย

คณะกรรมการฝ่ายบวรตคัมภีร์

พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ์,ดร	พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์,ดร.	พระครูสิทธิขยาภิรัต,ดร.
ผศ.นวัชโรจน์ อินเต็ม	ร.ร.วีโรจน์ ศรีคำภา	ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ พ่องคำ

มีหน้าที่ คัดเลือกคัมภีร์และบวรตจากภาษาสันนาเป็นภาษาไทย

คณะกรรมการฝ่ายจัดทำรูปเล่มและจัดพิมพ์

นายกฤษ อินเต็ม	พระมหาฐิติพงษ์ วรหสดี	พระอธิการศักดิ์ดา ฉนทโก,ดร.
พระมหาณัฐพงษ์ อนุมัติโก	นายก้าพล พู่คำ	

มีหน้าที่ จัดพิมพ์รูปเล่ม ประสานโรงพิมพ์ เพื่อพิมพ์เผยแพร่

ขอให้คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเรียบร้อย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

(พระราชเขมากร,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตแพร่

คณะผู้จัดทำ

กรรมการที่ปรึกษา

พระราชวิสุทธี

พระราชเชมมากร, รศ.ดร.

พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์, ดร.

นายสุชุม กั้นกา

ดร.ธาดา เจริญกุลศล

ประธานสภาวิทยาลัยเทคโนโลยี

รองอธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยี

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ดร.

พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ผศ.ดร.

พระครูสิทธิขยาภิรัต, ดร.

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระครูปริยัตินวรากร, ผศ.ดร.

พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์, ดร.

พระอธิการศักดิ์ดา ฉนทโก, ดร.

พระศักดิ์ธัช ส่วโร, ดร.

พระสมพงษ์ มหาบุญโญ

พระมหาสิทธิพงษ์ วรทสสี

รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์

รศ.รวีโรจน์ ศรีคำภา

ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์

ผศ.นวัชโรจน์ อินเต็ม

ผศ.สุพจน์ แก้วไพฑูรย์

ผศ.ดร.สายัณห์ อินนันใจ

ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ ฟองคำ

นายอภิชา สุขจีน

คณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการฝ่ายปริวรรตคัมภีร์และตรวจชำระ

พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ดร.

พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ, ดร.

พระครูสิทธิขยาภิรัต, ดร.

รศ.รวิโรจน์ ศรีคำภา

ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ ฟองคำ

ผศ.นวัชโรจน์ อินเต็ม

คณะกรรมการฝ่ายจัดทำรูปเล่มและจัดพิมพ์

พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี

พระอธิการศักดิ์ดา อนุทโก, ดร.

พระมหาณัฐพงษ์ ธมมิโก

นายกริช อินเต็ม

นายกำพล พุคำ

บรรณาธิการ

พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ป.ธ.๙, พธ.ด. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาลัยสงฆ์

กองบรรณาธิการ

พระอนุสรณ์ กิตติวัฒนโธ, พธ.ด.

รศ.รวิโรจน์ ศรีคำภา, กศ.ม.

นายกริช อินเต็ม, พธ.ม.

นายกำพล พุค้ำ, ร.บ.

อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการอิสระ

